

تذکر این کتاب توسط مؤسسه فرهنگی - اسلامی شبکه الامامین الحسنین
علیهما السلام بصورت الکترونیکی برای مخاطبین گرامی منتشر شده است.
لازم به ذکر است تصحیح اشتباهات تایپی احتمالی، روی این کتاب انجام
گردیده است.

بانک احادیث اهل بیت علیهم السلام

(اقتصادی)

واحد تحقیقات . رایانه ای قائمیه اصفهان.

بایدهای اقتصادی

حدیث - 1

قال رسول الله ﷺ : ألا اخبركم بشئ إن أنتم فعلتموه تباعد الشيطان منكم تباعد المشرق من المغرب؟ قالوا: بلى، قال: الصوم يسود وجهه، والصدقة تكسر ظهره

رسول خدا ﷺ فرمودند: آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه، روی شیطان را سیاه می کند و صدقه، پشت او را می شکند و دوست داشتن برای خدا و همیاری در کار نیک، ریشه او را می کند و استغفار، شاهرگش را می زند.

«أمالی شیخ صدوق، ص 59»

حدیث - 2

قال الامام علی علیه السلام : مَنْ اقْتَصَدَ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرَ اسْتَعَدَّ لِنَوَائِبِ الْمُبْهَرِ.

امام علی علیه السلام فرمودند: هر کس در توانگری و تهیدستی، میانه روی را پیشه خود سازد، خود را برای گرفتاری های روزگار آماده کرده است.

غررالحکم، ص 332

حدیث - 3

رسول الله ﷺ :

نَفَقَةُ دِرْهَمٍ فِي الْخِضَابِ أَفْضَلُ مِنْ نَفَقَةِ دِرْهَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، إِنَّ فِيهِ أَرْبَعَ عَشْرَةَ خَصْلَةً : يَطْرُدُ الرِّيحَ مِنَ الْأُذُنَيْنِ ، وَيَجْلُو الْعِشَاءَ عَنِ الْبَصَرِ . . .

پیامبر خدا ﷺ :

خرج کردن یک درهم برای خضاب ، برتر از انفاق یک درهم در راه خداست. این کار ، چهارده فایده دارد: بو را از گوش‌ها دور می‌کند ، پرده [تاریکی] را از برابر دیده کنار می‌زند و آن را جلا می‌دهد...

الکافی ، جلد 6 ، صفحه 482 ، حدیث - 12 ، دانش نامه احادیث پزشکی :

306 / 1

حدیث - 4

قال رسول الله ﷺ : مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ .

رسول خدا ﷺ . فرمودند: هر که در راه (حفظ) مالش کشته شود، شهید

است.

«دعائم الاسلام، ج 1، ص 398»

حدیث - 5

الإمام الصادق عليه السلام :

يُستحبُّ للمريضِ أن يُعطِيَ السائلَ بيدهِ ، ويأمرُ السائلَ أن يدعُو لهُ .

امام صادق عليه السلام :

مستحب است بیمار به دست خود ، صدقه‌ای به سائل بدهد و از او بخواهد برای وی ، دعا کند .

الكافي ، جلد 4 ، صفحه 4 ، حدیث - 9 ، بحار الأنوار ، جلد 81 ، صفحه

209 ، حدیث - 25 ، دانش نامه احادیث پزشکی : 1 / 174

حدیث - 6.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثَةٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى عَوْنُهُمْ، الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ الْمَكَاتِبُ الَّتِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَ النَّاكَحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعَفَاةَ.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: سه گروه بر خداوند متعال حق دارند تا آنها را یاری کند: مجاهد در راه خدا و کسی که سعی می کند تا قرض خویش را ادا کند و آنکه می خواهد ازدواج کند تا دامن خویش را پاک نگهدارد.

«نهج الفصاحه، ح 1219»

حدیث - 7

قال الامام الباقر عليه السلام : الزَّكَاةُ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ .
امام باقر عليه السلام فرمودند: پرداخت زکات، بر روزی انسان می افزاید.
«بحار الانوار، ج 93، ص 14»

حدیث - 8

قال الله عزوجل:
ای احمد! عبادت ده بخش دارد که نه بخش آن، به دست آوردن روزی
حلال است.
(ارشادالقلوب 203/1)

حدیث - 9

رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم :
مَنْ بَاتَ كَالْأَمْرِ مِنَ طَلَبِ الْحَلَالِ ؛ بَاتَ مَغْفُورًا لَهُ ؛
هر کس ، خسته از جست و جوی مال حلال ، روز را به شب آورد ،
آمرزیده روز را به شب آورده است .
الأمالی للصدوق : 452 / 364

حدیث - 10

امام علی علیه السلام فرمودند:

أوصيكم بالخشية من الله في السرِّ والعلانية . . . والاكتساب في الفقر والغنى ؛
شما را سفارش می‌کنم که در پنهان و آشکار از خدا بیم ورزید . . . و خواه
در فقر و خواه در توانگری ، در پی کسب [روزی] باشید.

بحار الأنوار : 1 / 141 / 30

حدیث - 11

امام علی علیه السلام فرمودند:

لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ : فَسَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ ، وَسَاعَةٌ يَرُمُّ مَعَاشَهُ ، وَسَاعَةٌ
يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَبَيْنَ لَذَّتَيْهَا فِي مَا يَحِلُّ وَيَجْمَلُ . وَلَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصًا
إِلَّا فِي ثَلَاثٍ : مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ ، أَوْ خُطْوَةٍ فِي مَعَادٍ ، أَوْ لَذَّةٍ فِي غَيْرِ مُحْرَمٍ ؛
مؤمن را سه وقت است: وقتی که در آن ، با پروردگارش مناجات می‌کند ؛ و
وقتی که گذران زندگی اش را سامان می‌دهد ؛ و وقتی که از آن چه حلال و
زیبا است ، برای خود لذت برمی‌گیرد . و خردمند را سزاوار نیست که جز در
پی سه چیز باشد : سامان دادن معیشت ، گام نهادن برای روز قیامت ، یا لذت
برگرفتن از آن چه حرام نیست .

تحف العقول : 203 ، الأمالی للطوسی : 147 / 240

حدیث - 12

رسول الله ﷺ :

طَلَبُ الْكَسْبِ فَرِيضَةٌ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ ؛

پس از ادای نماز واجب ، روزی جُستن واجب است .

بحار الأنوار : 79 / 17 / 103

حدیث - 13

امام علی ؑ :

مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلْيَصِلْ بِهِ الْقَرَابَةَ ، وَلْيُحْسِنْ مِنْهُ الضِّيَافَةَ ؛

هر که خداوند به او ثروتی دهد، باید با آن به خویشانش رسیدگی کند و مهمانداری نماید .

نهج البلاغة : الخطبة 142 منتخب میزان الحکمة : 340

حدیث - 14

امام صادق ؑ :

إِنَّ الصَّدَقَةَ تَقْضِي الدَّيْنَ وَتَخْلُفُ بِالْبَرَكَةِ ؛

صدقه، دین را ادا و برکت را جایگزین می‌کند.

الکافی: ج 4، ص 9، ح 1

حدیث - 15

پیامبر خدا ﷺ :

الصَّدَقَةُ تَمْنَعُ مَيْتَةَ السُّوءِ؛

صدقه، از مردنِ بد و دل خراش جلوگیری می‌کند.

میزان الحکمه ج 6، ص 219

حدیث - 16

امام علی عليه السلام فرمودند:

فَكُونُوا أَقْلًا مَا يَكُونُونَ فِي الْبَاطِنِ أَمْوَالًا ، أَحْسَنَ مَا يَكُونُونَ فِي الظَّاهِرِ أَحْوَالًا
فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى آدَبَ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ الْعَارِفِينَ آدَبًا حَسَنًا ، فَقَالَ جَلَّ مِنْ قَائِلٍ :
يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْتَلُونَ النَّاسَ الْخَافَا؛

در حالی که در واقع از کمترین مال برخوردار هستید، در ظاهر بهترین حال را از خود نشان دهید؛ زیرا خداوند متعال، بندگان با ایمان با معرفتش را این گونه نیکو ادب نموده که [در وصف فقیران پارسا] فرموده است: شخص بی‌خبر آنان را از شدت خویشنداری توانگر می‌پندارد. ایشان را از نشانه‌هایشان می‌شناسی، با اصرار (چیزی) از مردم نمی‌خواهند.

تحف العقول، ص 489

حدیث - 17

امام علی علیه السلام فرمودند:

مِنْ شَرَفِ الْهَمَّةِ لُزُومُ الْقِنَاعَةِ؛

پایبندی به قناعت، از ولایی همت است.

غررالحکم، ج 6، ص 44، ح 9435

حدیث - 18

امام علی علیه السلام فرمودند:

مَنْ اقْتَصَدَ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ فَقَدْ اسْتَعَدَّ لِتَوَائِبِ الدَّهْرِ؛

هر که در حال دارایی و ناداری میانه روی کند ، با ناگواری های روزگار آماده

[ی روبه رو شدن] است .

غررالحکم و درر الکلم، حدیث - 9048

حدیث - 19

امام علی علیه السلام فرمودند:

لِيَكُنْ مَرْكَبُ الْقَصْدِ وَ مَطْلَبُكَ الرُّشْدَ؛

باید بر مرکب میانه روی بنشینی و به سوی مقصد بالندگی ره بسیاری .

غررالحکم و درر الکلم، حدیث - 7619

حدیث - 20

امام علی علیه السلام فرمودند:

خُذِ الْقَصْدَ فِي الْأُمُورِ؛ فَمَنْ أَخَذَ الْقَصْدَ خَفَّتْ عَلَيْهِ الْمُؤَنَ؛

در کارها میان‌روی پیشه کن. که هر کس میان‌روی کند، مخارج زندگی بر وی آسان شود.

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 5042

حدیث - 21

امام علی علیه السلام فرمودند:

خَيْرُ أَمْوَالِكَ مَا وَقَى عِرْضَكَ؛

بهترین دارایی تو آن است که آبرویت را نگه دارد.

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 4958

حدیث - 22

امام علی علیه السلام فرمودند:

ثَمَرَةُ الْقَنَاعَةِ الْإِجْمَالُ فِي الْمُكْتَسَبِ وَالْعُزُوفُ عَنِ الطَّلَبِ؛

میوه قناعت، اعتدال در کسب و کار، و ناخوش داشتن درخواست است.

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 4634

حدیث - 23

امام علی علیه السلام فرمودند:

بَاكِرُوا فَالْبِرْكَهٗ فِي الْمُبَاكِرَةِ وَ شَاوِرُوا فَالِنُجْحُ فِي الْمُشَاوِرَةِ ؛

بامداد، در پی کسب و کار باشید ، که برکت در کسب و کار بامداد است ، و

مشورت کنید که پیروزی در مشورت است .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 4441

حدیث - 24

امام علی علیه السلام فرمودند:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا أَلْهَمَهُ الْقَنَاعَةَ وَ أَصْلَحَ لَهُ زَوْجَهُ ؛

وقتی خداوند خیر خواه بنده ای باشد، قناعت را در دل او می اندازد و همسرش

را شایسته می گرداند .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 4115

حدیث - 25

امام علی علیه السلام فرمودند:

إِنَّ أَفْضَلَ الْخَيْرِ صَدَقَةُ السِّرِّ وَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَ صَلََةُ الرَّحِمِ ؛

برترین خوبی ، صدقه پنهانی و نیکی به پدر و مادر و صلّه رحم است .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 3550

حدیث - 26

امام علی علیه السلام فرمودند:

إِغْنِمِ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قِضَاءَهُ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ؛

کسی را که در حال بی‌نیازی‌ات از تو قرض می‌خواهد، غنیمت شمار تا در وقت نیازت جبران‌ش کند .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 2370

حدیث - 27

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْقِنَاعَةُ أَهْنُ عَيْشٍ؛

قناعت ، گواراترین زندگی است .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 933

حدیث - 28

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :

مَنْ أَقْرَضَ مَلْهُوفاً فَأَحْسَنَ طَلِبَتَهُ اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أَلْفَ

قِنْطَارٍ مِنَ الْجَنَّةِ؛

هرکس به اندوهگینی (که مالش را از دست داده) وام دهد و در پس گرفتن آن مراعات کند ، عمل را از نو شروع کرده است (گناهانش پاک شده) و خداوند به ازای هر درهم ، هزار قنطار (صد رطل) از (درهم‌های) بهشت به او عطا کند .

حدیث - 29

امام صادق علیه السلام :

على باب الجنة مكتوب: القرضُ بثمانية عشرَ ، والصدقةُ بعشرة ، وذلك أنَّ القرضَ لا يكونُ إلا في يدِ المحتاجِ ، والصدقةُ ربما وَقَعَتْ في يدِ غيرِ مُحتاجٍ ؛
بر در بهشت نوشته است : (ثواب) وام (قرض الحسنه) ، هیجده برابر است و صدقه ، ده برابر . علتش این است که وام جز به دست نیازمند ، نمی رسد اما صدقه ، ممکن است به دست غیر محتاج بیفتد .

بحار الأنوار : 103 / 138 / 2

حدیث - 30

لأن أقرضَ قرضاً حبُّ إلىَّ من أن أصلَ بمثله؛

اگر وامی (به کسی) پرداخت کنم، خوشتر دارم از این که به همان مقدار صله

و بخشش دهم .

ثواب الأعمال : 4 / 167

حدیث - 31

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَظَلَّهُ اللَّهُ بِظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ ؛

هر که به تنگدستی مهلت دهد ، خداوند ، در روزی که هیچ سایه‌ای جز سایه او نیست ، وی را در پناه سایه خود در آورد .

الکافی : 1 / 9 / 8

حدیث - 32

پیامبر خدا ﷺ می فرمایند:

مَنْ أَقْرَضَ مُؤْمِنًا قَرْضًا يَنْتَظِرُ بِهِ مَيْسُورَهُ كَانَ مَالُهُ فِي زَكَاةٍ ، وَكَانَ هُوَ فِي صَلَاةٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّى يُؤَدِّيَهُ إِلَيْهِ ؛

هر کس به مؤمنی وامی بدهد و (برای پس گرفتن آن) صبر کند تا دستش باز شود ، مال او زکات محسوب شود و در نماز ، با فرشتگان باشد تا این که وامش به او برگردانده شود .

ثواب الأعمال : 1 / 166

حدیث - 33

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ أَرَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيُفْرِجْ عَنْ مُعْسِرٍ ؛
هر که می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش بر طرف شود ، به تنگدست
مهلت دهد.

کنز العمال : 15398

حدیث - 34

امام صادق علیه السلام :

مَنْ اسْتَوْجَرَ عَلَى عَمَلٍ فَأَفْسَدَهُ وَاسْتَهْلَكَهُ ضَمِنَ ، وَكَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ
علیه السلام يُضَمِّنُ الْأَجِيرَ ؛
هرگاه کسی برای کاری اجیر شود و او آن کار را خراب کند و از بین ببرد ،
ضامن است. امیر المؤمنین علیه السلام کارگر را ضامن می دانستند .

مستدرک الوسائل : 14 / 37 / 16039

حدیث - 35

امام علی علیه السلام :

مَنْ أَرَادَ الْبَقَاءَ وَلَا بَقَاءَ فَلْيُبَاكِرِ الْغَدَاءَ ، وَلْيُجَوِّدِ الْجِدَاءَ ، وَلْيُخَفِّفِ الرِّدَاءَ .
هر کس طالب ماندن است ، که البته ماندنی در کار نیست ؛ صبح زود صبحانه
بخورد ، کفش خوب بپوشد، قرض خود را کم کند .

حدیث - 36

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

تَرَكُ لُقْمَةَ حَرَامٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ صَلَاةِ أَلْفِي رُكْعَةٍ تَطَوُّعًا؛

فرو گذاشتن یک لقمه حرام ، نزد خدا محبوبتر است از خواندن دو هزار رکعت نماز مستحبی .

تنبيه الخواطر : 2 / 120

حدیث - 37

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

أَطْبُ كَسْبِكَ تُسْتَجَبُ دَعْوَتُكَ ، فَإِنَّ الرَّجُلَ يَرْفَعُ اللَّقْمَةَ إِلَى فِيهِ (حَرَامًا) فَمَا تُسْتَجَابُ لَهُ دَعْوَةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا؛

در آمدت را پاک کن تا دعایت مستجاب شود؛ زیرا هرگاه آدمی لقمه [حرام
] به دهان خود ببرد، تا چهل روز دعایی از او پذیرفته نمی شود.

كما في بحار الأنوار : 93 / 358 / 16 .

حدیث - 38

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید :

مَنْ اسْتَبَطَّ الرِّزْقَ فَلْيَكْثِرْ مِنَ التَّكْبِيرِ ، وَمَنْ كَثُرَ هَمُّهُ وَغَمُّهُ فَلْيَكْثِرْ مِنَ الاسْتِغْفَارِ؛

کسی که در روزی خود تأخیر و تنگی بیند، باید زیاد تکبیر بگوید و کسی که اندوهش زیاد شود، بسیار استغفار کند.

کنز العمال : 9325

حدیث - 39

پیامبر خدا ﷺ :

الرِّزْقُ أَسْرَعُ إِلَى مَنْ يُطْعِمُ الطَّعَامَ ، مِنَ السِّكِّينِ فِي السَّنَامِ؛

روزی کسی که اطعام می‌کند ، سریعتر از فرو رفتن کارد در کوهان شتر ، به سویش می‌آید .

بحار الأنوار : 71/362/74

حدیث - 40

پیامبر خدا ﷺ :

أَكْثَرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تَرْزُقُوا؛

صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی بدهد .

بحار الأنوار : 10 / 176 / 77

حدیث - 41

امام علی عليه السلام :

مُوَاسَاةُ الْأَخِ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛

کمک مالی به برادر دینی، روزی را زیاد می‌کند.

بحار الأنوار : 22 / 395 / 74

حدیث - 42

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ اقْتَصَدَ اغْنَاهُ اللَّهُ؛

هر که میانه روی کند ، خداوند توانگرش گرداند .

تنبيه الخواطر : 167 / 1

حدیث - 43

پیامبر خدا ﷺ :

الْعِبَادَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛

عبادت ده جزو دارد ، که نه جزو آن طلب روزی حلال است .

بحار الأنوار : 37 / 9 / 103

حدیث - 44

پیامبر خدا ﷺ :

الكَادُّ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمَجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛

کسی که برای (هزینه) خانواده‌اش زحمت بکشد ، مانند مجاهد در راه

خداست .

بحار الأنوار : 59 / 13 / 103

حدیث - 45

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ تَعَبًا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛
خداوند دوست دارد که بنده‌اش در راه به دست آوردن روزی حلال خسته
ببیند.

کنز العمال : 9200

حدیث - 46

پیامبر خدا ﷺ :
طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ ؛
کسب درآمد حلال ، بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است .
جامع الأخبار : 1079 / 389

حدیث - 47

پیامبر خدا ﷺ :
مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ ، مَرَّ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِفِ ؛
هر که از دسترنج خود بخورد ، مانند برق جهنده ، از صراط بگذرد .
جامع الأخبار : 1085 / 390

حدیث - 48

امام صادق علیه السلام :

مَا كَثُرَ مَالُ رَجُلٍ قَطُّ إِلَّا عَظُمَتِ الْحُجَّةُ لِلَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ، فَإِنْ قَدَرْتُمْ أَنْ تَدْفَعُوهَا عَنْ أَنْفُسِكُمْ فافْعَلُوا ، فَقِيلَ : بِمَاذَا ؟ قَالَ : بِقَضَاءِ حَوَائِجِ إِخْوَانِكُمْ مِنْ أَمْوَالِكُمْ؛

هیچ گاه ثروت مردی زیاد نشد ، مگر این که حجت خداوند متعال بر او بزرگ شد . پس ، اگر می توانید این حجت را از خود دور کنید ، این کار را بکنید . عرض شد : با چه چیز ؟ فرمودند: با برآوردن نیازهای برادران خود از اموالتان .

أمالی الطوسی : 302 / 600

حدیث - 49

امام علی علیه السلام :

الْمَالُ مَا أَفَادَ الرَّجَالَ؛

دارایی آن است که به مردمان سود رساند .

غرر الحکم : 508

حدیث - 50

امام علی علیه السلام :

المالُ يُكْرِمُ صاحِبَهُ ما بَدَلَهُ ، وِیْهِنُهُ ما بَخِلَ بِهِ ؛

مال و ثروت ، صاحب خود را تا زمانی که آن را بذل و بخشش کند، گرامی می‌گرداند و هرگاه بخل ورزد خوارش می‌سازد .

غرر الحکم : 1838

حدیث - 51

امام صادق علیه السلام :

إِنَّمَا أَعْطَاكُمْ اللَّهُ هَذِهِ الْفُضُولَ مِنَ الْأَمْوَالِ لِتُوجِّهَهَا حَيْثُ وَجَّهَهَا اللَّهُ عَزَّ وَ

جَلَّ ، وَلَمْ يُعْطِكُمْوهَا لِتَكْنِزِوهَا؛

در حقیقت خداوند این مال‌های زیادی را به شما داده است تا آنها را در جهتی که خداوند عز و جل معلوم کرده است به کار اندازید . آنها را به شما نداده است که ببندوزید .

الفقیه : 1693/57/2

حدیث - 52

امام علی علیه السلام :

أَمْسِكْ مِنْ الْمَالِ بِقَدْرِ ضَرُورَتِكَ ، وَقَدِّمِ الْفَضْلَ لِيَوْمِ حَاجَتِكَ؛

از مال و دارایی به اندازه ضرورت خود نگه دار و مازاد آن را برای

روز نیازمندیت پیش فرست .

منتخب میزان الحکمه : 524

حدیث - 53

امام رضا علیه السلام :

خَيْرُ مَالِ الْمَرْءِ ذَخَائِرُ الصَّدَقَةِ؛

بهترین مال انسان، اندوخته‌های صدقه است .

تنبيه الخواطر : 182/2

حدیث - 54

امام علی علیه السلام :

أَفْضَلُ الْمَالِ مَا وُقِيَ بِهِ الْعَرَضُ ، وَقُضِيَتْ بِهِ الْحُقُوقُ؛

بهترین مال آن مالی است که به وسیله آن آبرو حفظ و حقوق پرداخته شود .

بحار الأنوار : 60 / 7 / 78

حدیث - 55

امام علی عَلِيٍّ :

إِنَّ اللَّهَ سَبْحَانَهُ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ أَقْوَاتَ الْفُقَرَاءِ ، فَمَا جَاعَ فَقِيرٌ إِلَّا بِمَا مُتَّعَ بِهِ غَنِيٌّ ، وَاللَّهُ تَعَالَى سَأَلَهُمْ عَنْ ذَلِكَ ؛

خداوند سبحان خوراک تهیدستان را در اموال توانگران قرار داده است. پس ، هیچ تهیدستی گرسنه نماند، مگر به سبب این که ثروتمند از حق او بهره‌مند شده است. و خدای بزرگ در این باره از آنان بازخواست می‌کند .

نهج البلاغه: حکمت 328

حدیث - 56

پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید :

التَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛

کاسب راستگو در روز قیامت زیر سایه عرش است .

کنز العمال : 9218

حدیث - 57

پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید :

التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشَّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛

کاسب درستکار راستگوی مسلمان ، در قیامت با شهیدان است .

کنز العمال : 9216

حدیث - 58

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا سَمَحًا إِذَا بَاعَ ، سَمَحًا إِذَا اشْتَرَى ، سَمَحًا إِذَا قَضَى ، سَمَحًا إِذَا
اَقْتَضَى؛

خدا رحمت کند بنده‌ای را که در فروش و خرید و پس دادن وام و پس
گرفتن آن آسان گیر باشد .

کنز العمال : 9453

حدیث - 59

امام صادق علیه السلام :

أَيُّمَا مُسْلِمٍ أَقَالَ مُسْلِمًا بَيْعَ نَدَامَةٍ أَقَالَهُ اللَّهُ عِزًّا وَجَلَّ عَثْرَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛
هرگاه یکی از دو مسلمان معامله کننده پیشیمان شود و تقاضای فسخ کند و
طرف دیگر تقاضای او را بپذیرد خداوند در روز رستاخیز از لغزشهای او
درگذرد .

وسائل الشیعه : 4 / 287 / 12

حدیث - 60

امام صادق علیه السلام :

مَنْ أَرَادَ التَّجَارَةَ فَلْيَتَفَقَّهُ فِي دِينِهِ لِيَعْلَمَ بِذَلِكَ مَا يَحِلُّ لَهُ مِمَّا يَحْرُمُ عَلَيْهِ ، وَمَنْ
لَمْ يَتَفَقَّهُ فِي دِينِهِ ثُمَّ اتَّجَرَ تَوَرَّطَ الشُّبُهَاتِ؛

هر کس بخواهد تجارت کند باید احکام دین خود را بیاموزد تا حلال را از حرام بازشناسد. کسی که احکام دین خود را نیاموزد و تجارت کند در کام شبهات فرو غلتد .

وسائل الشیعة : 4 / 283 / 12

حدیث - 61

امام علی علیه السلام می فرمایند:

يا مَعْشَرَ التُّجَّارِ ، الْفِقْهَ ثُمَّ الْمَتْجِرَ ، الْفِقْهَ ثُمَّ الْمَتْجِرَ ، الْفِقْهَ ثُمَّ الْمَتْجِرَ؛

ای جماعت بازرگان! احکام داد و ستد را بیاموزید سپس تجارت کنید، احکام داد و ستد را بیاموزید سپس تجارت کنید، احکام داد و ستد را بیاموزید سپس تجارت کنید.

الکافی : 1 / 150 / 5

حدیث - 62

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

خَيْرُ الْكَسْبِ كَسْبُ يَدَيِ الْعَامِلِ إِذَا نَصَحَ؛

بهترین درآمد، درآمد کارگری است که در کارش صداقت داشته باشد .

جامع الأحادیث : 76

حدیث - 63

پیامبر خدا ﷺ می فرمایند:

مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ؛

هرگز کسی غذایی بهتر از دسترنج خود، نخورده است. پیامبر خدا، داود، از دسترنج خود، می خورد.

کنز العمال : 9223

حدیث - 64

امام علی علیه السلام می فرمایند:

تَعَرَّضُوا لِلتِّجَارَاتِ، فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غِنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينُ؛

به کارهای تجاری پردازید که بازرگانی شما را از مال دیگران بی نیاز می کند . خداوندی عز و جل پیشه‌ور درستکار را دوست دارد .

وسائل الشیعه : 6 / 4 / 12

حدیث - 65

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ :

امْتَحِنُوا شِيعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ : عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافِظَتُهُمْ عَلَيْهَا ، وَعِنْدَ أَسْرَارِهِمْ كَيْفَ حِفْظُهُمْ لَهَا عِنْدَ عَدُوِّنَا ، وَإِلَى أَمْوَالِهِمْ كَيْفَ مُوَاسَاتَتُهُمْ لِإِخْوَانِهِمْ فِيهَا ؛

شیعیان ما را در سه چیز بیازمایید : در اوقات نمازشان ، که چگونه بر آنها مواظبت می‌کنند ؛ در اسرارشان ، که چگونه آنها را از دشمنان ما حفظ می‌کنند و در اموالشان ، که چگونه با آن به برادران خود کمک می‌کنند .

الخصال : 103 / 62 منتخب میزان الحکمة : 506

حدیث - 66

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

مَنْ وَاسَى الْفَقِيرَ وَأَنْصَفَ النَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ فَذَلِكَ الْمُؤْمِنُ حَقًّا؛

هر کس به نیازمند کمک مالی کند و با مردم منصفانه رفتار نماید چنین کسی

مؤمن حقیقی است.

خصال، ص 47

حدیث - 67

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

الْعِبَادَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تَسَعَةٌ مِنْهَا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ؛

عبادت ده جزء است که نه جزء آن در کار و تلاش برای به دست آوردن
روزی حلال است.

مستدرک الوسائل ج??، ص??

حدیث - 68

امام صادق علیه السلام فرمودند:

كُلُّ ذِي صِنَاعَةٍ مُضْطَرٌّ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ يَخْتَلِبُ بِهَا الْكَسْبَ. وَ هُوَ أَنْ يَكُونَ
حَازِقًا بَعْلِمٍ مُؤَدِيًّا لِلْأَمَانَةِ فِيهِ، مُسْتَمِيلاً لِمَنْ اسْتَعْمَلَهُ؛

هر اهل فنی برای موفقیت در کسب و کار خود (که کارش بگیرد) به سه
مطلب نیازمند است:

تخصص و باهوشی در فن و حرفه مورد نظر، امین باشد و در کار و مال مردم،
امانت و درستی را حفظ کند و با کارفرما و صاحب کار، خوش برخورد و
خوش قلب باشد.

بحار الانوار، ج 75، ح 235

حدیث - 69

امام صادق علیه السلام فرمودند:

مَنْ طَلَبَ التَّجَارَةَ اسْتَغْنَى عَنِ النَّاسِ؛

هرکس دنبال تجارت رود از مردم بی نیاز می شود.

وسائل الشیعه، ج 17، ص 12

حدیث - 70

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؛

کار کردن برای کسب مال حلال، بر هر مرد و زن مسلمان واجب است.

جامع الاخبار، ص 389، حدیث - 1079

حدیث - 71

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

يا معشر التجار إن الله باعكم يوم القيامة فجارا إلا من صدق و أدى الأمانة؛

ای گروه بازرگانان خدا روز رستاخیز بدکار محشورتان می کند مگر آن که

راست گوید و امانت نگه دارد.

نهج الفصاحه

حدیث - 72

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

نفقه الرجل على أهله صدقه؛

خرجی که مرد برای کسان خود کند، صدقه است.

نهج الفصاحه

حدیث - 73

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرماید:
من فقه الرجل رفقه فی معیشته؛
مدارا در معاش از دانش مرد است.
نهج الفصاحه

حدیث - 74

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرماید:
من استطاع منكم أن یقی دینه و عرضه بماله فلیفعل؛
هر که از شما تواند دین و آبرو را به مال خود حفظ کند، حفظ کند.
نهج الفصاحه

حدیث - 75

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرماید:
من أراد أن تستجاب دعوته و أن تکشف کریمته فلیفرج عن معسر؛
هر که خواهد دعوتش مستجاب شود و غمش از پیش برخیزد تنگ دستی را
گشایش دهد.
نهج الفصاحه

حدیث - 76

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

من أنظر معسرا إلى ميسرته أنظره الله بذنبه إلى توبته؛

هر که تنگدستی را مهلت دهد تا گشایش یابد خدا گناهش را مهلت دهد تا

توبه کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 77

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

من باع دارا ثم لم يجعل ثمنها في مثلها لم يبارك له فيها؛

هر که خانه ای فروشد و با قیمت آن خانه دیگر نخرد، برکت نیابد.

نهج الفصاحه

حدیث - 78

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

من نفس عن غريمه أو محا عنه كان في ظلّ العرش يوم القيامة؛

هر که به قرضدار خویش مهلت دهد یا قرض او را قلم گیرد روز قیامت در

سایه عرش باشد.

نهج الفصاحه

حدیث - 79

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

مناوله المسکین تقی میتة السوء؛

عطا به مستمندان از مرگ بد جلوگیری می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 80

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من یسر علی معسر یسر الله علیه فی الدنیا و الآخرة؛

هر که به تنگدستی گشایش دهد خدا در دنیا و آخرت به او گشایش دهد.

نهج الفصاحه

حدیث - 81

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من أقال نادما بیعه أقاله الله تعالی عشرته؛

هر که معامله پشیمانی را اقاله کند خدا از گناهانش بگذرد.

نهج الفصاحه

حدیث - 82

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

من أنظر معسرا و وضع عنه أظله الله تحت ظلّ عرشه يوم لا ظلّ إلا ظله؛
هر که تنگدستی را مهلت دهد و بار او را سبک کند خداوند روزی که سایه
ای جز سایه او نیست، وی را به سایه عرش خویش در آورد.

نهج الفصاحه

حدیث - 83

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ما نقص مال من صدقه؛
مال از صدقه دادن نقصان نمی پذیرد.

نهج الفصاحه

حدیث - 84

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ما أطعمت زوجتك فهو لك صدقه، و ما أطعمت ولدك فهو لك صدقه، و ما
أطعمت خادمك فهو لك صدقه، و ما أطعمت نفسك فهو لك صدقه؛
هر چه به همسر خویش بخورانی، صدقه کرده ای و هر چه به فرزند خویش
بخورانی، صدقه کرده ای و هر چه به خدمتکار خویش بخورانی، صدقه کرده
ای، هر چه بخویش خورانی صدقه کرده ای.

نهج الفصاحه

حدیث - 85

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

ما نقص مال من صدقه و لا عفی رجل عن مظلمه إلا زاده الله بها عزا؛
هیچ مالی از صدقه کاهش نگیرد و هیچ کس از مظلمه ای نگذرد مگر خدا
در قبال آن عزت وی بیفزاید.

نهج الفصاحه

حدیث - 86

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

لا تستبطئوا الرزق فإنه لم یکن عبد لیموت حتی یبلغه آخر رزق هو له، فاتقوا
الله و أجملوا فی الطلب: أخذ الحلال و ترک الحرام؛
مپندارید که روزی تان دیر می رسد که هیچ بنده ای نمیرد تا آخرین بهره
روزی او برسد، از خدا بترسید و در طلب ملایمت کنید (ملایمت در طلب)
گرفتن حلال و رها کردن حرام است.

نهج الفصاحه

حدیث - 87

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

لو أذن الله تعالی فی التجاره لأهل الجنه لاتجروا فی البز و العطر؛

اگر خدا به اهل بهشت اجازه تجارت داده بود، تجارت پارچه و عطر می کردند.

نهج الفصاحه

حدیث - 88

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

لعثره فی کسب حلال أفضل عند الله من ضرب بسيف حولا كاملا؛
افتادنی در راه کسب حلال نزد خدا از یک سال شمشیر زدن بهتر است.

نهج الفصاحه

حدیث - 89

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الكاسب من یده خلیل الله؛
کسی که به دست خویش کسب کند، دوست خداست.

نهج الفصاحه

حدیث - 90

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

طوبی لمن ذلّ فی نفسه و حسنت خلیقته و أنفق الفضل من ماله و أمسک
الفضل من قوله و وسعته السنّه و لم یعدّها إلى البدعه؛

خوشا آن که در پیش خویش خوار است و خوی او نیک است و فزونی مال خویش ببخشد و فزونی گفتار خویش نگه دارد و پیر و سست باشد و از سنت به بدعت نرود.

نهج الفصاحه

حدیث - 91

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:
الصَّدَقَاتُ بِالْغَدَوَاتِ يَذْهَبْنَ بِالْعَاهَاتِ؛
صدقه صبحگاه مرض ها را می برد.
نهج الفصاحه

حدیث - 92

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:
الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهٍهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدِينَ وَصَلَةُ الرَّحْمِ تَحْوِلُ
الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمُرِ وَتَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ؛
صدقه به موقع و نیکوکاری و نیکی با پدر و مادر و بیوستگی خویشاوند
بدبختی را به خوشبختی مبدل کند و عمر را افزایش دهد و از مرگ های بد
جلوگیری کند.
نهج الفصاحه

حدیث - 93

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الصدقه تمنع میده السوء؛

صدقه مانع مرگ بد می شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 94

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الصدقه علی القرابه صدقه وصله؛

صدقه به خویشاوندان هم صدقه است هم پیوستگی خویشاوندان.

نهج الفصاحه

حدیث - 95

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الصدقه تطفی ء الخطیئه كما یطفی ء الماء النار؛

صدقه گناه را خاموش می کند چنان که آب آتش را خاموش می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 96

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

صدقه المرء المسلم تزيد في العمر و تمنع ميتة السوء و يذهب الله تعالى بها
الفخر و الكبر؛

صدقه مرد مسلمان عمر را فزونی دهد و از مرگ بد جلوگیری کند و خدای
والا به وسیله آن تفاخر و تکبر را ببرد.

نهج الفصاحه

حدیث - 97

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

رحم الله امرءا اكتسب طيبا و انفق قصدا و قدم فضلا ليوم فقره و حاجته؛
خدا رحمت کند کسی را که کسب حلال کند و به اعتدال خرج کند و ما زاد
آن را برای روز تنگ دستی و حاجت از پیش فرستد.

نهج الفصاحه

حدیث - 98

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

درهم الرجل ينفق في صحته خير من عتق رقبة عند موته؛
درهمی که انسان در حال صحت در راه خدا خرج کند بهتر از بنده ای است
که هنگام مرگ آزاد کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 99

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

داووا مرضاكم بالصدقه فإنها تدفع عنكم الأمراض و الأعراض؛
بیماران خود را به وسیله صدقه علاج کنید زیرا صدقه امراض و اعراض را از
شما دفع می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 100

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

خير أبواب البر الصدقه؛
بهترین راه های نیکی، صدقه دادن است.

نهج الفصاحه

حدیث - 101

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

خير الصدقه ما أبقت غنى و اليد العليا خير من اليد السفلى و ابداء بمن تعول؛
بهترین صدقه ها آن است که چیزی پس از آن بجای ماند، و دست دهنده
بهرتر از دست گیرنده است و صدقه را از نانخوران خود آغاز کن.

نهج الفصاحه

حدیث - 102

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

خياركم أحسنكم قضاء للدين؛

بهترین شما کسانی هستند که قرض خود را بهتر ادا کنند.

نهج الفصاحه

حدیث - 103

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

حوسب رجل ممن كان قبلكم فلم يوجد له من الخير شيء إلا أنه كان رجلاً
موسراً و كان يخالط الناس و كان يأمر غلمانه أن يتجاوزوا عن المعسر فقال الله
عزّ و جلّ لملائكته نحن أحقّ بذلك منه تجاوزوا عنه؛

یکی از پیشینیان را به حساب کشیدند و کار نیکی نداشت جز آن که مرد
توانگری بود و با مردم داد و ستد داشت و به غلامان خود می گفت از مطالبه
وامانندگان درگذرید خداوند به فرشتگان گفت ما بگذشت از او سزاوارتریم، از
او درگذرید.

نهج الفصاحه

حدیث - 104

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

حَصَّنُوا أَمْوَالَكُم بِالزَّكَاةِ وَدَاوُوا مَرْضَاكُم بِالصَّدَقَةِ وَأَعَدُّوا لِلْبَلَاءِ الدَّعَاءَ؛
اموال خود را به وسیله زکات محفوظ دارید و مریضان خود را با صدقه
علاج کنید و برای جلوگیری از بلا به دعا متوسل شوید.
نهج الفصاحه

حدیث - 105

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

حرمة مال المسلم كحرمة دمه؛
حرمت مال مسلمان مانند حرمت خون اوست.
نهج الفصاحه

حدیث - 106

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الجالب إلى سوقنا كالمجاهد في سبيل الله و المحتكر في سوقنا كالملحد في
كتاب الله؛
آن که به بازار ما چیزی وارد می کند مانند آن کس است که در راه خدا جهاد
می کند و آن که در بازار ما احتکار می کند مانند کسی است که در کتاب خدا
کافر به شمار رفته است.

نهج الفصاحه

حدیث - 107

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الثَّلاثُ وَ الثَّلَاثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَذُرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذُرَهُمْ عَالَةً
يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَ إِنَّكَ لَنْ تَنْفَقَ نَفَقَهُ تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَجْرَتْ بِهَا حَتَّى مَا
تَجْعَلُ فِي فِي أُمَّرَأَتِكَ؛

ضمن وصیت فقط ثلث مال خود را به دیگران ده و ثلث بسیار است تو اگر
وارثان خود را بی نیاز واگذاری بهتر از آن است که فقیر و محتاج مردم باشند،
تو هیچ خرجی در راه خدا نمی کنی مگر آنکه در مقابل آن پاداش می یابی
حتی غذایی که به زن خود می خورانی.

نهج الفصاحه

حدیث - 108

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

ثَلَاثَةٌ يَحِبُّهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: رَجُلٌ قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتْلُو كِتَابَ اللَّهِ وَ رَجُلٌ تَصَدَّقَ
صَدَقَهُ بِيَمِينِهِ يَخْفِيهَا مِنْ شِمَالِهِ وَ رَجُلٌ كَانَ فِي سَرِيَّةٍ فَانْهَزَمَ أَصْحَابُهُ فَاسْتَقْبَلَ
الْعَدُوَّ؛

سه کسند که خدا آنها را دوست می دارد: کسی که شب برخیزد و کتاب خدا
را بخواند و کسی که با دست راست خود صدقه دهد و آن را از دست چپ خود

مخفی دارد و کسی که با گروهی به جنگ رود و یارانش بگریزند و او بسوی دشمن رود.

نهج الفصاحه

حدیث - 109

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ثلاث أقسم عليهنّ: ما نقص مال قطّ من صدقه فتصدّقوا و لا عفا رجل عن مظلمه ظلّمها إلّا زاده الله تعالى بها عزّاً فاعفوا يزدكم الله عزّاً و لا فتح رجل على نفسه باب مسأله يسأل الناس إلّا فتح الله عليه باب فقر؛

سه چیز است که در باره آن قسم می خورم: هیچ وقت مال از صدقه کاهش نگیرد پس صدقه بدهید و هیچ کس ستمی را که بر او رفته است نبخشد مگر آنکه خداوند عزت او را بیافزاید پس ببخشید تا خداوند عزت شما را بیفزاید و هیچ کس در سؤال را بر خود نگشاید و تن به سؤال ندهد مگر آنکه خداوند در فقر را بر او بگشاید.

نهج الفصاحه

حدیث - 110

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

التدبير نصف العيش و التودّد نصف العقل و الهمّ نصف الهرم ؛
تدبیر یک نیمه معیشت است و مردم داری یک نیمه عقل است و غم یک نیمه پیری .

نهج الفصاحه

حدیث - 111

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

التَّاجِرُ الصَّدُوقُ لَا يَحْجُبُ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ؛

برای تاجر راستگوی بر درهای بهشت حجابی نیست.

نهج الفصاحه

حدیث - 112

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشَّهَدَاءِ؛

تاجر راستگوی درستکار با پیامبران و صدیقان و شهیدان است.

نهج الفصاحه

حدیث - 113

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشَّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛

تاجر درستکار راست گوی مسلمان روز رستاخیز با شهیدان است.

نهج الفصاحه

حدیث - 114

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

تصدّقوا فسیأتی علیکم زمان یمشی الرّجل بصدقته فیقول الّذی یأتیه بها: لو
جئت بها بالأمس لقبلتها فأما الآن فلا حاجة لی فیها فلا یجد من یقبلها؛
صدقه بدهید زیرا زمانی بیاید که انسان برای صدقه دادن برود و آن که صدقه
را برای او برده اند گوید اگر دیروز آورده بودی قبول می کردم اما امروز بدان
حاجت ندارم و کسی را نیابد که صدقه او را قبول کند.
نهج الفصاحه

حدیث - 115

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

تصدّقوا فإنّ الصّدقه فکاککم من النّار؛
صدقه بدهید زیرا صدقه مایه آزادی شما از آتش جهنم است.
نهج الفصاحه

حدیث - 116

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

باکروا فی طلب الرّزق و الحوائج فإنّ الغدوّ برکه و نجاج؛
صبح زود در طلب روزی و حاجتهای خود بروید، زیرا صبح خیزی مایه
برکت و رستگاری است.

نهج الفصاحه

حدیث - 117

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

باکروا بالصدقه فإن البلاء لا يتخطى الصدقه؛

بامداد خود را با صدقه آغاز کنید زیرا بلا از صدقه نمی گذرد.

نهج الفصاحه

حدیث - 118

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أول ما يوضع في ميزان العبد نفقته على أهله؛

نخستین چیزی که در ترازوی بنده می گذارند خرجی است که برای کسان

خود کرده است.

نهج الفصاحه

حدیث - 119

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إنّ ممّا يلحق المؤمن من عمله و حسناته بعد موته علما نشره و ولدا صالحا

ترکه و مصحفا ورثه أو مسجدا بناه أو بيتا لابن السبيل بناه أو نهرا أجراه أو

صدقه أخرجها من ماله في صحته و حياته تلحقه من بعد موته؛

از جمله اعمال و نیکی های مؤمن که بعد از مرگ بدو می رسد دانشی است که منتشر کرده باشد و فرزند پارسائی است که به جا گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه ای که برای کاروانیان بپا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ بدو می رسد.

نهج الفصاحه

حدیث - 120

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

إِنَّ صَدَقَةَ السَّرِّ تَطْفِي غَضَبَ الرَّبِّ وَ إِنَّ صَلَةَ الرَّحْمِ تَزِيدُ فِي الْعَمْرِ وَ إِنَّ صَنَائِعَ الْمَعْرُوفِ تَقِي مَصَارِعَ السَّوِّءِ؛

صدقه نهان خشم خدا را فرو می نشاند و نیکی با خویشاوندان عمر را افزون می کند و کارهای نیک از مرگهای بد جلوگیری می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 121

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

إِنَّ اللَّهَ لِيَدْرءُ بِالصَّدَقَةِ سَبْعِينَ مِئْتَهُ مِنَ السَّوِّءِ؛

خداوند به وسیله صدقه هفتاد قسم مرگ بد را دفع می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 122

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ وَيَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ فِيرَبِّهَا لِأَحَدِكُمْ كَمَا يَرَبِّي أَحَدَكُمْ مَهْرَهُ، حَتَّىٰ إِنْ اللَّقْمَةَ تَصِيرُ مِثْلَ أَحَدٍ؛

خداوند صدقه را می پذیرد و آن را به دست راست خود می گیرد و برای شما بزرگ می کند همچنان که کره اسب خود را بزرگ می کنید تا آنجا که یک لقمه به اندازه کوه احد شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 123

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ الْعَبْدَ لِيَتَصَدَّقَ بِالْكَسْرَةِ تَرَبُّو عِنْدَ اللَّهِ حَتَّىٰ تَكُونَ مِثْلَ أَحَدٍ؛

بنده یک پاره نان صدقه می دهد و پیش خدا بزرگ می شود تا مثل کوه احد می شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 124

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَزِيدُ الْمَالَ إِلَّا كَثْرَهُ؛

صدقه مال را افزون می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 125

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ الصَّدَقَةَ لِتَطْفِيَّ عَنْ أَهْلِهَا حَرَّ الْقُبُورِ وَ إِنَّمَا يَسْتِظِلُّ الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ؛

صدقه گرمای قبر صدقه دهندگان را تخفیف می دهد و مؤمن روز رستاخیز در سایه صدقه خویش قرار می گیرد.

نهج الفصاحه

حدیث - 126

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ إِبْلِيسَ يَبْعَثُ أَشَدَّ أَصْحَابِهِ وَأَقْوَى أَصْحَابِهِ إِلَى مَنْ يَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ فِي مَالِهِ؛

شیطان محکم ترین و نیرومند ترین یاران خود را برای گمراهی کسی فرستد که با دارائی خود کار نیک انجام می دهد.

نهج الفصاحه

حدیث - 127

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أَنْفَقِي وَ لَا تَحْصِي فِيحْصِي اللَّهُ عَلَيْكَ وَ لَا تَوْعِي فِيَوْعِي اللَّهُ عَلَيْكَ؛

خرج كن و حساب مكن كه خدا بر تو حساب كند و بخل موزز كه خدا بر تو
بخل ورزد.

نهج الفصاحه

حدیث - 128

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أفضل الكسب بيع مبرور و عمل الرجل بيده؛

بهترین کسب ها معامله ای است که نادرستی در آن نباشد و کاری است که
مرد با دست خود انجام دهد.

نهج الفصاحه

حدیث - 129

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أفضل الصدقه ما كان عن ظهر غنى و اليد العليا خير من اليد السفلى و ابدأ

بمن تعول؛

بهترین صدقه ها این است که در حال بی نیازی صورت گیرد و دست دهنده
بهبتر از دست گیرنده است.

نهج الفصاحه

حدیث - 130

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أفضل الدنانیر دینار ینفقه الرجل علی عیاله؛

بهترین پولها پولی است که انسان برای نان خوران خود خرج می کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 131

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أفضل الأعمال الکسب من الحلال؛

بهترین کارها کسب حلال است.

نهج الفصاحه

حدیث - 132

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

اعملوا فکلّ میسرّ لما خلق له؛

کار کنید زیرا هر کسی آنچه را برای آن ساخته شده به دست می آورد.

نهج الفصاحه

حدیث - 133

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

اعلم أنّه ليس منكم من أحد إلا مال وارثه أحبّ إليه من ماله. مالک ما قدّمت
و مال وارثک ما آخرت؛

بدانید که همه شما مال وارث خویش را از مال خویش بیشتر دوست دارید.
مال تو آن است که از پیش می فرستی و مال وارث آن است که بجا میگذاری.
نهج الفصاحه

حدیث - 134

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أعط السائل و لو جاءك على فرس و أعط الأجير حقّه قبل أن يجفّ عرقه؛
به گدا چیزی بده و گر چه بر اسب به نزد تو آمد و مزد اجیر را پیش از آن
که عرقش خشک شود بپرداز.

نهج الفصاحه

حدیث - 135

أطيب الكسب عمل الرّجل بیده؛

بهترین کسب ها آن است که مرد با دست خود کار کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 136

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِذَا أَعْطَى اللَّهُ أَحَدَكُمْ خَيْرًا فَلْيَبْدَأْ بِنَفْسِهِ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ؛
وقتی خدا به یکی از شما چیزی داد در صرف آن از خود و کسان خود آغاز
کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 137

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

پارساترین مردم کسی است که در کار شبهه‌ناک، توقف کند.
(تحف العقول/489)

حدیث - 138

امام سجاد علیه السلام می فرمایند:

هر که به روزی که خدا به او داده بسنده کند از ثروتمندترین مردم است.
(تحف العقول/282)

حدیث - 139

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

الْصَّدَقَةُ بِعَشْرٍ، وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ؛
رسول خدا ﷺ فرمودند:

پاداش و ثواب دادن صدقه ده برابر درجه، و دادن قرض الحسنه هیجده درجه،
و انجام صله رحم بیست و چهار درجه افزایش خواهد داشت.
مستدرک الوسائل، ج 7، ص 194، ح 8010

حدیث - 140

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا، كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ؛

رسول خدا ﷺ فرمودند:

هر کس بدهکار ناتوانی را مهلت دهد برای هر روزش ثواب صدقه در راه
خدا می باشد.

بحار الأنوار، ج 100، ص 151، ح 17

حدیث - 141

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

بَكِّرُوا بِالصَّدَقَةِ، فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّاهَا؛

رسول خدا ﷺ فرمودند:

صبحگاهان حرکت و کار خود را با دادن صدقه شروع نمائید چون که بلاها
و آفت ها را بر طرف می گردانند.

بحار الانوار، ج 93، ص 177، ح 8

حدیث - 142

امام رضا ع می فرمایند:

من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته؛

هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی

شود.

(بحار الانوار، ج 96، ص 12)

حدیث - 143

پیامبر اکرم ص فرمودند :

طوبی لمن اسلم وکان عیشه کفافاً وقواه شداداً؛

خوشبخت کسی است که اسلام را پذیرفته و به قدر معاش خود در آمد دارد

وقوای بدنش نیرومند است.

بحار الانوار : 67 / 72

حدیث - 144

پیامبر اکرم ص می فرمایند:

طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ؛

کسب درآمد حلال، بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است.

جامع الأخبار، ص 389، ح 1079.

حدیث - 145

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ حَلالاً فَفُتِحَ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ؛

هر کس از دسترنج حلال خود روزی بخورد، درهای بهشت به روی او باز

می شود تا از هر کدام که بخواهد، وارد شود.

جامع الأخبار، ص 390، ح 1086 .

حدیث - 146

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

اسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ وَ الْبُكُورِ مُبَارَكٌ يَزِيدُ فِي جَمِيعِ النِّعَمِ خُصُوصاً فِي

الرِّزْقِ وَ حُسْنُ الْخَطِّ مِنْ مَفَاتِيحِ الرِّزْقِ وَ طَيْبُ الْكَلَامِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛

با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه

نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می‌کند، خط زیبا از درهای رزق است و

خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می‌کند.

بحار الأنوار، ج 76، ص 318 .

حدیث - 147

پیامبر اکرم ﷺ وسلم می فرمایند:

أَكْتَرُوا مِنَ الصَّدَقَةِ تُرْزُقُوا؛

صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی بدهد.

بحار الأنوار، ج 77، ص 176، ح 10.

حدیث - 148

پیامبر ﷺ :

آیا شما را از چیزی خبر ندهم که اگر به آن عمل کنید، شیطان از شما دور شود، چندان که مشرق از مغرب دور است؟ عرض کردند: چرا. فرمودند: روزه روی شیطان را سیاه می‌کند، صدقه پشت او را می‌شکند، دوست داشتن برای خدا و هم یاری در کار نیک، ریشه او را می‌کند و استغفار شاهرگش را می‌زند. امالی صدوق، ص 117.

حدیث - 149

حضرت رسوا اکرم ﷺ می فرمایند:

بَكْرُوا بِالصَّدَقَةِ، فَإِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّاهَا؛

صبحگاهان حرکت و کار خود را با دادن صدقه شروع کنید، چون بلاها و آفت‌ها را بر طرف می‌کند.

بحار الانوار: ج 93، ص 177، ح 8

حدیث - 150

إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ أَقْوَاتَ الْفُقَرَاءِ فَمَا جَاعَ فَقِيرٌ إِلَّا بِمَا مُنِّعَ بِهِ غَنَى، وَاللَّهُ تَعَالَى سَائِلُهُمْ عَنْ ذَلِكَ؛

خداوند سبحان غذای فقرا را در اموال ثروتمندان قرار داده است، پس هیچ فقیری در دنیا گرسنگی نمی‌کشد مگر این‌که ثروتمندی حق او را نداده باشد و خداوند از اغنیا در این باره خواهد پرسید.
نهج البلاغه صبحی صالح، حکمت 328.

حدیث - 151

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند:

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ مَنْ أَطْعَمَ مِنْ جُوعٍ أَوْ دَفَعَ عَنْهُ مَعْرَمًا أَوْ كَشَفَ عَنْهُ كَرْبًا؛
محبوب‌ترین کارها نزد خدا، سیر کردن گرسنه یا پرداختن بدهی یا برطرف کردن گرفتاری اوست.
نهج الفصاحه، ح 76.

حدیث - 152

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُسْتَجَابَ لَهُ فَلْيُطِيبْ كَسْبَهُ وَلْيَخْرُجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛

هر کس بخواهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود.
بحارالأنوار، ج 93، ص 321، ح 31.

حدیث - 153

امام علی علیه السلام می فرمایند:
مَعَاشِرَ النَّاسِ، الْفِقْهَ ثُمَّ الْمَتَجِرَ، وَاللَّهِ لِلرِّبَا فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ
عَلَى الصَّفَا؛
ای مردم! ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید! به خدا قسم که ربا در میان این امت ناپیداتر از حرکت مورچه بر روی تخته سنگ است.
بحارالانوار، ج 103، ص 117، ح 16.

حدیث - 154

امام صادق علیه السلام می فرمایند:
لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَرَثَ مِنْ أَبِيهِ مَالًا وَقَدْ عَرَفَ أَنَّ فِي ذَلِكَ الْمَالِ رِبَا وَلَكِنْ قَدْ
اخْتَلَطَ فِي التَّجَارَةِ بَعْضُ حَلَالٍ كَانَ حَلَالًا طَيِّبًا فَلْيَأْكُلْهُ وَإِنْ عَرَفَ مِنْهُ شَيْئًا إِنَّهُ رِبَا
فَلْيَأْخُذْ رَأْسَ مَالِهِ وَلْيُرِدَّ الرِّبَا؛
اگر کسی از پدرش مالی به ارث ببرد و بداند که در آن مال ربا وجود دارد، ولی مال ربوی با مال‌های دیگر مخلوط شده، آن مال برای او حلال و پاکیزه است و می‌تواند از آن استفاده کند، و اگر به ربوی بودن مقدار مشخصی از آن

یقین دارد باید اصل مال را برای خود بردارد و مال ربوی را به صاحبش رد نماید.

کافی، ج 5، ص 145، ح 4.

حدیث - 155

امام علی علیه السلام می فرمایند:

وَ اغْتَنِمَ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قِضَاءَهُ لَكَ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ؛

غنیمت بدان کسی را که در زمان توانگریت از تو قرض بخواهد تا در روز

تنگدستی ات (قیامت) بپردازد.

نهج البلاغه، از نامه 31.

حدیث - 156

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

... فَإِنْ أَعْطَاهُ أَكْثَرَ مِمَّا أَخَذَهُ مِنْ شَرْطٍ بَيْنَهُمَا فَهُوَ مُبَاحٌ لَهُ، وَ لَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ

ثَوَابٌ فِيمَا أَقْرَضَهُ؛

اگر قرض گیرنده بدون قرار قبلی، سودی به قرض دهنده بدهد مُباح است،

ولی آن قرض دهنده پاداشی از خدا نخواهد گرفت.

بحارالانوار، ج 103، ص 157، ح 1.

حدیث - 157

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ می فرمایند:

لَا نَ أُقْرِضُ قَرْضًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَصِلَ بِمِثْلِهِ؛

مالی را قرض بدهم، بیشتر دوست دارم تا آن را ببخشم.

بحارالانور، ج 103، ص 139، ح 5.

حدیث - 158

رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابَ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ؛

هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست

مهلت دهد.

کنز العمال، ج 6، ص 215، ح 15398.

حدیث - 159

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ می فرمایند:

إِعْلَمُ أَنَّ مَنْ اسْتَدَانَ دَيْنًا وَتَوَى قَضَاءَهُ، فَهُوَ فِي أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى يَقْضِيَهُ، فَإِنْ لَمْ

يُنَوِّ قَضَاءَهُ فَهُوَ سَارِقٌ؛

کسی که قرض بگیرد در صورتی که تصمیم داشته باشد آن را پس دهد در

امان خداست تا آن را اداء کند ولی اگر تصمیم نداشته باشد آن را به صاحبش

برگرداند، دزد محسوب می شود.

فقه الرضا، ص 268.

حدیث - 160

رسول اکرم ﷺ می فرماید :

مَنْ أَحْتَاَجَ إِلَيْهِ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ فِي قَرْضٍ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَفْعَلْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِيحَ الْجَنَّةِ؛

کسی که برادر مسلمانش در قرضی به او نیاز پیدا کند و او بتواند قرض بدهد و چنین نکند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می‌کند.

امالی صدوق، ص 516.

حدیث - 161

رسول اکرم ﷺ می فرماید :

مَنْ أَقْرَضَ مَلْهُوْفًا حَسَنَ طَلِبَتِهِ اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أَلْفَ قِنْطَارٍ مِنَ الْجَنَّةِ؛

هر کس به گرفتار و درمانده‌ای قرض بدهد و در پس گرفتن آن خوشرفتاری کند [گناهانش پاک شده] اعمالش را دوباره شروع می‌کند و خداوند در برابر هر درهم، هزار قنطار (ثروتی فراوان) در بهشت به او عطا کند.

ثواب الاعمال، ص 289.

حدیث - 162

رسول اکرم ﷺ می فرمایند :

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضَى دَيْنَهُ مَا لَمْ يَكُنْ دَيْنُهُ فِيمَا يَكْرَهُ اللَّهُ؛
خداوند یار قرض‌دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن‌که قرض وی
بر خلاف رضای خدا نباشد.

نهج الفصاحه، ح 733.

حدیث - 163

رسول اکرم ﷺ می فرمایند :

مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَهَا يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ
اللَّهُ؛

هر کس اموال مردم را بگیرد و قصد پرداخت آن را داشته باشد خداوند آن را
بپردازد (او را یاری می‌کند) و هر کس اموال مردم را بگیرد و قصد تلف کردن
داشته باشد خداوند آن را تلف کند.

نهج الفصاحه، ح 2979.

حدیث - 164

رسول اکرم ﷺ وسلم:

دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا: الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ فَقُلْتُ يَا جِبْرَائِيلُ كَيْفَ صَارَتِ الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ؟ قَالَ: لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ عَلَى يَدِ الْغَنِيِّ وَالْفَقِيرِ وَالْقَرْضُ لَا يَقَعُ إِلَّا فِي يَدِ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ؛

وارد بهشت شدم، دیدم بر در آن نوشته است (ثواب) صدقه ده برابر است و قرض هجده برابر. گفتم: ای جبرئیل چرا صدقه ده برابر و قرض هجده برابر است؟ گفتم: زیرا صدقه به دست نیازمند و بی نیاز می رسد اما قرض جز به دست کسی که به آن نیاز دارد، نمی رسد.

کنز العمال، ج 6، ص 210، ح 15373.

حدیث - 165

حضرت رسوا اکرم ﷺ می فرمایند:

صَدَقَةُ السَّرِّ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ، كَمَا تُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ، وَتَدْفَعُ سَبْعِينَ بَاباً مِنَ الْبَلَاءِ؛

صدقه ای که محرمانه و پنهانی داده شود، سبب پاکی گناهان است، همان طوری که آب، آتش را خاموش می کند، همچنین صدقه هفتاد نوع بلا و آفت را بر طرف می نماید.

مستدرک الوسائل: ج 7، ص 184، ح 7984

حدیث - 166

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الصَّدَقَةُ عَلَىٰ وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ
 الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَقِي مَصَارِعَ الشُّوْءِ؛
 صدقه بجا، نیکوکاری، نیکی به پدر و مادر و صله رحم، بدبختی را به
 خوشبختی تبدیل و عمر را زیاد و از پیشامدهای بد جلوگیری می‌کند.
 نهج الفصاحه، ح 1869 .

حدیث - 167

امام باقر علیه السلام می فرماید:
 عبادت، هفتاد جزء است و از همه بهتر، کسب روزی حلال است.
 الحدیث - ، ص 10.

حدیث - 168

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:
 کسی که از دست‌رنج مشروع خود زندگی کند، در قیامت با پیامبران محشور
 می شود و پاداش می گیرد.
 الحدیث - ، ص 8.

حدیث - 169

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم :
 الْبَيْعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا - او قال: حَتَّى يَتَفَرَّقَا - فَإِنْ صَدَقَا وَبَيْنَا بَوْرِكَ
 لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحِقَّتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا؛

خریدار و فروشنده، تا از یکدیگر جدا نشده‌اند، اختیار [فسخ معامله را] دارند. اگر راست بگویند و [عیب را] آشکار بگویند، داد و ستد برای هر دو، برکت خواهد داشت، و اگر [عیب را] پنهانند و دروغ بگویند برکت دادوستدشان خواهد رفت.

صحیح بخاری، ج 3، ص 10.

حدیث - 170

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

الْبَرَكَةُ فِي مَالٍ مَنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛

برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و به خویشاوندان کمک نماید.

تحف العقول، ص 172.

حدیث - 171

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

بَاكِرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَالْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْغُدُوَّ بَرَكَةٌ وَنَجَاحٌ؛

در پی روزی و نیازها، سحر خیز باشید؛ چرا که حرکت در آغاز روز، [مایه] برکت و پیروزی است.

المعجم الاوسط، ج 7، ص 194، ح 7250

حدیث - 172

امام علی علیه السلام می فرمایند:

کسی که در مال خود بر تو ایثار کند تو را بر خویش برگزیده (و شایسته نام ایثارگری است).

(غررالحکم و دررالکلم)

حدیث - 173

امام علی علیه السلام می فرمایند:

آن که بخشش اموال بر او سهل باشد، امیدها به او رو کنند.

(شرح غررالحکم ، ج 5، ص 229)

حدیث - 174

امام علی علیه السلام می فرمایند:

برخی (از اموال خود) را از پیش فرستید که به سود شما باشد (و به کارتان آید) و همه را به جای نگذارید که به زیان شما است.

غررالحکم ، باب آخرت

حدیث - 175

رسول خدا ﷺ وسلم فرمودند :

هر کار نیکی صدقه است و هر چه مسلمان بر خویش و کسان خویش خرج کند در قبال آن برای او صدقه ای نویسند ؛ و هر چه مسلمان به وسیله آن آبروی خویش محفوظ دارد در قبال آن برایش صدقه ای نویسند.

نهج الفصاحه ، حدیث - 2173

حدیث - 176

امام علی علیه السلام می فرمایند:

کسی که غذایش کم شد، هزینه زندگی برایش سبک خواهد شد.
غررالحکم ، باب خوردن

حدیث - 177

امام علی علیه السلام می فرمایند:

دور اندیش کسی است که از ولخرجی و تبذیر پرهیزد ، و اسرافکاری را خوش ندارد.

غررالحکم ، باب دور اندیشی

حدیث - 178

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ می فرمایند:

وَالصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنْجِحٌ وَأَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصَبُ أَعْيُنِهِمْ فِي آجَالِهِمْ؛
صدقه دادن دارویی ثمر بخش است ، و کردار بندگان در دنیا ، فردا در پیش
روی آنان جلوه گر است.
نهج البلاغه، حکمت 7

حدیث - 179

رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

خَيْرُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قِضَاءً لِلدَّيْنِ؛
بهترین شما کسانی هستند که قرض خود را بهتر ادا کنند.
نهج الفصاحه، ح 1474.

حدیث - 180

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينُ؛
خداوند انسان شاغل امین را دوست دارد.
کافی، ج 5، ص 113، ح 1.

حدیث - 181

پیامبر اکرم ﷺ :

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ أَنْ يَكُونَ سَهْلَ الْبَيْعِ وَ سَهْلَ الشَّرَاءِ وَ سَهْلَ الْقَضَاءِ وَ سَهْلَ
الْإِفْتِضَاءِ؛

خداوند بنده‌ای را که در خرید و فروش و قضاوت و پذیرش قضاوت آسان
گیر باشد دوست دارد.

دعائم الاسلام، ج 1، ص 17 .

حدیث - 182

پیامبر اکرم ﷺ :

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْإِنْفَاقَ وَ يُبْغِضُ الْإِقْتَارَ، فَانْفِقْ وَ أَطْعِمْ وَ لَا تُصْرُصِرْ فَيَعْسِرْ
عَلَيْكَ الطَّلَبُ؛

خداوند خرج کردن را دوست دارد و با سخت خرج کردن دشمن است پس
انفاق و اطعام کن و به ثروت اندوزی پرداز که کسب ثروت تو را به سختی
می‌اندازد.

بحار الأنوار، ج 64، ص 282، ح 43 .

حدیث - 183

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

مَنْ تَصَدَّقَ فِي يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ إِنْ كَانَ يَوْمٌ فَيَوْمٌ وَإِنْ كَانَ لَيْلَةٌ فَلَيْلٌ دَفَعَ اللَّهُ
عَزَّوَجَلَّ عَنْهُ أَلْهَمَ وَالسَّبْعَ وَمِيتَةَ السُّوءِ؛

هر کس در روز و یا شب صدقه بدهد اگر روز است روز و اگر شب است،
شب خداوند از او غم و اندوه، درنده و مرگ بد را دور می کند.
ثواب الأعمال، ص 140 .

حدیث - 184

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

بهترین مال آن است که صرف حفظ آبرو شود.

(بحار الانوار ، ج 78 ، ص 352)

حدیث - 185

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

صدقه بده هرچند کم باشد زیرا هر کار کوچکی که صادقانه برای خدا
انجام شود، بزرگ است.

(وسائل الشیعة ، ج 1 ، ص 87)

حدیث - 186

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

کسی که نعمت دارد باید که بر عیالش در هزینه وسعت بخشد.

(تحف العقول ، ص 466)

حدیث - 187

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

إِنَّ الْقَصْدَ يورثُ الْغِنَى؛

میان‌روی ، ثروتمندی می آورد.

الكافی، ج 4 ، ص 53

حدیث - 188

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند:

الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَصِلَةُ الْأَخْوَانِ بِعِشْرِينَ وَصِلَةُ الرَّجْمِ
بِأَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ؛

صدقه دادن، ده حسنه، قرض دادن، هجده حسنه، رابطه با برادران [دینی]،

بیست حسنه و صله رحم، بیست و چهار حسنه دارد.

کافی، ج 4 ، ص 10، ح 3

حدیث - 189

پیامبر اعظم ﷺ می فرمایند:

يَا قَنَعَ بِمَا أُوتِيَتْهُ يَخِفَّ عَلَيْكَ الْحِسَابُ؛

به آنچه به تو داده شده ، قناعت کن ، تا کار حسابرسی بر تو آسان شود.

الأعلام الدين ، ص 344

حدیث - 190

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الْصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَ هِيَ أَنْجَحُ دَوَاءٍ وَ تَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَ قَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامَا وَ لَا

يَذْهَبُ بِالْأَدْوَاءِ إِلَّا الدُّعَاءُ وَ الصَّدَقَةُ

صدقه بلا را برطرف می کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را

برمی گرداند و درد و بیماری ها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی برد.

بحار الأنوار، ج 93، ص 137، ح 71

حدیث - 191

حضرت علی عليه السلام فرمودند:

إِغْتَنِمَ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قَضَاءَهُ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ؛

کسی را که در حال بی نیازیات از تو قرض می خواهد، غنیمت شمار تا در

وقت نیازت جبران کند .

غررالحکم و دررالکلم، ح 2370

حدیث - 192

امام علی علیه السلام فرمودند:

سُوسُوا إِيمَانَكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَ حَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَ ادْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ
بِالدُّعَاءِ؛

ایمان خود را با صدقه دادن و امواتان را با زکات دادن نگاه دارید، و امواج
بلا را با دعا از خود برانید.

(نهج البلاغه، حکمت 146)

حدیث - 193

امام علی علیه السلام فرمودند:

أَطِيبُ الْعَيْشِ الْقَنَاعَةُ؛

خوش‌ترین زندگی، زندگی با قناعت است.

(غررالحکم، ح 2918)

حدیث - 194

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

الصَّدَقَةُ دَوَاءٌ مُنْجِحٌ وَ أَعْمَالُ الْعِبَادِ فِي عَاجِلِهِمْ نُصَبُ أَعْيُنِهِمْ فِي آجَالِهِمْ؛

صدقه دادن دارویی ثمر بخش است، و کردار بندگان در دنیا، فردا در پیش

روی آنان جلوه گر است.

(کافی، ج 5، ص 125، ح 7)

حدیث - 195

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْبَرَكَةُ فِي مَالٍ مِّنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛

برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و

به خویشاوندان کمک نماید.

(تحف العقول، ص 172)

حدیث - 196

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

الْبَرَكَةُ فِي مَالٍ مِّنْ آتَى الزَّكَاةَ وَوَأَسَى الْمُؤْمِنِينَ وَوَصَلَ الْأَقْرَبِينَ؛

برکت در مال کسی است که زکات بپردازد، به مؤمنان مدد و یاری رساند و

به خویشاوندان کمک نماید.

(تحف العقول، ص 172)

حدیث - 197

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

الْصَّدَقَةُ عَلَى الْقَرَابَةِ صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ؛

صدقه دادن به خویشاوندان، هم صدقه است و هم صله رحم.

(مسند احمد، ج 4، ص 17)

حدیث - 198

امام علی علیه السلام فرمودند:

مَنْ اقْتَصَرَ عَلَى بُلْغَةِ الْكِفَافِ فَقَدْ انْتَضَمَ الرَّاحَةَ وَتَبَوَّأَ خَفْضَ الدَّعَةِ
هر کس به اندازه‌ای که او را کفایت می‌کند، قناعت کند، به آسایش و نظم
می‌رسد و در آسودگی و رفاه منزل می‌گیرد.
(نهج البلاغه، حکمت 371)

حدیث - 199

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

بَاكِرُوا طَلَبَ الرِّزْقِ وَ الْحَوَائِجِ فَإِنَّ الْغُدُوَّ بَرَكَةٌ وَ نَجَاحٌ
در پی روزی و نیازها، سحر خیز باشید؛ چرا که حرکت در آغاز روز، [مایه]
برکت و پیروزی است.
(المعجم الاوسط، ج 7، ص 194، ح 7250)

حدیث - 200

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُثْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكِّهِ.
هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد کند، زکات آن را بپرداز.
(بحار الأنوار، ج 96، ص 23)

حدیث - 201

رسول اکرم ﷺ فرمودند:

مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ

هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست

مهلت دهد.

(کنز العمال، ج 6، ص 215، ح 15398)

حدیث - 202

رسول خدا ﷺ فرمودند:

إِذَا أَرَدْتَ أَنْ يُثْرِيَ اللَّهُ مَا لَكَ فَزَكِّهِ.

هر گاه خواستی که خداوند دارایی تو را زیاد کند، زکات آن را بپرداز.

(بحار الأنوار، ج 96، ص 23)

حدیث - 203

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

الْقَنَاعَةُ مَالٌ لَا يَنْفَدُ؛

قناعت مالی است که تمام شدنی نیست.

(جهاد با نفس، ح 299)

حدیث - 204

رسول اکرم ﷺ فرمودند:

مَنْ أَرَادَ تَسْتَجَابُ دَعْوَتَهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنِ مُعْسِرٍ؛

هر کس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست

مهلت دهد.

(کنز العمال، ج 6، ص 215، ح 15398)

حدیث - 205

امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَسْتَجَابَ لَهُ فَلْيَطِيبْ كَسْبَهُ وَلْيَخْرُجْ مِنْ مَظَالِمِ النَّاسِ ، وَإِنَّ

اللَّهَ لَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ دُعَاءَ عَبْدٍ وَفِي بَطْنِهِ حَرَامٌ أَوْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ؛

هر کس بخواهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق

مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی

بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود.

(بحار الأنوار، ج 93، ص 321، ح 31)

حدیث - 206

حضرت علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

الْكَرِيمُ مَنْ صَانَ عَرَضَهُ بِمَالِهِ وَاللَّئِيمُ مَنْ صَانَ مَالَهُ بِعَرَضِهِ؛

بزرگوار کسی است که آبرویش را با مالش حفظ کند و فرومایه کسی است

که مالش را با آبرویش حفظ کند.

(غرر الحکم و درر الکلم: ح 2159)

حدیث - 207

حضرت رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمِ مَعَ الشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛

تاجر درستکار راستگوی مسلمان، روز رستاخیز با شهیدان است.

(کنز العمال، ج 4، ص 7، ح 9216)

حدیث - 208

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

أَفْضَلُ الْمَالِ مَا وُقِيَ بِهِ الْعَرَضُ

بهترین مال آن است که آبرو با آن محفوظ ماند.

(بحار الأنوار، ج 78، ص 352)

حدیث - 209

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَام فرمودند:

خَيْرُ مَالِ الْمَرْءِ ذَخَائِرُ الصَّدَقَةِ

بهترین مال انسان، اندوخته‌های صدقه است.

(تنبيه الخواطر، ج 2، ص 182)

حدیث - (307)

حدیث - 210

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

خوشا بر آن کس که افزونیِ دارایی اش را انفاق کند و از افزون‌گوییِ زبانش

جلوگیری کند!

تحف العقول ص 30

حدیث - 211

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءًا، أَفْضَلُهَا جُزْءٌ طَلَبُ الْحَلَالِ

عبادت هفتاد جزء است و بالاترین و بزرگترین جزء آن کسب حلال است.

(ثواب الاعمال و عقاب الاعمال)

حدیث - 212

رسول خدا ﷺ فرمودند:

إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ

صدقه، خشم پروردگار را فرو می‌نشانند.

(کنز العمال، ح 161143)

حدیث - 213

امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

آن که میانه روی کند، تهی دست نخواهد شد.

نهج البلاغه، حکمت 140.

حدیث - 214

امام حسین علیه السلام می‌فرمایند:

قناعت مایه ی آسایش تن است.

بحار الانوار، ج 78، ص 128.

حدیث - 215

امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

میوه ی قناعت، میانه روی در کسب و کار است و خویشنداری، از دست
دراز کردن به سوی مردم.

غررالحکم، ح 4634.

حدیث - 216

امام علی علیه السلام می فرمایند:

آن که میانه روی کند، تهی دست نخواهد شد.

نهج البلاغه، حکمت 140.

حدیث - 217

حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

مواساة الأخ فی الله عزوجل تزید فی الرزق

کمک مالی به برادر دینی، روزی را زیاد می کند.

بحارالانوار، ج 74، ص 359.

حدیث - 218

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

اکثروا من الصدقة ترزقوا.

صدقه زیاد بدهید، تا خداوند به شما روزی دهد.

بحارالانوار، ج 77، ص 176.

حدیث - 219

حضرت امام حسین علیه السلام می فرمایند:
القنوع راحة الابدان.
قناعت مایه ی آسایش تن است.
بحار الانوار، ج 78، ص 128.

حدیث - 220

حضرت امام صادق علیه السلام می فرمایند:
من حسن بره أهل بيته زيد في رزقه.
هر که با خانواده ی خود نیکوکار باشد، روزیش زیاد می شود.
بحار الانوار، ج 76، ص 60.

حدیث - 221

قال الإمام الباقر علیه السلام : عليكم بالصدقة، فبكروا بها، فإنها تسود وجه إبليس.
امام باقر علیه السلام فرمودند: بر شما باد به صدقه دادن، صدقه را صبح زود بدهید،
همانا (صدقه) روی ابلیس را سیاه می کند.
«تحف العقول، ص 298»

نبايدهای اقتصادی

حدیث - 1

قال الامام الصادق عليه السلام: إِنَّمَا الشَّحِيحُ مَنْ مَنَعَ حَقَّ اللَّهِ وَانْفَقَ فِي غَيْرِ حَقِّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: بخیل کسی است که از پرداخت حق خدا (مانند زکات و خمس) خودداری نموده، در راه غیر خدا بذل و بخشش می‌کند.
«معانی الاخبار، ص 246»

حدیث - 2

سُئِلَ الْإِمَامَ الْحَسَنَ عليه السلام عَنِ الْبُخْلِ، فَقَالَ: هُوَ أَنْ يَرَى الرَّجُلُ مَا أَنْفَقَهُ تَلْفَاءً وَ مَا أَمْسَكَهُ شَرْفًا.

از امام حسن عليه السلام در مورد معنای بخل پرسیدند، حضرت فرمودند: بخل آن است که انسان آنچه را انفاق و خرج می‌کند از دست رفته و بیهوده بیندارد و آنچه را که نگه می‌دارد، مایه شرف و بزرگی بداند.
«بحار الانوار، ج 75، ص 113»

حدیث - 3

قال الامام الصادق عليه السلام : حَسْبُ الْبَخِيلِ مِنْ بُخْلِهِ سَوْءُ الظَّنِّ بِرَبِّهِ، مَنْ أُيْقِنَ بِالْخَلْفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: برای (گنهکار بودن) بخیل همین بس که به پروردگارش بدگمان است، کسی که به جایگزینی انفاق و بخشش از طرف خداوند یقین داشته باشد، نیکو بخشش می‌کند.
«بحار الانوار، ج 70، ص 307»

حدیث - 4

قال الامام الصادق عليه السلام : إِنْ كَانَ الْخَلْفُ مِنْ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَقًّا فَالْبُخْلُ لِمَاذَا؟
امام صادق عليه السلام فرمودند: اگر جایگزینی انفاق و بخشش از طرف خداوند حق است (که حق است)، پس بخل ورزیدن برای چه؟
«بحار الانوار، ج 75، ص 190»

حدیث - 5

قال الامام علي عليه السلام : عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعْجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَفُوتُهُ الْغِنَى الَّذِي إِتَاهَ طَلَبَ فَيَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ.

امام علی عليه السلام فرمودند: در شگفتم از برای شخص بخیل که می‌شتابد به سوی تنگدستی و فقری که از آن گریزان است و مال و ثروتی را که می‌جوید از

دست می‌دهد، لذا در دنیا مانند فقیران زندگی می‌کند و در آخرت مانند توانگران به حسابش رسیدگی می‌شود.

«نهج البلاغه، حکمت 121»

حدیث - 6

قال الامام علی علیه السلام : أَبْخَلَ النَّاسُ مَنْ بَخَلَ عَلَى نَفْسِهِ بِمَالِهِ وَ خَلَّفَهُ لِوَارِثِهِ .
امام علی علیه السلام فرمودند: بخیل‌ترین مردم کسی است که با ثروتش بر خود بخل ورزد و آن را برای وارثش بر جای نهد.

«غررالحکم، ص 103»

حدیث - 7

قال الامام علی علیه السلام : الْبَخِيلُ يَبْخُلُ عَلَى نَفْسِهِ بِالْيَسِيرِ مِنْ دُنْيَاهُ وَ يَسْمَحُ لِوَارِثِهِ بِكُلِّهَا .

امام علی علیه السلام فرمودند: بخیل جز به مقدار کمی از دارائی خود، بر خودش بخل می‌ورزد و (بعد از مدتی) تمام دارائی خود را به وارثش می‌بخشد.

«غررالحکم، ص 19»

حدیث - 8

قال الامام علی علیه السلام : مَنْ بَخَلَ بِمَالِهِ ذَلَّ وَ مَنْ بَخَلَ بِدِينِهِ جَلَّ .
امام علی علیه السلام فرمودند: کسی که در مال خود بخل ورزد، خوار و ذلیل گردد و آن کسی که نسبت به دین خود بخل ورزد، عزیز و بزرگوار شود.

«غررالحکم، ص 335»

حدیث - 9

قال الامام علی عليه السلام: البخل باخراج ما افترضه الله سبحانه من الأموال أقبح البخل.

امام علی عليه السلام فرمودند: بخل ورزیدن نسبت به پرداخت آنچه خداوند سبحان (از اموال) واجب کرده است، زشت ترین نوع بخل است.

«غررالحکم، ص 19»

حدیث - 10

قال الامام الصادق عليه السلام: إنما الاسرافُ فيما أتلفَ المالَ و أضرَّ بالبدن.

امام صادق عليه السلام فرمودند: اسراف آن است که مال را از بین ببرد و به بدن زیان برساند.

بحار الانوار، ج 75، ص 303

حدیث - 11

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: مَنْ أعطى في غير حق فقد أسرف، و مَنْ منع من حق فقد قتر.

رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم فرمودند: کسی که در غیر راه حق هزینه کند، اسراف کرده است و کسی که از راه حق باز دارد (و خودداری کند)، سخت گیری کرده (و بخل ورزیده) است.

حدیث - 12

قال الامام علی علیه السلام : أقبیحُ البذلِ السَّرَفِ .
امام علی علیه السلام فرمودند: زشت ترین بذل و بخشش، اسراف و زیاده روی است.
غررالحکم، ص 430

حدیث - 13

قال الامام علی علیه السلام : إنَّ إعطاءَ المالِ فی غیرِ حقِّه تبذیرٌ و إسرافٌ و هو یرفعُ صاحبَه فی الدنیا و یضعُه فی الآخرة .
امام علی علیه السلام فرمودند: بخشش های بی جا (از مال و ثروت) زیاده روی و اسراف است و آن مال بخشنده اش را در دنیا رفعت می دهد و در آخرت به زیر می کشد (خوار و ذلیل می کند).
نهج البلاغه، خطبه 126

حدیث - 14

قال الله عزوجلّ:
ای موسی! مرا در هیچ حالتی فراموش نکن و از بسیاری مال سرمست نشو.
(کافی 45/8)

حدیث - 15

انَّ اللَّهَ يُبْغِضُ . . . اضَاعَةَ الْمَالِ ؛

خداوند، تباه سازی اموال را دشمن می دارد.

تحف العقول، ص 804

حدیث - 16

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

إِعْطَاءُ الْمَالِ فِي غَيْرِ حَقِّهِ تَبْذِيرٌ وَإِسْرَافٌ .

خرج کردن به ناحق مال ، حیف و میل و اسراف است .

نهج البلاغة : الخطبة 126 منتخب میزان الحکمة : 270

حدیث - 17

پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

مَنْ اقْتَطَعَ مَالَ مُؤْمِنٍ غَضَبًا بِغَيْرِ حَقٍّ لَمْ يَزَلِ اللَّهُ مُعْرِضًا عَنْهُ ، مَا قَتْنَا لِأَعْمَالِهِ

الَّتِي يَعْمَلُهَا مِنَ الْبِرِّ وَالْخَيْرِ ، لَا يُثَبِّتُهَا فِي حَسَنَاتِهِ حَتَّى يَتُوبَ وَيَرُدَّ الْمَالَ الَّذِي

أَخَذَهُ إِلَى صَاحِبِهِ .

کسی که مال مسلمانان را به ناحق غضب کند ، خداوند پیوسته از او رویگردان

باشد و از هر کار نیکی که می کند در خشم باشد و آنها را در شمار حسناتش

ثبت نکند ، تا آن گاه که توبه کند و مالی را که گرفته است به صاحبش برگرداند

حدیث - 18

امام صادق علیه السلام :

كَسْبُ الْحَرَامِ يَبِينُ فِي الذَّرِيَّةِ؛

(اثر) کسب حرام، در نسل آشکار می شود.

الکافی: ج 5، ص 125، ح 4

حدیث - 19

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْكَفُّ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عِفَّةٌ وَكِبْرٌ هِمَّةٌ؛

طمع نداشتن به آنچه در نزد مردم است، (نشان) عزت نفس و بلند همتی

است.

غررالحکم، ج 1، ص 365، ح 1387

حدیث - 20

امام صادق علیه السلام فرمودند:

أَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى مُوسَى عليه السلام يَا مُوسَى لَا تَفْرَحْ بِكَثْرَةِ الْمَالِ وَلَا تَدْعُ

ذِكْرِي عَلَى كُلِّ حَالٍ فَإِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ تُنْسِي الذُّنُوبَ وَإِنْ تَرُكْتَ ذِكْرِي يُفْسِدِ

الْقُلُوبَ؛

خدای عزوجلّ به موسیٰ عَلَيْهِ وحی کرد: ای موسی! به زیادی ثروت شاد
مشو و در هیچ حالی مرا فراموش مکن، زیرا با زیادی ثروت گناهان فراموش
می‌شود و از یاد بردن من قساوت قلب می‌آورد.

نهج الفصاحه، ح 2783

حدیث - 21

امام علی عَلَيْهِ فرمودند:

إِنَّ اعْظَمَ الْحَسْرَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَسْرَةُ رَجُلٍ كَسَبَ مَالًا فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ فَوَرِثَهُ
رَجُلٌ فَأَنْفَقَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ فَدَخَلَ بِهِ الْجَنَّةَ وَدَخَلَ الْأَوَّلُ بِهِ النَّارَ.

روز قیامت بزرگترین افسوس، افسوس مردی است که مالی را به ناروا
گردآورده به دوزخ رود و آن مال را برای کسی به ارث گذارد که در طاعت
خداوند سبحان خرجش نموده به بهشت رود.

(نهج البلاغه حکمت 429)

حدیث - 22

امام باقر عَلَيْهِ فرمودند:

وَمَا مِنْ عَبْدٍ يَبْخُلُ بِنَفَقَةٍ يُنْفِقُهَا فِيمَا يُرْضِي اللَّهَ إِلَّا ابْتُلِيَ بِأَنْ يُنْفِقَ أضعافها فيما
أَسْخَطَ اللَّهَ؛

هر کس از خرج کردن مالی در راه خداپسندانه بخل ورزد، چند برابر آن را
در راه غیر خداپسندانه هزینه خواهد کرد.

(نهج الفصاحه، ح 2779)

حدیث - 23

امام علی علیه السلام فرمودند:

يَسِيرُ الرِّيَاءِ شِرْكٌ؛

ریا ، اندکش نیز شرک است .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 10976

حدیث - 24

امام علی علیه السلام فرمودند:

مَنْ افْتَخَرَ بِالتَّبْدِيرِ احْتَقَرَ بِالْاِ فِلا سِ؛

آنکه به اسراف می‌بالد ، با تهی دستی خُرد و خوار می‌شود .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 9057

حدیث - 25

امام علی علیه السلام فرمودند:

مَنْ يَكْتَسِبُ مَالاً مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ يَصْرِفُهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ؛

هرکس مالی را از حرام به دست آورد ، آن را در راه ناشایست خرج می‌کند

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 8883

حدیث - 26

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

مَنْ أَظْهَرَ فَقْرَهُ أَذَلَّ قَدْرَهُ؛

هر کس ناداری اش را آشکار کند، ارزش خود را فرو کاسته است .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 8555

حدیث - 27

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

مَنْ اتَّجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَقَدْ ارْتَطَمَ فِي الرِّبَا؛

هر کس بدون آگاهی از دانش [فقه] به تجارت بپردازد، در ربا فرو می رود .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 8401

حدیث - 28

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

كُنْ سَمِيحًا وَلَا تَكُنْ مُبَدِّرًا؛

بخشنده باش و اسراف کننده مباش .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 7138

حدیث - 29

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

زِيَادَةُ الشُّحِّ تَشِينُ الْفِتْوَةَ وَتُفْسِدُ الْأُخُوَّةَ؛

بسیاری بخل، جوان مردی را زشت و برادری را تباه می‌کند.

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 5508

حدیث - 30

الْبُخْلُ بِالْمَوْجُودِ سُوءُ الظَّنِّ بِالْمَعْبُودِ؛

بخل ورزی به آنچه موجود است، بدگمانی به معبود است.

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 1258

حدیث - 31

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

كَمَا لَا يَحِلُّ لَغَرِيمِكَ أَنْ يَمْطُلَكَ وَهُوَ مُوسِرٌ، فَكَذَلِكَ لَا يَحِلُّ لَكَ أَنْ تُعْسِرَهُ

إِذَا عَلِمْتَ أَنَّهُ مُعْسِرٌ؛

همچنان که بدهکار تو، اگر توانگر باشد روا نیست در پرداخت بدهیش

به تو تعلل ورزد، بر تو نیز روا نیست که، اگر بدانی تنگدست است، او را تحت

فشار قرار دهی.

ثواب الأعمال : 5 / 167

حدیث - 32

پیامبر خدا ﷺ :

إِيَّاكُمْ وَالذِّينَ ، فَإِنَّهُمْ بِاللَّيْلِ وَذُلُّ بِالنَّهَارِ ؛

از وام گرفتن بپرهیزید که آن اندوه شب و خواری روز است .

بحار الأنوار : 103 / 141 / 4

حدیث - 33

امام علی علیه السلام :

كَثْرَةُ الدِّينِ تُصَيِّرُ الصَّادِقَ كَاذِبًا وَالْمُنْجِزَ مُخْلِفًا؛

بدهکاری زیاد ، راستگو را دروغگو می‌کند و خوش قول را بدقول .

غرر الحکم : 7105

حدیث - 34

امام صادق علیه السلام :

خَفِّفُوا الدِّينَ ، فَإِنَّ فِي خِفَّةِ الدِّينِ زِيَادَةَ الْعُمْرِ ؛

کمتر وام بگیرید که کم قرض داشتن عمر را زیاد می‌کند .

بحار الأنوار : 103 / 145 / 21

حدیث - 35

پیامبر خدا ﷺ در جایی دیگر می فرماید:

مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ؛

تعلل و ورزیدن توانگر (در پرداخت بدهی) ظلم است .

مستدرک الوسائل : 13 / 397 / 15713

حدیث - 36

پیامبر خدا ﷺ :

أَيُّمَا رَجُلٍ اشْتَرَى طَعَامًا فَكَبَسَهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا يُرِيدُ بِهِ غَلَاءَ الْمُسْلِمِينَ ، ثُمَّ بَاعَهُ فَتَصَدَّقَ بِثَمَنِهِ لَمْ يَكُنْ كَفَّارَةً لِمَا صَنَعَ؛

هرکس مواد غذایی بخرد و برای این که آن را به مسلمانان گران بفروشد
چهل روز انبار کند و پس از چهل روز آن را بفروشد و همه درآمد آن را هم
صدقه بدهد کفاره گناه او نخواهد شد.

أمالی الطوسی : 676 / 1427

حدیث - 37

امام باقر عليه السلام :

شَرُّ بَقَاعِ الْأَرْضِ الْأَسْوَاقُ ، وَهُوَ مَيْدَانُ إِبْلِيسَ ، يَغْدُو بِرَأْيَتِهِ ، وَيَضَعُ كُرْسِيَّهُ ،
وَيُبْتُ ذُرِّيَّتَهُ ، فَبَيْنَ مُطَفِّفٍ فِي قَفِيزٍ ، أَوْ طَائِشٍ فِي مِيزَانٍ ، أَوْ سَارِقٍ فِي ذِرَاعٍ ، أَوْ

كَاذِبٍ فِي سِلْعَتِهِ ، فَيَقُولُ : عَلَيْكُمْ بِرَجُلٍ مَاتَ أَبُوهُ وَأَبُوكُمْ حَيٌّ ، فَلَا يَزَالُ مَعَ أَوْلٍ
مَنْ يَدْخُلُ وَآخِرٍ مَنْ يَرْجِعُ؛

بدترین جاهای زمین بازارهاست ؛ بازار میدان شیطان است ، اول صبح پرچم
خود را در آن جا نصب می‌کند و تخت خود را می‌گذارد و فرزندانش را همه
سو می‌پراکند : به سوی کسی که پیمانہ را کم می‌دهد یا آن که ترازو را سبک
می‌گیرد و کسی که در گز (متر) کردن دزدی می‌کند یا کسی که برای فروش
کالایش به دروغ متوسل می‌شود . او به فرزندانش می‌گوید : بر شما باد به
(فریفتن) مردی که پدرش (حضرت آدم) مرده در حالی که پدر شما (ابلیس)
هنوز زنده است . ابلیس با اولین کسی که به بازار می‌آید وارد می‌شود و با
آخرین نفری که بازار را ترک می‌کند بر می‌گردد .

بحار الأنوار : 87 / 11 / 84

حدیث - 38

پیامبر خدا ﷺ :

الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ - وَقِيلَ : عَلَى الْمَاءِ؛

عبادت کردن با وجود حرام خواری مانند ساختن بنایی است بر روی شن و

به قولی : بر روی آب .

عدّة الداعی : 141

حدیث - 39

امام باقر علیه السلام :

انَّ الرَّجُلَ إِذَا أَصَابَ مَالاً مِنْ حَرَامٍ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ حَجٌّ وَلَا عُمْرَةٌ وَلَا صَلَةٌ رَحِمٍ
حَتَّىٰ أَنَّهُ يَفْسُدُ فِيهِ الْفَرْجُ؛

هرگاه انسان مالی از حرام به دست آورد نه حجی از او پذیرفته شود، نه عمره‌ای و نه صله رحمی و حتی در ازدواج و زناشویی او تأثیر سوء می‌گذارد.

أمالی الطوسی: 1447 / 680

حدیث - 40

امام علی علیه السلام :

إِنَّ أَعْظَمَ الْحَسْرَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، حَسْرَةُ رَجُلٍ كَسَبَ مَالاً فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ ،
فَوَرِثَهُ رَجُلٌ فَأَنْفَقَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ ، فَدَخَلَ بِهِ الْجَنَّةَ ، وَدَخَلَ الْأَوَّلُ بِهِ النَّارَ؛
بزرگترین افسوس در روز قیامت ، افسوس مردی است که مالی را به ناروا
گرد آورده و آن را برای کسی بر جای گذاشته و او آن را در راه طاعت خدای
سبحان خرج کرده باشد و بدان سبب به بهشت رود و او به دوزخ .

نهج البلاغه: حکمت 429

حدیث - 41

پیامبر خدا ﷺ :

لا يَحْتَكِرُ إِلَّا الْخَوَّانُونَ؛

جز خیانتکاران احتکار نمی‌کنند.

کنز العمال : 9738

حدیث - 42

امام علی عليه السلام می فرماید :

مِنْ طَبَائِعِ الْأَعْمَارِ إِتْعَابُ النُّفُوسِ فِي الْأَحْتِكَارِ؛

به رنج افکندن خود برای احتکار از خصلتهای ابلهان است .

غرر الحکم : 9349

حدیث - 43

امام علی عليه السلام می فرماید :

الْأَحْتِكَارُ شِيمَةُ الْفُجَّارِ؛

احتکار خوی نابکاران است .

غرر الحکم : 607

حدیث - 44

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

فِيْمَا كَتَبَهُ لِأَشْتَرِ حَيْنَ وِلَاةِ مِصْرَ: وَاعْلَمَ مَعَ ذَلِكَ أَنَّ فِي كَثِيرٍ مِنْهُمْ التُّجَّارَ وَذَوِي الصَّنَاعَاتِ ضَيْقًا فَاحِشًا ، وَشُحًّا قَبِيحًا ، وَاحْتِكَارًا لِلْمَنَافِعِ ، وَتَحَكُّمًا فِي الْبِيَعَاتِ ، وَذَلِكَ بَابُ مَضْرَّةٍ لِلْعَامَّةِ ، وَعَيْبٌ عَلَى الْوُلَاةِ ، فَامْنَعُ مِنَ الْاِحْتِكَارِ ؛ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مَنَعَ مِنْهُ؛

در فرمان زمامداری مصر به مالک اشتر : با این همه ، بدان که بسیاری از آنان تجار و صاحبان صنعت در داد و ستد بیش از اندازه سختگیرند و بخل ورزی ناپسندی دارند و به منظور سود بیشتر کالا را احتکار می‌کنند و به دلخواه نرخ گران می‌بندند و این کار برای توده مردم زیانبار و برای حکمرانان عیب و ننگ است . بنابراین ، از احتکار جلوگیری کن ؛ زیرا که رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ از آن منع فرموده است .

نهج البلاغه: الكتاب 53 و منتخب میزان الحکمة : 160

حدیث - 45

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

كُلُّ حُكْرَةٍ تَضُرُّ بِالنَّاسِ وَتُغْلِي السَّعْرَ عَلَيْهِمْ فَلَا خَيْرَ فِيهَا ؛

هر احتکاری که به مردم زیان رساند و نرخها را بالا برد خیر و برکتی در آن نیست .

مستدرک الوسائل : 13 / 274 / 15337

حدیث - 46

پیامبر اکرم ﷺ می فرماید:

مَنْ جَمَعَ طَعَامًا يَتَرَبَّصُ بِهِ الْغَلَاءَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا فَقَدْ بَرِيَ مِنَ اللَّهِ وَبَرِيَ اللَّهُ مِنْهُ؛
هرکس خوراکی را به امید گران شدن چهل روز انبار کند از خداوند بری
شده و خدا نیز از او بری و بیزار است.

بحار الأنوار : 292 / 62

حدیث - 47

پیامبر خدا ﷺ و سلم می فرمایند :

الْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ؛

محتکر از رحمت خدا به دور است .

بحار الأنوار : 292 / 62

حدیث - 48

پیامبر خدا ﷺ :

الْمُحْتَكِرُ فِي سُوْقِنَا كَالْمُلْحَدِ فِي كِتَابِ اللَّهِ؛

کسی که در بازار ما دست به احتکار زند به منزله کسی است که کتاب خدا را
انکار کند .

کنز العمال: 9717

حدیث - 49

پیامبر خدا ﷺ :

يُحْشَرُ الْحَكَارُونَ وَقَتْلُهُ الْأَنْفُسِ إِلَى جَهَنَّمَ فِي دَرَجَةٍ ؛
محترکان و آدم‌کشان در جهنم هم ردیف و هم درجه‌اند .

کنز العمال: 9739

حدیث - 50

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ بَاعَ عَيْبًا لَمْ يُبَيِّنْهُ لَمْ يَزَلْ فِي مَقْتِ اللَّهِ ، وَلَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ تَلْعَنُهُ ؛
هرکس کالای معیوبی را بفروشد، بدون آن که عیبش را به خریدار گفته باشد،
همواره در خشم خدا باشد و فرشتگان پیوسته نفرینش کنند.

کنز العمال : 9501

حدیث - 51

امام علیؑ :

مَنْ يَكْسِبُ مَالًا مِنْ غَيْرِ حَقِّهِ يَصْرِفُهُ فِي غَيْرِ أَجْرِهِ ؛
هر کس مالی را به ناحق کسب کند، آن را در راهی خرج کند که اجری
نداشته باشد .

تحف العقول : 94

حدیث - 52

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ لَمْ يُبَالِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَ الْمَالَ لَمْ يُبَالِ اللَّهُ مِنْ أَيْنَ أَدْخَلَهُ النَّارَ؛
هرکس باکی نداشته باشد که از کجا کسب مال کند، خداوند باکی نداشته باشد
که از کجا به دوزخش برَد .

بحار الأنوار : 63 / 13 / 103

حدیث - 53

امام صادق علیه السلام :

لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يُحِبُّ جَمْعَ الْمَالِ مِنْ حَلَالٍ ، يَكْفُؤُ بِهِ وَجْهَهُ وَيَقْضِي بِهِ دَيْنَهُ
وَيَصِلُ بِهِ رَحِمَهُ؛

خیری نیست در کسی که دوست نداشته باشد از راه حلال مال گرد آورد ، تا
به وسیله آن آبرویش را نگه دارد و بدهکاریش را بپردازد و صله رحم به جا
آورد .

الکافی : 5 / 72 / 5

حدیث - 54

امام علی علیه السلام :

حُبُّ الْمَالِ يُوهِنُ الدِّينَ ، وَيُفْسِدُ الْيَقِينَ ؛
مال دوستی، دین را سست و یقین را تباه می‌کند.

غرر الحکم : 4876

حدیث - 55

امام علی علیه السلام :

لَا وَزَرَ أَعْظَمُ مِنْ وَزَرَ غَنِيٍّ مَنَعَ الْمُحْتَاجَ ؛

گناهی، بزرگتر از گناه ثروتمندی نیست که نیازمند را از حقش محروم کرده باشد .

غرر الحکم : 10738

حدیث - 56

امام علی علیه السلام می فرمایند:

مَنْ أَتَجَرَ بغيرِ فِقْهِ فَقَدِ ارْتَطَمَ فِي الرِّبَا؛

آن که بدون دانستن احکام دین ، تجارت و کسب کند ، به ورطه ربا درافتد.

نهج البلاغه، حکمت 447

حدیث - 57

امام صادق علیه السلام :

لَمَّا سَأَلَهُ هِشَامُ بْنُ الْحَكَمِ عَنْ عِلَّةِ تَحْرِيمِ الرِّبَا: إِنَّهُ لَوْ كَانَ الرِّبَا حَلَالًا لَتَرَكَّ النَّاسُ التِّجَارَاتِ وَمَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ فَحَرَّمَ اللَّهُ الرِّبَا لَتَفِرَّ النَّاسُ عَنِ الْحَرَامِ إِلَى التِّجَارَاتِ وَإِلَى الْبَيْعِ وَالشِّرَاءِ فَيَتَّصِلَ ذَلِكَ بَيْنَهُمْ فِي الْقَرْضِ؛

در پاسخ به پرسش هشام ابن حکم از علّت تحریم ربا: اگر ربا حلال بود، مردم کار تجارت و کسب مایحتاج خود را رها می‌کردند. پس خداوند ربا را حرام فرمود، تا مردم از حرامخواری دست کشیده، به تجارت و خرید و فروش روی آورند و زیادی مال را به یکدیگر قرض دهند.

بحار الأنوار : 103/119/24

حدیث - 58

امام صادق علیه السلام :

دِرْهَمُ رِبَاٍ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنْبِيَةً بِذَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ؛
یک درهم ربا، نزد خداوند سنگین‌تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در
(کعبه) خانه محترم خدا .

نور الثقلین: 1 / 295 / 1177

حدیث - 59

امام صادق علیه السلام :

أَكَلُ الرِّبَا لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَتَخَبَّطَهُ الشَّيْطَانُ؛
ربا خوار از دنیا نرود، تا آن که شیطان دیوانه‌اش کند .

تفسیر العیاشی : 1 / 152 / 503

حدیث - 60

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام :

أَخْبَثُ الْمَكَاْسِبِ ، كَسْبُ الرَّبَا؛

پلیدترین کسب‌ها ، رباست .

الكافی : 5 / 147 / 12

حدیث - 61

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَى قَوْمٍ بَطُونُهُمْ كَالْبَيْوتِ فِيهَا الْحَيَاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ

بَطُونِهِمْ ، فَقُلْتُ : مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرَيْلُ ؟ قَالَ : هَؤُلَاءِ أَكَلَهُ الرَّبَا؛

شبی که به معراج رفتم ، بر مردمی گذشتم که شکم‌هایشان چون خانه‌ای بود

و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکم‌هایشان دیده می‌شد. پرسیدم :

ای جبرئیل! اینها کیستند ؟ گفت : اینان ربا خوارانند .

کنز العمال : 31857

حدیث - 62

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَعَنَ آكِلَ الرَّبَا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيهِ؛

خداوند عز و جل ربا خوار و ربا دهنده و کاتب و گواهان آن را لعنت کرده

است .

حدیث - 63

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ :

مَنْ اهْتَمَّ لِرِزْقِهِ كُتِبَ عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ ؛

هر که در غم روزی خود باشد ، برایش یک گناه محسوب شود .

أمالی الطوسی : 593 / 300

حدیث - 64

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

لَا تَهْتَمَّ لِرِزْقِ غَدٍ فَإِنَّ كُلَّ غَدٍ يَأْتِي بِرِزْقِهِ ؛

غم روزی فردا را مخور ؛ زیرا هر فردایی روزی خود را می آورد .

بحار الأنوار : 6 / 67 / 77

حدیث - 65

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

أَلَا وَإِنَّ الرُّوحَ الْأَمِينَ نَفَثَ فِي رُوعِي أَنَّهُ لَنْ تَمُوتَ نَفْسٌ حَتَّى تَسْتَكْمِلَ رِزْقَهَا ، فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ ، وَلَا يَحْمِلُ أَحَدُكُمْ اسْتِيطَاءُ شَيْءٍ مِنَ الرِّزْقِ أَنْ يَطْلُبَهُ بغيرِ حِلِّهِ ، فَإِنَّهُ لَا يُدْرِكُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ ؛

همانا جبرئیل در دلم چنین افکند که هیچ کس نمیرد تا روزیش را به طور کامل دریافت کند ، پس از خدا پروا کنید و در طلب روزی میانه روی کنید و

دیر رسیدن روزی شمارا وادار نکند که آن را از راه غیر حلال بجویید؛ زیرا آنچه نزد خداست جز با طاعت او به دست نمی آید .

الكافی : 2 / 74 / 2

حدیث - 66

امام باقر علیه السلام :

لأبي النعمان: لا تستأكلُ بنا الناسَ ، فلا يزيدك اللهُ بذلكَ إلا فقراً؛

به ابو نعمان : ما را وسیله سرکیسه کردن مردم قرار مده ؛ زیرا با این کار ، خداوند بر فقر تو می افزاید .

بحار الأنوار : 11 / 184 / 78

حدیث - 67

امام صادق علیه السلام :

كثرةُ السُّحْتِ يَمْحَقُ الرِّزْقَ؛

حرامخواری زیاد ، روزی را از بین می برد .

تحف العقول : 372

حدیث - 68

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

إذا كنتَ في تجارتِكَ وحضرتَ الصلاةَ فلا يشغلكَ عنها متجركُ ، فإنَّ

اللهَ وصفَ قوماً ومدحهم فقالَ : رجالٌ لا تُلهيهم ... وكان هؤلاءِ القومُ يتجرونَ

، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ تَرَكَوْا تِجَارَتَهُمْ وَقَامُوا إِلَى صَلَاتِهِمْ ، وَكَانُوا أَعْظَمَ أَجْرًا مِمَّنْ لَا يَتَّجِرُ فَيُصَلِّي؛

هرگاه در حال کسب و کار بودی و وقت نماز رسید کسب تو را از نماز باز ندارد؛ زیرا خداوند مردمی را چنین توصیف کرده و ستوده است : مردانی که هیچ تجارت ... این مردم کاسب بودند اما چون گاه نماز می رسید دست از کسب و کار می شستند و به نماز بر می خاستند . مزد و پاداش اینان بیش از کسانی بود که کاسبی نمی کردند و نماز می خواندند .

بحار الأنوار : 103 / 100 / 40

حدیث - 69

امام صادق عليه السلام می فرماید :

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِيُبْعِضَ الْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْإِيمَانِ ؛

خداوند تبارک و تعالی از کسی که با قسم و سوگند خوردن کالای خود را به فروش رساند، نفرت دارد .

أمالی الصدوق : 6 / 390

حدیث - 70

امیر المؤمنین علی عليه السلام می فرماید :

يَا مَعَاشِرَ السَّمَاوِيَّةِ ، أَقْلُوا الْإِيمَانَ ، فَإِنَّهَا مَنَفَقَةٌ لِلسَّلْعَةِ ، مَمْحَقَةٌ لِلرِّبْحِ؛

ای جماعت دلال ! کمتر سوگند خورید که این کار کالا را به فروش می رساند و سود (حقیقی) را می برد .

حدیث - 71

كان علیؑ یجىء إلى السُّوقِ فیقومُ مَقاماً له ، فیقولُ : السَّلَامُ علیکم أهلَ السُّوقِ ، اتَّقوا اللهَ فی الحَلْفِ ، فإنَّ الحَلْفَ یُزجى السِّلَعَةَ ویَمْحَقُ البَرَکَةَ ، التَّاجِرُ فَاجِرٌ إِلَّا مَنْ أَخَذَ الحَقَّ وَأَعْطَاهُ ؛

امام علیؑ به بازار می آمد و در جایگاه خود می ایستادند و می فرمودند : درود بر شما ای بازاریان ، از خدا بترسید و سوگند مخورید ؛ زیرا سوگند خوردن کالا را رونق می دهد و برکت را می برد . تاجر نابکار است مگر آن که به حق بستاند و بدهد .

کنز العمال : 10043

حدیث - 72

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

یا علیؑ ، لا تُمَکِسْ فی أربعةِ أشياءَ : فی شِراءِ الأُضحیَّةِ ، والکفنِ ، والنَّسَمَةِ ، والکَرَىِ إلى مَکَّةَ ؛

ای علی ! در چهار چیز چانه نزن: در خرید قربانی ، کفن ، برده و کرایه سفر به مکه .

الخصال : 103 / 245

حدیث - 73

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

التاجر الجبان محروم ، والتاجر الجسور مرزوق؛

بازرگان ترسو از روزی محروم می ماند و بازرگان بی باک روزی دارد .

منتخب میزان الحکمة : 90

حدیث - 74

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

إِنَّ أَطْيَبَ الْكَسْبِ كَسْبُ التَّجَارِ الَّذِينَ إِذَا حَدَّثُوا لَمْ يَكْذِبُوا ، وَإِذَا اتُّمِنُوا لَمْ يَخُونُوا ، وَإِذَا وَعَدُوا لَمْ يُخْلِفُوا ، وَإِذَا اشْتَرَوْا لَمْ يَذُمَّوا ، وَإِذَا بَاعُوا لَمْ يُطْرُوا ، وَإِذَا كَانَ عَلَيْهِمْ لَمْ يَمْطَلُوا ، وَإِذَا كَانَ لَهُمْ لَمْ يُعْسِرُوا ؛

همانا پاکیزه ترین شغل ، شغل بازرگانانی است که چون سخنی گویند دروغ نگویند و هر گاه امانتی به آنها سپرده شود، خیانت نکنند و هر گاه وعده دهند ، خلف وعده نکنند و وقتی چیزی می خرند، از آن نکوهش نکنند و وقتی چیزی می فروشند، تعریف و تبلیغ نکنند و هر گاه بدهکارند (در پرداخت بدهی خود)، تعلل نورزند و هر گاه طلبکار باشند (برای گرفتن طلب خود)، فشار نیاورند .

کنز العمال : (9340 و 9341)

حدیث - 75

قلتُ لأبي عبدِ اللهِ عليه السلام : الرَّجُلُ يَتَّجِرُ ، فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ ، فَقَالَ : لَا يُؤَاجِرُ نَفْسَهُ ، وَلَكِنْ يَسْتَرْزِقُ اللهُ عِزَّ وَجَلَّ وَيَتَّجِرُ ، فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّزْقَ ،

عمار سابطی :

به ابو عبدالله امام صادق عليه السلام عرض کردم : انسان می تواند تجارت کند با این حال اگر خودش را اجیر (دیگری) سازد ، به اندازه ای که خودش تجارت کند به او داده می شود . فرمودند : اجیر نشود ، بلکه از خداوند بزرگ روزی طلبد و دست به تجارت زند ؛ زیرا اگر مزدوری کند ، مانع روزی خود شده است .

الكافی : 5 / 90 / 3 و ص 1/273

حدیث - 76

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

مَنْ بَاعَ وَاشْتَرَى فَلْيَجْتَنِبْ خَمْسَ خِصَالٍ ، وَإِلَّا فَلَا يَبِيعَنَّ وَلَا يَشْتَرِيَنَّ : الرِّبَا ، وَالْحَلْفَ ، وَكَيْتْمَانَ الْعَيْبِ ، وَالْحَمْدَ إِذَا بَاعَ ، وَالذَّمَّ إِذَا اشْتَرَى ؛

کسی که خرید و فروش می کند باید از پنج کار دوری ورزد و گرنه نباید خرید و فروش کند : ربا ، سوگند ، پوشاندن عیب کالا ، تعریف و تبلیغ در موقع فروش و بدگویی از کالا در موقع خرید آن .

بحار الأنوار : 103 / 95 / 18

حدیث - 77

قال الصادق عليه السلام :

جنبوا مساجدكم البيع و الشراء ؛
مساجدتان را بازاری برای خرید و فروش قرار ندهید.
(وسائل الشیعه ، ج 3، ص 507).

حدیث - 78

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم :

من اكل لمقة حرام لم تقبل له صلاة اربعين ليلة و لم يستجب له دعوة اربعين صباحا ؛

کسی که لقمه حرام بخورد، نماز چهل شب او قبول نمی شود، و دعای چهل روز او به اجابت نمی رسد.

(دارالسلام ، نوری ، ج 4 ص 213)

حدیث - 79

عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم :

ان الله ملكا ينادى على بيت المقدس كل ليلة : من اكل حراما ما لم يقبل الله منه صرفا و لاعدلا و الصرف ، النافلة و العدل ، الفريضة ؛

همانا برای خداوند (از جانب ایشان) فرشته ای که هر شب بر بیت المقدس پیام می دهد، آن کسی که حرامی (اندک مال حرامی) بخورد، خداوند از او نه

صرفی و نه عدلی را قبول خواهد کرد. صرف نماز نافله است و عدل ، نماز واجب .

(بحار الانوار، ج 103، ص 16)

حدیث - 80

امام صادق علیه السلام فرمودند:

تَرَكُ التِّجَارَةَ يَنْقُصُ الْعَقْلَ؛

رها کردن کسب و کار، عقل را کم می کند.

وسائل الشیعه، ج 17، ص 14

حدیث - 81

امام صادق علیه السلام فرمودند:

لَا تَكْسَلْ عَنِ مَعِيشَتِكَ فَتَكُونَ كَلًّا عَلَى غَيْرِكَ؛

معاش دنیوی خود تنبلی مکن که سربار دیگران باشی.

فروع کافی، ج 5، ص 86

حدیث - 82

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

پلیدترین کسبها ، کسب رباست.

بحار الانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج 5 ، ص 147

حدیث - 83

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أَلْيَمِينِ الْكَاذِبِهِ مَنْفَقَهُ لِّلْسَلْعَةِ مَمْحَقَهُ لِّلْكَسْبِ؛

قسم دروغ، کالا را تلف کند و کسب را از میان ببرد.

نهج الفصاحه

حدیث - 84

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الْمَعَكِ طَرْفٌ مِّنَ الظُّلْمِ؛

تأخیر پرداخت دین، شمه ای از ظلم است.

نهج الفصاحه

حدیث - 85

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

مَنْ احْتَكَرَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ طَعَامَهُمْ ضَرَبَهُ اللَّهُ بِالْجَذَامِ؛

هر که خوراک مسلمانان را احتکار کند خدا به خوره مبتلایش کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 86

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من اشتری سرقه و هو یعلم أنّها سرقه فقد شرک فی عارها و إثمها؛
هر که مال دزدی را بخرد و بداند که دزدی است در ننگ و گناه آن شریک
است.

نهج الفصاحه

حدیث - 87

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من تمنى على أمتي الملاء ليله واحده أحبط الله عمله أربعين سنة؛
هر که برای امت من یک شب آرزوی گرانی کند خدا چهل سال عبادت او را
باطل کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 88

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من باع عيبا لم يبينه لم يزل في مقت الله و لم تنزل الملائكة تلعه؛
هر که چیز معیوبی فروشد و نگوید پیوسته در دشمنی خدا باشد و فرشتگان
پیوسته او را لعنت کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 89

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من أصاب مالا من مهاوش أذهبه الله في نهار؛

هر که مال از حرام به دست آرد در حوادث سخت از دست بدهد.

نهج الفصاحه

حدیث - 90

ما من قوم يظهر فيهم الربا إلا أخذوا بالسنة و ما من قوم يظهر فيهم الرشا إلا

أخذوا بالرعب؛

هر گروهی که ربا میانشان رواج گیرد به قحط مبتلا شوند و هر گروهی رشوه

میانشان رواج گیرد به ترس دچار شوند.

نهج الفصاحه

حدیث - 91

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

ما من عبد يبيع قالدا إلا سلط الله عليه تالفا؛

هر بنده که چیز فاسد فروشد، خدا تلف کننده ای را بر او مسلط کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 92

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ما أحد أكثر من الربا إلا كان عاقبه أمره إلى قله؛
هر که ربا فراوان خورد سر انجام او به فقر انجامد.
نهج الفصاحه

حدیث - 93

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

لا يحلّ الصدقه لغنى و لا لذي مره قوی؛
صدقه گرفتن بر غنی روا نیست و نیز برای آن که طبعی نیرومند دارد.
نهج الفصاحه

حدیث - 94

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

لا يحتكر إلا خاطی؛
جز خطاکار احتکار نمی کند.
نهج الفصاحه

حدیث - 95

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

لیس منّا من غشّ مسلماً أو ضرّه أو ما کره؛

هر که با مسلمانی تقلب کند یا به او ضرر رساند یا با وی حيله کند از ما

نیست.

نهج الفصاحه

حدیث - 96

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

لعن الله الربّا و آكله و كاتبه و شاهده و هم يعلمون؛

خدا ربا و رباخوار را با نویسنده و شاهد معامله ربا اگر واقفند لعنت کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 97

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الراشی و المرتشی فی النار؛

رشوه دهنده و گیرنده در آتشند.

نهج الفصاحه

حدیث - 98

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

درهم ربا يأكله الرجل - و هو يعلم - أشدّ عند الله من ستّه و ثلاثين زنيه؛
یک درهم ربا که انسان دانسته گیرد در نظر خدا بدتر از سی و شش زناست.
نهج الفصاحه

حدیث - 99

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

خمسه من مصائب الدنيا فوت الحبيب و ذهاب المال و شماته الأعداء و ترک
العلم و امرأه سوء؛
پنج چیز از مصائب دنیاست: مرگ دوست و تلف شدن مال و سرزنش
دشمنان و ترک دانش و زن بد.
نهج الفصاحه

حدیث - 100

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الحلف منفقہ للسّلعہ ممحقہ للبرکة؛
قسم در معامله جنس را تمام و برکت را نابود می کند.
نهج الفصاحه

حدیث - 101

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:
الحریص الذی یطلب المکسبه من غیر حلّها؛
حریص آن است که سود به نامشروع جوید.
نهج الفصاحه

حدیث - 102

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:
حرمت التجاره فی الخمر؛
تجارت شراب حرام است.
نهج الفصاحه

حدیث - 103

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:
الجالب مرزوق و المحتکر ملعون؛
واردکننده روزی می خورد و محتکر لعنت می برد.
نهج الفصاحه

حدیث - 104

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الجالب إلى سوقنا كالمجاهد في سبيل الله و المحتكر في سوقنا كالملحد في كتاب الله؛

آن که به بازار ما چیزی وارد می کند مانند آن کس است که در راه خدا جهاد می کند و آن که در بازار ما احتکار می کند مانند کسی است که در کتاب خدا کافر به شمار رفته است.

نهج الفصاحه

حدیث - 105

ثلاثه لا ينظر الله إليهم غدا: شيخ زان و رجل اتّخذ الإيمان بضاعه يحلف من كلّ حقّ و باطل و فقير مختال يزهو؛

سه کسند که روز رستاخیز خدا به سوی آنها نمی نگرد: پیر زنا کار و مردی که قسم را سرمایه خود قرار داده در حق و باطل قسم می خورد و فقیر متکبر و مغرور.

نهج الفصاحه

حدیث - 106

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

بئس العبد المحتكر: إن أرخص الله تعالى الأسعار حزن و إن أغلاها الله فرح؛
چه بد است محتکر اگر خدا قیمت ها را ارزان کند غمگین شود و اگر گران
کند خوشحال گردد.

نهج الفصاحه

حدیث - 107

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الآخذ و المعطى سواء فى الربا؛
آن که ربا می دهد و آن که می گیرد در گناه برابرند.

نهج الفصاحه

حدیث - 108

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أيما رجل تزوج امرأه فنوى أن لا يعطيها من صداقها شيئاً مات يوم يموت و
هو زان و أيما رجل اشترى من رجل يبعها فنوى أن لا يعطيه من ثمنه شيئاً مات
يوم يموت و هو خائن و الخائن فى النار؛

هر که زنی گیرد و در خاطر داشته باشد که مهر او را نپردازد هنگام مرگ
چون زناکاران بمیرد و هر کس چیزی از مردی بخرد و در خاطر داشته باشد که
قیمت آن را نپردازد هنگام مرگ چون خائنان بمیرد و خائن در آتش است.
نهج الفصاحه

حدیث - 109

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أَيُّمَا رَجُلٍ تَدَيَّنَ دِينًا وَهُوَ مُجْمَعٌ أَنْ لَا يُوفِيَهُ إِيَّاهُ لَقِيَ اللَّهَ سَارِقًا؛
هر کس قرضی بگیرد و در خاطر داشته باشد که آن را نپردازد مانند دزدان
محشور شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 110

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَإِنَّهُ هُمْ بِاللَّيْلِ وَمَذَلَّهُ بِالنَّهَارِ؛
از قرض پرهیزید که غم شب و ذلت روز است.
نهج الفصاحه

حدیث - 111

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضَى دَيْنَهُ مَا لَمْ يَكُنْ دَيْنَهُ فِيمَا يَكْرَهُ اللَّهُ؛
خداوند یار قرض دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن که قرض
وی بر خلاف رضای خداوند نباشد.

نهج الفصاحه

حدیث - 112

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ أَعْظَمَ الذَّنْبِ عِنْدَ اللَّهِ أَنْ يَلْقَاهُ بِهَا عَبْدٌ - بَعْدَ الْكِبَائِرِ الَّتِي نَهَى اللَّهُ عَنْهَا -
أَنْ يَمُوتَ الرَّجُلُ وَ عَلَيْهِ دَيْنٌ لَا يَدْعُ لَهُ قِضَاءً؛
بعد از گناهان بزرگ که خداوند از آن نهی کرده بزرگتر از همه گناهان آن
است که مردی بمیرد و قرضی داشته باشد و محلی برای پرداخت آن نگذارد.

نهج الفصاحه

حدیث - 113

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إِنَّ أَطْيَبَ الْكَسْبِ كَسْبُ التَّجَارِ الَّذِينَ إِذَا حَدَّثُوا لَمْ يَكْذِبُوا وَإِذَا اتَّمَنُوا لَمْ
يَخُونُوا وَإِذَا وَعَدُوا لَمْ يَخْلِفُوا وَإِذَا كَانَ عَلَيْهِمْ دَيْنٌ لَمْ يَمْطَلُوا وَإِذَا كَانَ لَهُمْ لَمْ
يَعْسُرُوا وَإِذَا بَاعُوا لَمْ يَطْرُوا وَإِذَا اشْتَرَوْا لَمْ يَذْمُوا؛

بهترین کسب ها کسب تجاری است که به هنگام سخن دروغ نگویند و در امانت خیانت نکنند و به وعده وفا کنند و در پرداخت قرض خود تعلل نکنند و در مطالبه سخت گیری نکنند و به هنگام فروش در ستایش جنس خود مبالغه نکنند و به هنگام خرید از جنس دیگران بد نگویند.

نهج الفصاحه

حدیث - 114

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أقلّ من الدّین تعش حراً؛

قرض کمتر گیر تا آزاد باشی.

نهج الفصاحه

حدیث - 115

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أعظم الظلم ذراع من الأرض ينتقصه المرء من حقّ أخيه ليست حصاه أخذها

إلّا طوّقها يوم القيامة؛

بزرگترین ستمها آن است که مردی یک ذراع زمین از حق برادر خویش

بگیرد، هر ریگی که بدین طریق در تصرف او در آید روز رستاخیز در گردن او

طوقی می شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 116

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

أربعة يبغضهم الله تعالى: البيّاع الحلّاف و الفقير المختال و الشّیخ الزّانی و الإمام الجائر؛

چهار کس را خداوند دشمن دارد، فروشنده قسم خور، فقیر متکبر و پیر زنا کار و پیشوای ستمگر.
نهج الفصاحه

حدیث - 117

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إذا حجّ الرّجل بمال من غیر حلّه فقال لبّیک اللهمّ لبّیک قال الله لا لبّیک و لا سعّدیک هذا مردود علیک؛

وقتی کسی با مالی که حلال نیست به حج رود هنگامی که گوید لبیک خدا یا لبیک، خدا گوید نه لبیک و نه سعّدیک این ها به تو باز می گردد.
نهج الفصاحه

حدیث - 118

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:
احتکار الطَّعام بمکَّه إلحاد؛
احتکار خوردنی ها در مکه کفر است.
نهج الفصاحه

حدیث - 119

امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند:
پلیدترین کسبها، کسب ریاست .
بحار الانوار، دار احیاء التراث العربی، ج 5، ص 147

حدیث - 120

قالَ الأمامُ علی علیه السلام :
إِیَّاکُمْ وَالدِّینَ، فَإِنَّهُ هُمَّ بِاللَّیْلِ وَذُلُّ بِالنَّهَارِ ؛
امام علی علیه السلام فرمودند:
از گرفتن نسیه و قرض، خود را برهانید، چون که سبب غم و اندوه شبانه و
ذلت و خواری در روز خواهد گشت.
وسائل الشیعة، ج 18، ص 316، ح 23750

حدیث - 121

پیامبر خدا ﷺ می فرمایند :

ملعون ملعون من عبد الدینار و الدرهم؛

از رحمت خدا به دور است، کسی که بندگی دینار و درهم کند.

الخصال: 129

حدیث - 122

امام باقر علیہ السلام می فرمایند :

و ما من عبدٍ یبخلُ بنفقَةٍ یُنْفِقُها فیما یَرْضی اللهُ إلاَّ ابْتُلِيَ بِأَنْ یُنْفِقَ أضعافَها فیما
أَسْخَطَ اللهُ؛

هر کس از خرج کردن مالی در راه خداپسندانه بخل ورزد، چند برابر آن را
در راه غیر خداپسندانه هزینه خواهد کرد.

بحار الأنوار، ج 78، ص 173، ح 12 .

حدیث - 123

امام صادق علیہ السلام می فرمایند :

أَوْحَى اللهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مُوسَى لَا تَفْرَحْ بِكَثْرَةِ الْمَالِ وَلَا تَدْعُ
ذِكْرِي عَلَى كُلِّ حَالٍ فَإِنَّ كَثْرَةَ الْمَالِ تُنْسِي الذُّنُوبَ وَإِنَّ تَرَكَ ذِكْرِي يُقْسِي الْقُلُوبَ

؛

خدای عزوجلّ به موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ وحی کرد: ای موسی! به زیادی ثروت شاد
مشو و در هیچ حالی مرا فراموش مکن، زیرا با زیادی ثروت گناهان فراموش
می‌شود و از یاد بردن من قساوت قلب می‌آورد.
کافی، ج 4، ص 497، ح 7.

حدیث - 124

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرمایند:
هر گاه امت من ربا خورند، زلزله رُخ دهد.
(کنز العمال : ج 14 ص 280 ح 38731)

حدیث - 125

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرمایند:
آن کس که بدون آگاهی (از احکام شرعی تجارت و) داد و ستد کند، در ربا
غوطه ور شود.
(غررالحکم، باب تجارت)

حدیث - 126

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌فرمایند:
اسراف نشانه و سرآغاز فقر و نیازمندی است.
(غررالحکم، باب تبذیر و اسراف)

حدیث - 127

امام علی علیه السلام می فرمایند:
ولخرجی و اسراف قرین و همراه ورشکسته‌ای است.
(غررالحکم ، باب تبذیر و اسراف)

حدیث - 128

امام علی علیه السلام می فرمایند :
از خلق و خوی افراد نادان و بی تجربه است که خود یا دیگران را برای
احتکار به رنج و تعب وادارند.
باب احتکار

حدیث - 129

امام علی علیه السلام می فرمایند :
احتکار شیوه و طریقه بدکاران و گنه کاران است.
باب احتکار

حدیث - 130

امام علی علیه السلام می فرمایند :
احتکار کننده از نعمت خود محروم و بی بهره خواهد ماند.

باب احتکار

حدیث - 131

امام علی علیه السلام می فرمایند :
احتکار به حرمان و بی بهره ماندن (محتکر) انجامد.
باب احتکار

حدیث - 132

امام علی علیه السلام می فرمایند :
احتکار پستی آورد.
باب احتکار

حدیث - 133

امام علی علیه السلام می فرمایند:
کسی که از کسب خود حرامی به دست آورد ، برای خود گناهمانی را ذخیره
کرده است.
غرر الحکم ، باب حرام

حدیث - 134

رسول اکرم ﷺ می فرمایند:

سه کس اند که در روز قیامت خدا به سوی آنها نمی نگرد و پاکشان نمی کند و عذابی دردناک دارند: پیر زناکار و فقیر متکبر، و شخصی که خدا را سرمایه خود کرده، چیزی نخرد مگر با قسم و چیزی نخرد نفروشد مگر با قسم.

نهج الفصاحه، حدیث - 1240

حدیث - 135

أَتَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَى قَوْمٍ بُطُونُهُمْ كَالْبُيُوتِ فِيهَا الْحَيَّاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بُطُونِهِمْ فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جِبْرَائِيلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ أَكَلَةُ الرِّبَا؛

شبی که به معراج رفتم بر مردمی گذشتم که شکم‌هایشان چون خانه‌ای بود و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکم‌هایشان دیده می‌شد. پرسیدم: ای جبرئیل اینها کیستند؟ گفت: اینان رباخوارانند.

کنز العمال، ج 4، ص 107، ح 9766.

حدیث - 136

رسول اکرم ﷺ می فرمایند :

مَنْ أَكَلَ الرَّبَا مَلَأَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَطْنَهُ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ ، وَإِنْ اِكْتَسَبَ مِنْهُ مَالًا لَا يَقْبَلُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ ، وَلَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ مَا كَانَ عِنْدَهُ مِنْهُ قِيرَاطٌ (وَاحِدٌ)؛

هر کس ربا بخورد خداوند عزوجل به اندازه ربایی که خورده شکمش را از آتش دوزخ پر کند و اگر از طریق ربا مالی به دست آورد، خدای تعالی هیچ عمل او را نپذیرد و تا زمانی که قیراطی (کمترین مقدار) از مال ربا نزدش باشد، پیوسته خداوند و فرشتگانش او را نفرین کنند.

ثواب الاعمال، ص 285.

حدیث - 137

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

إِعْلَمُوا حُرْمَةَ اللَّهِ - أَنْ الرَّبَا حَرَامٌ سُحْتٌ، مِنَ الْكِبَائِرِ وَمِمَّا قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ فَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْهَا، وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَى لِسَانِ كُلِّ نَبِيٍّ وَفِي كُلِّ كِتَابٍ؛

خدایت رحمت کند! بدان که ربا حرام و از گناهان کبیره است و خداوند بر آن وعده آتش داده است پس پناه می‌بریم به خدا از آتش. ربا را همه پیامبران و همه کتاب‌های آسمانی حرام کرده‌اند.

فقه الرضا، ح 256.

حدیث - 138

رسول اکرم ﷺ می فرمایند :

إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْمُحَرَّمَةُ وَالشَّهْوَةُ
الْخَفِيَّةُ وَالرِّبَا؛

آنچه بیش از هر چیز بر امتم بعد از خود می ترسم، درآمدهای حرام،
هواپرستی پنهان و ریاست.

بحارالانوار، ج 103، ص 54، ح 26.

حدیث - 139

رسول اکرم ﷺ می فرمایند :

الرِّبَا وَإِنْ كَثُرَ فَإِنَّ عَاقِبَتَهُ تَصِيرُ إِلَى قُلٍّ؛

سود ربا گرچه بسیار باشد ولی سرانجام به کمی (و بی برکتی) می گراید.

کنز العمال، ج 4، ص 105، ح 9758 .

حدیث - 140

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

دِرْهَمُ رِبَاٍ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سَبْعِينَ زَنْبِيَّةً يَدَاتِ مَحْرَمٍ فِي بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ؛

یک درهم ربا نزد خداوند سنگین تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در

خانه خدا.

نورالثقلین، ج 1، ص 295، ح 1177.

حدیث - 141

امام علی علیه السلام می فرمایند:

الدَّيْنُ رِقٌّ فَلَا تَبْذُلُ رِقَّكَ لِمَنْ لَا يَعْرِفُ حَقَّكَ؛

بدهی (نوعی) بندگی است، پس زمام اختیار خود را به کسی که حق تو را

نمی‌شناسد مسپار (کنایه از این است که از هر کس قرض نگیر).

1 شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج 20، ص 306، ح 503 .

حدیث - 142

امام علی علیه السلام می فرمایند:

إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَإِنَّهُ مَذَلَّةٌ بِالنَّهَارِ، وَ مَهَمَّةٌ بِاللَّيْلِ وَ قَضَاءٌ فِي الدُّنْيَا وَ قَضَاءٌ فِي

الْآخِرَةِ؛

زیر بار بدهی نروید زیرا بدهکاری خواری روز و اندوه شب است و در دنیا

و آخرت باز پرداختی دارد.

کافی، ج 5، ص 95، ح 11.

حدیث - 143

امام علی علیه السلام می فرمایند:

بُسِّ الْقِلَادَةُ لِلْخَيْرِ الْعَفِيفِ قِلَادَةُ الدَّيْنِ؛

چه بد گردنبندی است گردنبند بدهکاری بر گردن نیکوکار خویشتندار.

دستور معالم الحكم، ص 21.

حدیث - 144

رسول اکرم ﷺ می فرمایند :

كَمَا لَا يَجِلُّ لَغْرِيمِكَ أَنْ يَمُوتَكَ وَهُوَ مُؤَسِّرٌ فَكَذَلِكَ لَا يَجِلُّ لَكَ أَنْ تَعْسِرَهُ إِذَا عَلِمْتَ
أَنَّهُ مُعْسِرٌ؛

همان طور که برای آن کسی که از تو قرض گرفته جایز نیست که اداء آن را به تأخیر بیندازد، پس برای تو هم جایز نخواهد بود که با این که می دانی او تنگدست است از او مطالبه کنی.

ثواب الاعمال، ص 138.

حدیث - 145

امام علی ؑ می فرمایند:

تِسْعَةُ أَشْيَاءَ قَبِيحَةٌ وَهِيَ مِنْ تِسْعَةِ أَنْفُسٍ أَقْبَحُ مِنْهَا مِنْ غَيْرِهِمْ: ضَيْقُ الدَّرْعِ
مِنَ الْمُلُوكِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَ سُرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَمَاءِ وَ الصَّبَا مِنَ الْكُهُولِ
وَ الْقَطِيعَةُ مِنَ الرُّؤُوسِ وَ الْكِذْبُ مِنَ الْقُضَاةِ وَ الزَّمَانَةُ مِنَ الْأَطِبَّاءِ وَ الْبَدَاءُ مِنَ
النِّسَاءِ وَ الطَّيْشُ مِنَ ذَوِي السُّلْطَانِ؛

نه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین.

دعائم الإسلام، ج 1، ص 83

حدیث - 146

امام رضا علیه السلام می فرمایند:

خسیس بودن آبروی انسان را از بین می برد.

(بحار الانوار، ج 78، ص 357)

حدیث - 147

امام حسن عسگری علیه السلام می فرمایند:

مَا تَرَكَ الْحَقَّ عَزِيزٌ إِلَّا ذَلَّ وَلَا أَخَذَ بِهِ ذَلِيلٌ إِلَّا عَزَّ؛

هیچ عزتمندی حق را ترک نکند، مگر آن که خوار شود، و هیچ خواری

به حق نگراید، مگر آن که عزت یابد.

تحف العقول، ص 484

حدیث - 148

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي هَذِهِ الْمَكَاسِبُ الْمُحْرَمَةُ وَالشَّهْوَةُ

الْخَفِيَّةُ وَالرِّبَا؛

آنچه بیش از هر چیز بر امتم بعد از خود می ترسم، درآمدهای حرام،

هواپرستی پنهان و رباست.

بحار الانوار، ج 103، ص 54، ح 26

حدیث - 149

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ؛

عبادت همراه با لقمه حرام، همچون ساختمانی است که بر ماسه بنا شده

باشد.

بحار الأنوار، ج 84، ص 258

حدیث - 150

امام علی عَلِيٌّ فرمودند:

إِيَاكُمْ وَالْحَلْفَ فَإِنَّهُ يَنْفِقُ السَّلْعَةَ وَ يَمْحَقُ الْبَرَكَهَ؛

از قسم خوردن پرهیزید، چرا که کالا را تلف می کند و برکت را از بین می

برد.

کافی، ج 5، ص 162، ح 4

حدیث - 151

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ مُسْلِمًا أَوْ ضَرَّهُ أَوْ مَآكِرَهُ؛

از ما نیست کسی که با مسلمانی تقلب کند، یا به او ضرر رساند و یا با وی

حیله نماید.

(نهج الفصاحه، ح 2414)

حدیث - 152

امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ هَلَكًا ظَهَرَ فِيهِمُ الرَّبِّيُّ؛

هنگامی که خداوند بخواهد ملتی را نابود کند، رباخواری در میان آنان رواج می‌یابد.

(وسائل الشیعه، ج 18، ص 123، ح 17)

حدیث - 153

امام علی علیه السلام فرمودند:

كَثْرَةُ الدِّينِ تُصِيرُ الصَّادِقَ كَاذِبًا وَ الْمُنْجِزَ مُخْلِفًا؛

بدهی بسیار، راستگو را دروغگو و خوش قول را بدقول می‌گرداند.

(غررالحکم، ج 4، ص 592، ح 7105)

حدیث - 154

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

الْبَطَالَةُ تُقْسِي الْقَلْبَ؛

بیکاری، دل را سخت می‌کند.

(مسند الشهاب، ج 1، ص 188)

حدیث - 155

امام حسن عسکری علیه السلام می فرمایند:

اعتدال و صرفه جویی در مصرف مال، اندازه ای دارد که اگر از آن بیش تر شود، بخل است.

بحارالانوار، ج 17، ص 218.

حدیث - 156

قال الامام علی علیه السلام : لا تُحَقِّرُوا ضِعْفًا إِخْوَانِكُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ إِحْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يُتُوبَ.

امام علی علیه السلام فرمودند: برادران خود را که دچار ضعف (مالی) هستند خوار و حقیر نشمارید که هر کس مومنی را خوار شمارد خدا در میان آنها در بهشت جمع نخواهد کرد مگر آنکه توبه کند.

«الخصال، ص 614، ح 10»

فقر و غنا

حدیث - 1

قال الامام علی علیه السلام : الصَّبْرُ جَنَّةٌ مِنَ الْفَاقَةِ .
امام علی علیه السلام فرمودند: صبر و بردباری سپری در برابر فقر و تنگدستی است.
«بحار الانوار، ج 77، ص 240»

حدیث - 2

قال الامام علی علیه السلام : إِظْهَارُ الْحِرْصِ يُورِثُ الْفَقْرَ .
امام علی علیه السلام فرمودند: حرص زدن موجب فقر می شود.
«بحار الانوار، ج 73، ص 162»

حدیث - 3

قال الامام الصَّادِق علیه السلام : الْغِنَاءُ يُورِثُ الْفَقْرَ .
امام صادق علیه السلام فرمودند: غناء و آوازه خوانی موجب فقر و تنگدستی می
گردد.
«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 213»

حدیث - 4

قال الامام علی علیه السلام : عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعْجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَفُوتُهُ الْغِنَى الَّذِي اِيَّاهُ طَلَبَ فَيَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْاٰخِرَةِ حِسَابَ الْاَغْنِيَاءِ .

امام علی علیه السلام فرمودند: در شگفتم از برای شخص بخیل که می‌شتابد به سوی تنگدستی و فقری که از آن گریزان است و مال و ثروتی را که می‌جوید از دست می‌دهد، لذا در دنیا مانند فقیران زندگی می‌کند و در آخرت مانند توانگران به حسابش رسیدگی می‌شود.

«نهج البلاغه، حکمت 121»

حدیث - 5

قال الامام علی علیه السلام : الْبُخْلُ جَلْبَابُ الْمَسْكَنَةِ .
امام علی علیه السلام فرمودند: بخل، جامه فقر و تهیدستی است.
«غررالحکم، ص 19»

حدیث - 6

قال الامام علی علیه السلام : مَنْ اَسْرَفَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا مَاتَ فَقِيْرًا .
امام علی علیه السلام فرمودند: هر کس بیش از حد در طلب دنیا برآید، فقیر از دنیا می‌رود.

غررالحکم، ص 329

حدیث - 7

قال الامام علی علیه السلام : التَّبْدِيرُ عُنْوَانُ الْفَاقَةِ .

امام علی علیه السلام فرمودند: زیاده‌روی، مقدمه فقر و تنگدستی است.

غررالحکم، ص 21

حدیث - 8

قال الامام الصادق علیه السلام : أَيُّمَا رَجُلٍ دَعَا عَلَيَّ وَكَدِهَ أَوْرَثَهُ الْفَقْرَ .

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، مبتلا به فقر

می شود.

«بحار الأنوار، ج 104، ص 99»

حدیث - 9

امام علی علیه السلام فرمودند:

أَوْصِيكُمْ بِالْخَشْيَةِ مِنَ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ . . . وَالْاِكْتِسَابِ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى ؛

شما را سفارش می کنم که در پنهان و آشکار از خدا بیم ورزید . . . و خواه

در فقر و خواه در توانگری ، در پی کسب [روزی] باشید.

بحار الأنوار : 1 / 141 / 30

حدیث - 10

امام علی علیه السلام فرمودند :

تَرَكَ التَّقْدِيرَ فِي الْمَعِيشَةِ يورثُ الْفَقْرَ؛

اندازه ننگه نداشتن در گذران زندگی ، فقر به بار می آورد .

بحار الأنوار : 13 / 347 / 71 .

حدیث - 11

امام علی علیه السلام فرمودند:

لَا فَقْرَ مَعَ حُسْنِ تَدْبِيرٍ؛

با برنامه ریزی صحیح ، فقر پدید نمی آید .

غرر الحکم : 10920 .

حدیث - 12

امام علی علیه السلام فرمودند:

لَا فَقْرَ مَعَ حُسْنِ تَدْبِيرٍ؛

با برنامه ریزی صحیح ، فقر پدید نمی آید .

غرر الحکم : 10920 .

حدیث - 13

رسول الله ﷺ :

شَرَفُ الدُّنْيَا الغِنَى ، وَشَرَفُ الآخِرَةِ التَّقْوَى ؛

مایه بزرگواری دنیا ، توانگری است ؛ و مایه بزرگواری آخرت ، تقوا .

کنز العمال : 3 / 92 / 5650 .

حدیث - 14

امام علی ؑ :

اعتیادُ الكِذْبِ یُورِثُ الفَقْرَ .

اعتیاد به دروغگویی ، فقر می آورد .

بحار الأنوار : 36 / 261 / 72

حدیث - 15

پیامبر خدا ﷺ :

إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ ؛ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُرِيدُ أَنْ يُصَافِيَهُ .

چون کسی را دیدید که خداوند ، او را به ناداری و بیماری در میان گرفته ،

[بدانید که] خداوند متعال ، اراده کرده است که او را پاک کند .

الفردوس ، جلد 1 ، صفحه 261 ، حدیث - 1015 عن ، کنز العمال ، جلد 6

، صفحه 472 ، حدیث - 16602

حدیث - 16

پیامبر خدا ﷺ :

یا ابا ذرّ، إِيَّاكَ وَالسُّؤَالَ فَإِنَّهُ ذُلٌّ حَاضِرٌ، وَفَقْرٌ تَتَعَجَّلُهُ، وَفِيهِ حِسَابٌ طَوِيلٌ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

ای ابوذر! زنهار از درخواست و گدایی، که در دنیا مایه خواری و فقر است و
در روز قیامت حسابش طولانی است .

الفقیه : 4 / 375 / 5762 منتخب میزان الحکمة : 262

حدیث - 17

پیامبر خدا ﷺ :

مَا مِنْ عَبْدٍ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَابًا مِنَ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَابًا مِنْ
الْفَقْرِ .

هیچ بنده‌ای دری از نیاز خواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند
هفتاد درِ فقر را به روی او گشود .

جامع الأخبار : 379 / 1061 منتخب میزان الحکمة : 262

حدیث - 18

امام باقر عليه السلام فرمودند:

الْبِرُّ وَالصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعُمْرِ وَيُدْفَعَانِ عَنِ صَاحِبَيْهِمَا سَبْعِينَ
مِئْتَةَ سُوءٍ؛

کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند.

ثواب الاعمال، ص 141

حدیث - 19

امام باقر علیه السلام فرمودند:

كُنْسُ الْبُيُوتِ يَنْفِي الْفَقْرَ؛

جارو کردن اتاق‌ها فقر را از بین می‌برد.

وسایل الشیعه، ج 3، ص 571، ح 2

حدیث - 20

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند:

أَدَاءُ الْأَمَانَةِ وَالصِّدْقُ يَجْلِبَانِ الرِّزْقَ، وَالْخِيَانَةُ وَالْكَذِبُ يَجْلِبَانِ الْفَقْرَ وَالنِّفَاقَ؛

ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می‌کند و خیانت و دروغ‌گویی باعث

فقر و نفاق می‌شود.

بحار الأنوار، ج 78، ص 327

حدیث - 21

امام حسین علیه السلام فرمودند:

اتَّخِذُوا عِنْدَ الْفُقَرَاءِ آيَادِي فَإِنَّ لَهُمْ دَوْلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛

[با نیکی و کمک به نیازمندان] نزد آنان جایگاهی برای خود بیابید، که آنان

روز قیامت مقام و منزلتی دارند.

کافی، ج 2، ص 103، ح 2

حدیث - 22

امام علی علیه السلام فرمودند:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فَرَضَ عَلَى أُمَّةِ الْعَدْلِ أَنْ يُقَدِّرُوا أَنْفُسَهُمْ بِضَعْفَةِ النَّاسِ كَيْلًا
يَتَّبِعَ بِالْفَقِيرِ فَقْرُهُ؛

خداوند عزوجل بر پیشوایان عادل واجب کرده که سطح زندگی خود را با

مردم ناتوان برابر کنند تا فقیر را، فقرش برآشفته نکند.

نهج البلاغه، خطبه 209

حدیث - 23

امام علی علیه السلام فرمودند:

لَا غِنَى كَالْعَقْلِ، وَ لَا فَقْرَ كَالْجَهْلِ، وَ لَا مِيرَاثَ كَالْأَدَبِ وَ لَا ظَهِيرَ كَالْمُشَاوَرَةِ؛

هیچ ثروتی چون عقل و هیچ فقری چون جهل و هیچ میراثی چون ادب و

هیچ پشتیبانی چون مشورت نخواهد بود.

تحف العقول، ص 89

حدیث - 24

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْعَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ، وَالشُّكْرُ زِينَةُ الْغِنَى.

خویشتن داری، زینت فقر است و سپاس گزاری زینت غنا و توانگری.

تحف العقول، ص 75

حدیث - 25

امام علی علیه السلام فرمودند:

نَظَّفُوا بُيُوتَكُمْ مِنْ حَوَكِ الْعَنْكَبُوتِ، فَإِنَّ تَرْكَهُ فِي الْبَيْتِ يورِثُ الْفَقْرَ؛

خانه های خود را از تار عنکبوت پاک کنید، زیرا باقی گذاشتن آن در خانه،

فقر می آورد.

وسائل الشیعه، ج 3، ص 575، ح 2

حدیث - 26

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْمَانَةُ تَجْرُ الرِّزْقَ، وَالْخِيَانَةُ تَجْرُ الْفَقْرَ؛

امانتداری روزی می آورد و خیانت در امانت فقر.

بحار الأنوار، ج 78، ص 60، ح 138

حدیث - 27

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

الْوُضوءُ قَبْلَ الطَّعَامِ يَنْفِي الْفَقْرَ، وَبَعْدَهُ يَنْفِي الْهَمَّ وَيُصَحِّحُ الْبَصَرَ؛

شستن دست قبل از غذا، فقر را و پس از غذا، غم و اندوه را برطرف می‌کند

و به چشم سلامتی می‌بخشد.

مکارم الاخلاق، ص 139

حدیث - 28

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

لا فَقْرَ أَشَدَّ مِنَ الْجَهْلِ، لا مَالَ أَعُوذُ مِنَ الْعَقْلِ؛

هیچ تهیدستی سخت تر از نادانی و هیچ مالی سودمندتر از عقل نیست.

اصول کافی، ج 1، ص 30

حدیث - 29

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

الْعَدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأُمَرَاءِ أَحْسَنُ، وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَغْنِيَاءِ
أَحْسَنُ، الْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، الصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ
أَحْسَنُ، التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنُ، الْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ
أَحْسَنُ؛

عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر.

نهج الفصاحه، ح 2006

حدیث - 30

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

أُمِرْتُ أَنْ آخِذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَاءِكُمْ فَأَرُدَّهَا فِي فُقَرَاءِكُمْ؛

من مأمورم که صدقه (و زکات) را از ثروتمندان بگیرم و به فقرا بدهم.

مستدرک الوسائل، ج 7، ص 105

حدیث - 31

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

مَنْ اقْتَصَدَ أَغْنَاهُ اللَّهُ وَ مَنْ بَدَّرَ أَفْقَرَهُ اللَّهُ وَ مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَ مَنْ تَجَبَّرَ قَصَمَهُ اللَّهُ؛

هر کس میانه روی کند، خداوند بی نیازش سازد و هر کس ریخت و پاش نماید، خداوند نادرش کند، هر کس فروتنی پیشه کند، خداوند بلندش نماید و هر کس بزرگی کند، خداوند خردش نماید.

کافی، ج 4، ص 95، ح 1

حدیث - 32

امام صادق علیه السلام فرمودند:

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام : أَطْعِمُ سَائِلًا لَا أَعْرِفُهُ مُسْلِمًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ أَعْطِ مَنْ لَا تَعْرِفُهُ بَوْلَايَةٍ وَلَا عَدَاوَةَ لِلْحَقِّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» وَلَا تُطْعِمُ مَنْ نَصَبَ لِشَيْءٍ مِنَ الْحَقِّ أَوْ دَعَا إِلَى شَيْءٍ مِنَ الْبَاطِلِ؛

آیا به فقیری که نمی دانم مسلمان است غذا بدهم؟ حضرت فرمود: آری، به کسی که نمی دانی دوست است یا دشمن حق، غذا بده؛ زیرا خداوند می فرماید: «با مردم به نیکی سخن بگویند» ولی به کسی که با حق دشمنی می کند و یا به باطلی دعوت می کند غذا مده.

کافی، ج 4، ص 13

حدیث - 33

امام صادق علیه السلام فرمودند:

قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام : أَطْعِمُ سَائِلًا لَا أَعْرِفُهُ مُسْلِمًا؟ فَقَالَ: نَعَمْ أَعْطِ مَنْ لَا تَعْرِفُهُ بَوْلَايَةٍ وَلَا عَدَاوَةَ لِلْحَقِّ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» وَلَا تُطْعِمُ مَنْ نَصَبَ لِشَيْءٍ مِنَ الْحَقِّ أَوْ دَعَا إِلَى شَيْءٍ مِنَ الْبَاطِلِ؛

آیا به فقیری که نمی دانم مسلمان است غذا بدهم؟ حضرت فرمود: آری، به کسی که نمی دانی دوست است یا دشمن حق، غذا بده؛ زیرا خداوند می فرماید: با مردم به نیکی سخن بگویند» ولی به کسی که با حق دشمنی می کند و یا به باطلی دعوت می کند غذا مده.

کافی، ج 4، ص 13

حدیث - 34

امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِنَّ السَّرْفَ يُوْرِثُ الْفَقْرَ وَإِنَّ الْقَصْدَ يُوْرِثُ الْغِنَى؛

اسراف باعث فقر و میانه روی موجب بی نیازی می شود .

وسائل الشیعه، ج 15، ص 258، ح 8

حدیث - 35

امام صادق علیه السلام فرمودند:

غَسَلَ الرَّأْسَ بِالْخَطْمِيِّ أَمَانٌ مِنَ الصُّدَاعِ وَ بَرَاءَةٌ مِنَ الْفَقْرِ وَ طَهْوْرٌ لِلرَّأْسِ مِنْ

الْحَزَازِ؛

شستن سر با خطمی، مایه ایمنی از سر درد، برکنار ماندن از فقر و پاکیزگی

سر از شوره است.

ثواب الاعمال، ص 19

حدیث - 36

امام صادق علیه السلام فرمودند:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَ التَّجْمِيلَ وَ يَكْرَهُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِذَا

أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ نِعْمَةً أَحَبَّ أَنْ يَرَى عَلَيْهِ أَثَرَهَا. قِيلَ: وَ كَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: يُنْظَفُ

تَوْبَهُ وَ يُطِيبُ رِيحَهُ وَ يُجَصِّصُ دَارَهُ وَ يَكْنِسُ أَفْنِيتَهُ حَتَّىٰ إِنَّ السِّرَاجَ قَبْلَ مَغِيبِ
الشَّمْسِ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ؛

امام صادق عليه السلام : خداوند زیبایی و خودآرایی را دوست دارد و از فقر و
تظاهر به فقر بیزار است. هرگاه خداوند به بنده‌ای نعمتی بدهد، دوست دارد اثر
آن را در او ببیند. عرض شد: چگونه؟ فرمودند: لباس تمیز بپوشد، خود را
خوشبو کند، خانه‌اش را گچکاری کند، جلوی در حیاط خود را جارو کند، حتی
روشن کردن چراغ قبل از غروب خورشید فقر را می‌برد و روزی را زیاد
می‌کند.

امالی طوسی، ص 275، ح 526

حدیث - 37

امام صادق عليه السلام فرمودند:

اغْسِلُوا أَيْدِيَكُمْ قَبْلَ الطَّعَامِ وَ بَعْدَهُ فَإِنَّهُ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛
دست‌هایتان را قبل و بعد از غذا خوردن بشویید، که فقر را می‌برد و بر عمر
می‌افزاید.

محاسن، ج 2، ص 202، ح 1594

حدیث - 38

امام سجاد عليه السلام فرمودند:

طَلِبُ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ مَذَلَّةٌ لِلْحَيَاةِ وَ مَذْهَبَةٌ لِلْحَيَاءِ وَ اسْتِخْفَافٌ بِالْوَقَارِ وَ هُوَ
الْفَقْرُ الْحَاضِرُ وَ قَلَّةُ طَلِبِ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ هُوَ الْغِنَى الْحَاضِرُ؛

دست حاجت بسوی مردم دراز کردن ، باعث خواری انسان در زندگی می شود و حیاء و شرم را از بین می برد، وقار و سنگینی انسان را پایین می آورد و همین خود نیز فقر نقد است. یعنی فقر منحصر به نداشتن پول نیست . فقر یعنی نیازنداشتن پول نیاز و فقر است. اظهار این نیازها هم عین فقر است به هر نسبت که انسان کمتر دست حاجت پیش مردم دراز کند، به نوعی ، به غنا و بی نیازی نقد نائل شده است.

تحف العقول ص 286

حدیث - 39

امام علی علیه السلام فرمودند:

مَنْ قَبِضَ يَدَهُ مَخَافَةَ الْفَقْرِ فَقَدْ تَعَجَّلَ الْفَقْرَ ؛

هر کس از ترس فقر ، دست از بخشش فرو بندد ، به سوی فقر شتافته است .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 7877

حدیث - 40

امام علی علیه السلام فرمودند:

أَلَا وَ إِنَّ مِنْ الْبَلَاءِ الْفَاقَةَ وَأَشَدُّ مِنْ الْفَاقَةِ مَرَضُ الْبَدَنِ وَأَشَدُّ مِنْ مَرَضِ الْبَدَنِ مَرَضُ الْقَلْبِ ؛

آگاه باشید که تنگ دستی از جمله بلاهاست و بدتر از آن، بیماری جسم است و بدتر از آن، بیماری دل .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 2775

حدیث - 41

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند:

الْغِنَى وَالْفَقْرُ يَكْشِفَانِ جَوَاهِرَ الرِّجَالِ وَأَوْصَافَهَا ؛

توانگری و ناداری، گوهرها و ویژگی‌های مردان را آشکار می‌کند .

غرر الحکم و درر الکلم، حدیث - 1154

حدیث - 42

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ ، فَقَالَ رَجُلٌ : أَيْعِدِلَانِ ؟ قَالَ : نَعَمْ ؛

بار خدایا ! من از کفر و فقر به تو پناه می‌برم. مردی عرض کرد: آیا این دو با

هم برابرند ؟ فرمودند: آری .

کنز العمال : 16687

حدیث - 43

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

لَوْلَا رَحْمَةُ رَبِّي عَلَيَّ فَقَرَاءِ أُمَّتِي كَادَ الْفَقْرُ يَكُونُ كُفْرًا ؛

اگر رحمت پروردگار من به فقراى امت من نبود ، نزدیک بود که فقر به کفر

بینجامد.

جامع الأخبار : 817 / 300

حدیث - 44

پیامبر خدا ﷺ :

الْفَقْرُ سَوَادُ الْوَجْهِ فِي الدَّارَيْنِ ؛

فقر ، (مایه) سیه رویی در هر دو جهان است .

عوالی اللالی : 41 / 40 / 1

حدیث - 45

الْفَقْرُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ؛

فقر بدتر و سخت تر از کشته شدن است .

جامع الأخبار : 816 / 299

حدیث - 46

پیامبر خدا ﷺ :

مَا مِنْ عَبْدٍ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَابًا مِنَ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَابًا مِنْ

الْفَقْرِ؛

هیچ بنده‌ای دری از نیاز خواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند

هفتاد درِ فقر را به روی او گشود.

جامع الأخبار : 1061 / 379

حدیث - 47

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ :

ضَرَرُ الْفَقْرِ أَحْمَدُ مِنْ أَشْرِ الْغِنَى؛

زیان فقر، پسندیده‌تر از سرمستی توانگری است .

غرر الحکم : 5904

حدیث - 48

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

الْفَقْرُ خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى ، إِلَّا مَنْ حَمَلَ فِي مَعْرَمٍ وَأَعْطَى فِي نَائِبَةٍ؛

فقر بهتر از توانگری است ، مگر (در مورد) کسی که غرامت و تاوانی را (از

سوی تنگدستی) بپردازد یا در گرفتاریها به دیگران کمک کند .

بحار الأنوار : 86 / 56 / 72

حدیث - 49

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ :

فِي مُنَاجَاةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا مُوسَى ، إِذَا رَأَيْتَ الْفَقْرَ مُقْبِلًا فَقُلْ : مَرْحَبًا بِشِعَارِ

الصَّالِحِينَ ، وَإِذَا رَأَيْتَ الْغِنَى مُقْبِلًا فَقُلْ : ذَنْبٌ عَجَّلَتْ عُقُوبَتُهُ ؛

در نجواهای خداوند متعال با موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ آمده است : ای موسی ! هرگاه

دیدی که فقر روی آورده است ، بگو : خوش آمدی ، ای بالاپوش صالحان ! و

هرگاه دیدی که ثروت و توانگری روی آورده است ، بگو : (این به خاطر) گناهی است که کیفرش به سوی من شتافته است .

الكافی : 2 / 263 / 12

حدیث - 50

امام صادق علیه السلام :

غِنَى يَحْجُزُكَ عَنِ الظُّلْمِ خَيْرٌ مِنْ فَقْرٍ يَحْمِلُكَ عَلَى الْإِثْمِ؛

ثروتی که تو را از ستم باز دارد ، بهتر از فقری است که تو را به گناه کشاند.

الفقیه : 3 / 166 / 3614

حدیث - 51

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم :

مَنْ اسْتَدَلَّ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً أَوْ حَقَّرَهُ لِفَقْرِهِ أَوْ قَلَّةِ ذَاتِ يَدِهِ ، شَهَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى
يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَفْضَحُهُ؛

هر کس مرد یا زن مؤمنی را به سبب تهیدستی یا اندک بودن مال و داراییش خوار شمارد یا تحقیر کند، خداوند متعال در روز قیامت او را (بدین کار زشتش) شهره و سپس رسوایش سازد.

بحار الأنوار : 72 / 44 / 52

حدیث - 52

امام علی علیه السلام :

لَا تُحَقِّرُوا ضُعَفَاءَ إِخْوَانِكُمْ ؛ فَإِنَّهُ مَنْ احْتَقَرَ مُؤْمِنًا لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ عِزَّ وَ جَلَّ بَيْنَهُمَا
فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ؛

برادران تهیدست خود را تحقیر نکنید؛ زیرا هر کس مؤمنی را حقیر شمارد،
خداوند عز و جل میان آن دو در بهشت جمع نکند، مگر این که توبه نماید.

الخصال : 10 / 614

حدیث - 53

امام رضا علیه السلام :

مَنْ لَقِيَ فَقِيرًا مُسْلِمًا فَسَلَّمَ عَلَيْهِ خِلَافَ سَلَامِهِ عَلَى الْغَنِيِّ ، لَقِيَ اللَّهَ عِزَّ وَ جَلَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ؛

هر کس با مسلمانی فقیر رو به رو شود و به او سلامی متفاوت با سلامی
کند که به ثروتمند می‌کند، روز قیامت خداوند عز و جل را دیدار کند در حالی
که خدا از او در خشم است .

أمالی الصدوق : 5 / 359

حدیث - 54

امام صادق علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ لِيَعْتَذِرُ إِلَى عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ الْمُحْجِرِ فِي الدُّنْيَا كَمَا يَعْتَذِرُ الْأَخُ إِلَى أَخِيهِ ، فَيَقُولُ : وَعِزَّتِي وَجَلَالِي ، مَا أَحْوَجْتُكَ فِي الدُّنْيَا مِنْ هَوَانٍ كَانَ بِكَ عَلَيَّ ، فَارْفَعُ هَذَا السَّجْفَ فَاَنْظُرْ إِلَى مَا عَوَّضْتُكَ مِنَ الدُّنْيَا . قَالَ : فَيَرْفَعُ فَيَقُولُ : مَا ضَرَّنِي مَا مَنَعْتَنِي مَعَ مَا عَوَّضْتَنِي؟!؛

(در روز قیامت) خداوند جلّ ثناؤه، همچنان که برادری از برادرش پوزش می‌خواهد، از بنده مؤمن نیازمند خود در دنیا، عذر می‌خواهد و می‌فرماید: به عزّت و جلالم سوگند که من تو را در دنیا از سر خواریت نزد من، محتاج نکردم. اکنون این سرپوش را بردار و ببین به جای دنیا به تو چه داده‌ام. او سرپوش را بردارد و گوید: با این عوضی که به من دادی مرا چه زیان اگر آنچه را در دنیا از من گرفتی.

الكافي : 2 / 264 / 18

حدیث - 55

امام علی علیه السلام :

العَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ؛

خویشتننداری (و مناعت طبع) زیور فقر است .

نهج البلاغه: حکمت 68

حدیث - 56

امام صادق علیه السلام :

أشدُّ شَيْءٍ مَّوُونَةً إِخْفَاءُ الْفَاقَةِ ؛

دشوارترین و پر زحمت‌ترین کارها، پوشیده داشتن فقر است.

بحار الأنوار : 87 / 249 / 78

حدیث - 57

امام صادق علیه السلام :

الْيَمِينُ الصَّبْرُ الْكَاذِبَةُ تُورِثُ الْعَقِبَ الْفَقْرَ ؛

سوگند اجباری دروغ برای بازماندگان فقر به بار می‌آورد .

بحار الأنوار : 19 / 209 / 104

حدیث - 58

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

الْحَجُّ يَنْفِي الْفَقْرَ ؛

حج، فقر و تهیدستی را از بین می‌برد.

تحف العقول : 7

حدیث - 59

امام صادق علیه السلام :

مَنْ حَجَّ ثَلَاثَ حَجَجٍ لَمْ يُصِبْهُ فَقْرٌ أَبَدًا؛

هر کس سه بار حجّ به جا آورد ، هرگز به فقر گرفتار نیاید .

الخصال : 101 / 117

حدیث - 60

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَسْرَعَ غِنًى وَلَا أَنْفَى لِلْفَقْرِ مِنْ إِدْمَانِ حَجِّ هَذَا الْبَيْتِ؛

ندیده‌ام که چیزی همانند مداومت بر زیارت این خانه (خانه خدا) چنان سریع

توانگری آورد و فقر را بزدايد .

أمالی الطوسی : 1478 / 694

حدیث - 61

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله :

صِلَةُ الرَّحْمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ ، وَتَنْفِي الْفَقْرَ؛

صله رحم، عمر را زیاد می‌کند و فقر را از بین می‌برد .

بحار الأنوار : 61 / 103 / 74

حدیث - 62

امام علی علیه السلام :

دَاوُوا الْفَقْرَ بِالصَّدَقَةِ وَالْبَدْلِ؛

فقر را با صدقه و بخشش ، درمان کنید .

غرر الحکم : 5156

حدیث - 63

امام باقر علیه السلام :

الْبِرُّ وَصَدَقَةُ السَّرِيْنِيَانِ الْفَقْرُ؛

نیکی کردن و صدقه نهانی، فقر را از بین می‌برند.

بحار الأنوار : 83 / 81 / 74

حدیث - 64

امام صادق علیه السلام :

ضَمِنْتُ لِمَنْ اقْتَصَدَ أَنْ لَا يَفْتَقِرَ؛

من برای کسی که میانه‌روی (و صرفه‌جویی) کند ، ضمانت می‌کنم که فقیر

نشود .

الخصال : 32 / 9

حدیث - 65

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ اقْتَصَدَ أَغْنَاهُ اللَّهُ؛

هر که میانه روی کند ، خداوند توانگرش گرداند .

تنبيه الخواطر : 1 / 167

حدیث - 66

امام باقر علیه السلام :

كُنْسُ الْبُيُوتِ يَنْفِي الْفَقْرَ؛

جارو کردن اتاقها فقر را از بین می برد .

وسائل الشیعه : 3 / 571 / 2

حدیث - 67

امام علی علیه السلام :

كَثْرَةُ الْمَالِ تُفْسِدُ الْقُلُوبَ وَتُنشِئُ الذُّنُوبَ؛

فراوانی مال و ثروت، دلها را تباه می کند و گناهان را پدید می آورد .

غرر الحکم : 7109

حدیث - 68

امام صادق علیه السلام :

فیما ناجی اللہ عز و جل به موسی علیه السلام : ... لا تَغْبِطُ أَحَدًا بِكَثْرَةِ الْمَالِ ؛ فَإِنَّ
مَعَ كَثْرَةِ الْمَالِ تَكْثُرُ الذُّنُوبُ لِوَأَجِبِ الْحُقُوقَ ؛

از جمله نجواهای خداوند متعال با موسی علیه السلام این بود : به ثروت زیاد هیج
کس غبطه مخور ؛ زیرا ثروت زیاد مایه گناهان زیاد می شود . چون حقوقی بر
آن واجب می گردد .

الکافی : 2 / 135 / 21

حدیث - 69

امام صادق علیه السلام :

طَلَبْتُ فَرَاغَ الْقَلْبِ فَوَجَدْتُهُ فِي قَلَّةِ الْمَالِ ؛

آسایش دل را جستجو کردم و آن را در کمی مال و ثروت یافتم .

مستدرک الوسائل : 12 / 174 / 13810

حدیث - 70

امام رضا علیه السلام :

لَا يَجْتَمِعُ الْمَالُ إِلَّا بِخِصَالِ خَمْسٍ : بِبُخْلِ شَدِيدٍ ، وَأَمَلٍ طَوِيلٍ ، وَحِرْصٍ غَالِبٍ ،
وَقَطِيعَةِ الرَّحِمِ ، وَإِيثَارِ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ ؛

مال و ثروت جمع نشود، مگر با داشتن پنج خصلت: بخل شدید، آرزوی دراز، حرص چیره (بر جان)، رسیدگی نکردن به خویشان و ترجیح دنیا بر آخرت.

الخصال: 29 / 282

حدیث - 71

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ كَسَبَ مَالًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ أَفْقَرَهُ اللَّهُ؛

هر کس مالی را به ناروا کسب کند، خداوند او را فقیر گرداند.

أمالی الطوسی: 306 / 182

حدیث - 72

امام باقر علیهما السلام :

إِنَّ أَهْلَ التَّقْوَى هُمُ الْأَغْنِيَاءُ ، أَغْنَاهُمُ الْقَلِيلُ مِنَ الدُّنْيَا فَمَوَّنتُهُمْ يَسِيرَةً ؛

به راستی که پرهیزگاران، همان توانگراند، اندکی از دنیا آنان را بی‌نیاز

کرده و از این‌رو، مخارجشان سبک و اندک است.

تحف العقول: 287

حدیث - 73

امام علی علیه السلام :

مَنْ أَصْبَحَ وَالْآخِرَةَ هَمُّهُ اسْتَغْنَى بِغَيْرِ مَالٍ ، وَاسْتَأْنَسَ بِغَيْرِ أَهْلِ ، وَعَزَّ بِغَيْرِ عَشِيرَةٍ؛

هر که روز خود را آغاز کند در حالی که آخرت هم و غم او باشد، با وجود ناداری، توانگر باشد و با وجود بی‌کسی، تنها نباشد و بدون داشتن ایل و تبار، نیرومند باشد.

أمالی الطوسی : 1198 / 580

حدیث - 74

امام صادق علیه السلام :

مَنْ رُزِقَ ثَلَاثًا نَالَ ثَلَاثًا وَهُوَ الْغِنَى الْأَكْبَرُ: الْقَنَاعَةُ بِمَا أُعْطِيَ، وَالْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ، وَتَرْكُ الْفُضُولِ؛

هر که سه چیز روزیش شود، به سه چیز دست یابد و این بزرگترین توانگری است: قانع بودن به آنچه عطايش شده است، چشم امید برکندن از آنچه مردم دارند و ترک زیادیها (و فزونخواهی).

تحف العقول : 318

حدیث - 75

الْغِنَى الْأَكْبَرُ الْيَأْسُ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ .

بزرگترین توانگری چشم نداشتن به آنچه در دست مردم است.

نهج البلاغه : حکمت 342

حدیث - 76

امام علی عليه السلام :

مَنْ اسْتَغْنَى بِاللَّهِ افْتَقَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ ؛

هر که به خدا توانگر شود ، مردم به او نیازمند گردند .

کشف الغمّه : 3 / 137

حدیث - 77

امام صادق عليه السلام :

مَنْ قَنَعَ بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ فَهُوَ مِنْ أَغْنَى النَّاسِ .

هر که به آنچه خداوند روزیش کرده است قانع باشد، توانگرترین مردم است .

الکافی : 2 / 139 / 9

حدیث - 78

پیامبر خدا ﷺ :

مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ أَغْنَى النَّاسِ فَلْيُكُنْ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ أَوْثَقَ مِنْهُ بِمَا فِي يَدِ غَيْرِهِ؛
هر که می‌خواهد توانگرترین مردم باشد، باید به آنچه در دست خداست
اطمینان بیشتری داشته باشد، تا به آنچه در دست جز اوست .

الكافي : 2 / 139 / 8

حدیث - 79

امام هادی علیه السلام :

الغنى قلة تمنىك والرضا بما يكفيك . الفقر شره النفس وشدة القنوط؛
توانگری، آن است که آرزو کم داشته باشی و به آنچه تو را بسنده می‌کند
خرسند باشی و فقر ، عبارت است از سیری ناپذیری نفس و نومیدی شدید .

الدرة الباهرة : 41 منتخب میزان الحکمه: 434

حدیث - 80

پیامبر خدا ﷺ :

نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى تَقْوَى اللَّهِ الْغِنَى؛

توانگری ، چه نیکو یآوری است برای پرهیزگاری از خدا .

مستدرک الوسائل : 13 / 15 / 14598

حدیث - 81

پیامبر خدا ﷺ :

إِنَّ الشَّيْطَانَ قَالَ : لَنْ يَنْجُوَ مِنِّي الْغَنِيُّ مِنْ إِحْدَى ثَلَاثٍ : إِمَّا أَنْ أُزِينَهُ فِي عَيْنِهِ فَيَمْنَعَهُ مِنْ حَقِّهِ ، وَإِمَّا أَنْ أُسَهِّلَ عَلَيْهِ سَبِيلَهُ فَيَنْفِقَهُ فِي غَيْرِ حَقِّهِ ، وَإِمَّا أَنْ أُحْبِبَّهُ إِلَيْهِ فَيَكْسِبَهُ بِغَيْرِ حَقِّهِ؛

شیطان گفت : آدم توانگر از چنگ من خلاصی ندارد و او را به یکی از این سه چیز گرفتار می‌کنم : یا مال و ثروت را در نظر او می‌آرایم که در نتیجه، از پرداخت حقوق مالی خویش، خودداری می‌ورزد یا راههای مصرف آن را برایش آسان می‌کنم که در نتیجه ، آنها را به ناحق خرج می‌کند و یا مال و ثروت را محبوب او می‌گردانم که در نتیجه، آن را از راههای ناروا به دست می‌آورد.

کنز العمال : 16677

حدیث - 82

پیامبر خدا ﷺ در جایی دیگر می فرمایند :

مَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَالْهَى؛

روزی اندک و بسنده ، بهتر است از روزی بسیار و بازدارنده (از یاد خدا) .

أمالی الصدوق : 1 / 395

حدیث - 83

امام علی علیه السلام :

اعتیادُ الكذبِ یورثُ الفقرَ؛

اعتیاد به دروغگویی ، فقر می آورد .

بحار الأنوار : 36 / 261 / 72

حدیث - 84

امام باقر علیه السلام :

لأبی النعمان: لا تستأكلُ بنا الناسَ ، فلا یزیدک اللهُ بذلكَ إلا فقراً؛

به ابو نعمان : ما را وسیله سرکیسه کردن مردم قرار مده ؛ زیرا با این کار ،

خداوند بر فقر تو می افزاید .

بحار الأنوار : 11 / 184 / 78

حدیث - 85

امام صادق علیه السلام :

عن آباءه علیهم السلام : مَنْ لَمْ یَسْأَلِ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ افْتَقَرَ؛

از پدران بزرگوارش : هر که از فضل خدا نطلبد، فقیر شود .

بحار الأنوار : 6 / 316 / 76

حدیث - 86

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ :

أَيُّمَا رَجُلٍ دَعَا عَلِيَّ وَلَدِهِ أَوْرَثَهُ الْفَقْرَ؛

هر مردی که فرزند خود را نفرین کند ، فقر برایش به ارث گذارد .

بحار الأنوار : 77 / 99 / 104

حدیث - 87

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

مَنْ تَفَاقَرَ أَفْتَقَرَ؛

کسی که دم از ناداری زند ، نادار شود .

بحار الأنوار : 6 / 316 / 76

حدیث - 88

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ :

الْأَمَانَةُ تَجْلِبُ الْغَنَاءَ ، وَالْخِيَانَةُ تَجْلِبُ الْفَقْرَ؛

امانتداری، توانگری می آورد و خیانت (در امانت) به فقر می کشاند .

بحار الأنوار : 6 / 114 / 75

حدیث - 89

قال الصادق عليه السلام :

الوضوء قبل الطعام و بعده يذهبان الفقر؛
وضو پیش از غذا و بعد از غذا، فقر را از بین می برد.
(وسائل الشیعه، ج 1، ص 256)

حدیث - 90

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

من سأل من غیر فقر فکأنما یأکل الخمر؛
هر که فقیر نباشد و سؤال کند گوئی شراب خورده است.
نهج الفصاحه

حدیث - 91

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

من استعفف أعفّه الله و من استغنی أغناه الله؛
هر که عفت جوید خدایش عفت دهد و هر که غنا طلبد خدایش غنی کند.
نهج الفصاحه

حدیث - 92

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

من تفاقر افتقر؛

هر که فقیری کند، فقیر شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 93

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

ما أملق تاجر صدوق؛

تاجر راست گو فقیر نشود.

نهج الفصاحه

حدیث - 94

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

ما أخشى عليكم الفقر و لكنني أخشى عليكم التكاثر و ما أخشى عليكم

الخطاء، و لكنني أخشى عليكم التعمد؛

از فقر بر شما بیم ناک نیستم بلکه بیم دارم به کثرت اموال تفاخر کنید، از

خطا بر شما بیم ناک نیستم بلکه از تعمد بیم دارم.

نهج الفصاحه

حدیث - 95

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ما أحد أكثر من الربا إلا كان عاقبه أمره إلى قله؛
هر که ربا فراوان خورد سر انجام او به فقر انجامد.
نهج الفصاحه

حدیث - 96

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند:

ما فتح رجل على نفسه باب مسألة إلا فتح الله عليه باب فقر؛
هیچ کس دری از سؤال بروی خود نگشاید مگر خدا دری از فقر به روی او
بگشاید.

نهج الفصاحه

حدیث - 97

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ما ينتظر أحدكم من الدنيا إلا غنى مطغيا أو فقرا منسيا أو مرضا مفسدا أو هرما
مفندا أو موتا مجهزا؛
از دنیا چه انتظار دارید، جز غنائی که طغیان آرد یا فقری که نسیان آرد یا
مرضی که فساد آرد یا پیری که زبونی آرد یا مرگی که به سرعت از پا در آرد.
نهج الفصاحه

حدیث - 98

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند:

لا ندم من استشار و لا افتقر من اقتصد؛

هر که مشورت کند پشیمان نشود و هر که میانه روی کند فقیر نگردد.

نهج الفصاحه

حدیث - 99

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

لا فاقه لعبد يقرأ القرآن و لا غنى له بعده؛

بنده ای که قرآن خواند فقیر نشود و او را بالاتر از قرآن بی نیازی ای نیست.

نهج الفصاحه

حدیث - 100

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ليبشر فقراء المؤمنين بالفراغ يوم القيامة قبل الأغنياء بمقدار خمسمائة عام

هؤلاء في الجنة ينعمون و هؤلاء يحاسبون؛

مؤمنان فقیر را بشارت که روز قیامت به اندازه پانصد سال زودتر از اغنیا

فارغ شوند آنان در بهشت متنعمند و اینان حساب پس می دهند.

نهج الفصاحه

حدیث - 101

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

لو تعلمون ما لكم عند الله لأحببتم أن تزدادوا فاقه و حاجه؛
(ای فقیران) اگر بدانید پیش خدا چه ها دارید دوست خواهید داشت فقر و
حاجت شما بیشتر شود.

نهج الفصاحه

حدیث - 102

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

كاد الفقر أن يكون كفرا؛
بیم آن است که فقر به کفر انجامد.

نهج الفصاحه

حدیث - 103

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الفقر شين عند الناس و زين عند الله يوم القيامة؛
فقر پیش مردم زبونی است و روز قیامت پیش خدا زینت است.

نهج الفصاحه

حدیث - 104

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الفقر أمانة فمن كتمه كان عباده؛

فقر امانتی است و هر که آن را پوشیده دارد، عبادتی باشد.

نهج الفصاحه

حدیث - 105

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

غسل الإناء و طهاره الفناء یورثان الغنی؛

شستن ظرفها و پاکیزگی حیاط، مایه غناست.

نهج الفصاحه

حدیث - 106

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الزنا یورث الفقر؛

زنا مایه فقر است.

نهج الفصاحه

حدیث - 107

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

الخیانه تجرّ الفقر؛

خیانت مایه فقر است.

نهج الفصاحه

حدیث - 108

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

خیر الناس مؤمن فقیر یعطی جهده؛

بهترین مردم مؤمن فقیری است که به قدر توانائی خود انفاق کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 109

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

ثلاث أقسم عليهنّ: ما نقص مال قطّ من صدقه فتصدّقوا و لا عفا رجل عن مظلمه ظلّمها إلّا زاده الله تعالی بها عزّاً فاعفوا یزدکم الله عزّاً و لا فتح رجل علی نفسه باب مسأله یسأل الناس إلّا فتح الله علیه باب فقر؛

سه چیز است که در باره آن قسم می خورم: هیچ وقت مال از صدقه کاهش نگیرد پس صدقه بدهید و هیچ کس ستمی را که بر او رفته است نبخشد مگر آنکه خداوند عزت او را بیافزاید پس ببخشید تا خداوند عزت شما را بیفزاید و

هیچ کس در سؤال را بر خود نگشاید و تن به سؤال ندهد مگر آنکه خداوند در فقر را بر او بگشاید.

نهج الفصاحه

حدیث - 110

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

تحفه المؤمن فی الدنیا الفقر؛

ارمغان مؤمن در این جهان فقر است.

نهج الفصاحه

حدیث - 111

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

إنَّ اللهَ یحبُّ إذا أنعم علی عبده أن یری أثر نعمته علیه و ینبغض البؤس و

التبؤس؛

خدا دوست دارد که وقتی به کسی نعمت داد اثر نعمتش بر او آشکار دیده

شود و از فقر و اظهار فقر بیزار است.

نهج الفصاحه

حدیث - 112

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقَلَّةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلَمَ أَوْ أَظْلَمَ؛
خدایا از فقر و تنگدستی و ذلت به تو پناه می برم و از ستم کشی و ستمگری

به تو پناه می برم.

نهج الفصاحه

حدیث - 113

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند:

اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَسْكِينًا وَتَوَفَّنِي مَسْكِينًا وَاحْشُرْنِي فِي زَمَرَةِ الْمَسَاكِينِ وَإِنْ
أَشْقَى الْأَشْقِيَاءِ مِنْ اجْتِمَاعِ عَلَيْهِ فَقْرُ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ؛

خدایا مرا در زندگی فقیر دار و فقیر بمیران و در صف فقیران محشور ساز،
بدبخت تر از همه بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم
داشته باشد.

نهج الفصاحه

حدیث - 114

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أكبر أمتي الذين لم يعطوا فيبطروا و لم يقتر عليهم فيسألوا؛
بزرگترین افراد امت من آنها هستند که نه چندان توانگرند که خود را گم کنند
و نه چندان فقیرند که دست به سؤال گشایند.

نهج الفصاحه

حدیث - 115

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

ارحموا عزيزا ذلّ و غنيا افتقر و عالما ضاع بين جهّال؛
بر سه کس رحم کنید، عزیزی که خوار شده و ثروتمندی که فقیر گشته و
دانشمندی که میان جاهلان گمنام مانده.

نهج الفصاحه

حدیث - 116

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

أربعة يبغضهم الله تعالى: البيّاع الحلفاء و الفقير المختال و الشّیخ الزّانی و
الإمام الجائر؛

چهار کس را خداوند دشمن دارد، فروشنده قسم خور، فقیر متکبر و پیر زنا
کار و پیشوای ستمگر.

نهج الفصاحه

حدیث - 117

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

إِذَا رَأَيْتُمُ الْعَبْدَ أَلَمَ اللَّهُ بِهِ الْفَقْرَ وَالْمَرَضَ فَإِنَّ اللَّهَ يَرِيدُ أَنْ يَصَافِيَهُ؛
وقتی دیدید خداوند فقر و مرض را بر بنده ای فرود آورد، می خواهد او را
تصفیه کند.

نهج الفصاحه

حدیث - 118

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بَعْدَ خَيْرٍ جَعَلَ غِنَاهُ فِي نَفْسِهِ وَتَقَاهُ فِي قَلْبِهِ وَ إِذَا أَرَادَ بَعْدَ شَرٍّ
جَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ؛
وقتی خدا برای کسی نیکی خواهد ثروتش را در روحش و تقوایش را در
قلبش قرار میدهد و وقتی برای کسی بدی خواهد فقر را پیش چشم او جای می
دهد.

نهج الفصاحه

حدیث - 119

امام هادی علیه السلام می فرمایند:
الفقر شره النفس و شدة القنوط؛
فقر آزمندی نفس است و ناامیدی بسیار .
بحار الانوار ، ج 78 ، ص 368

حدیث - 120

قال الامام الحسين عليه السلام :
أهلك الناس إثنان: خوف الفقر، و طلب الفخر؛
امام حسین علیه السلام فرمودند:
دو چیز مردم را هلاک و بیچاره کردانده است: یکی ترس از این که مبادا در
آینده فقیر و نیازمند دیگران گردند. و دیگری فخر کردن در مسائل مختلف و
مباهات بر دیگران است.
بحار الأنوار، ج 75، ص 54، ح 96

حدیث - 121

امام علی علیه السلام می فرمایند:
کسی که به تذبذیر افتخار کند به افلاس و نداری دچار شده و حقیر گردد.
(غررالحکم ، باب تذبذیر و اسراف)

حدیث - 122

امام علی علیه السلام می فرمایند:
اسراف نشانه و سرآغاز فقر و نیازمندی است.
(غررالحکم ، باب تبذیر و اسراف)

حدیث - 123

حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:
هر که میانه روی کند خدا بی نیازش کند و هر که اسراف کند خدا فقیرش
کند و هر که فروتنی کند خدایش بردارد و هر که بزرگی فروشد خدایش در هم
شکند.
(نهج الفصاحه ، ح 2939)

حدیث - 124

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:
هر که میانه روی کند فقیر نشود.
(نهج الفصاحه ، ح 2601)

حدیث - 125

امام علی علیه السلام می فرمایند:

آزمند همواره فقیر است هر چند تمام دنیا را مالک شود.
(شرح غررالحکم ، ج 2، ص 39)

حدیث - 126

رسول اکرم ﷺ می فرمایند:

زنا مایه فقر است.

نهج الفصاحه ، حدیث - 1711

حدیث - 127

پیامبر اکرم ﷺ می فرمایند :

مَنْ فَتَحَ بَابَ مَسْأَلَةٍ فَتَحَ اللَّهُ لَهُ بَابَ فَقْرٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ فَتَحَ بَابَ
عَطِيَّةٍ ابْتِغَاءً لَوَجْهِ اللَّهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛

هر کس در درخواستی از مردم را به روی خود باز کند، خداوند برای او در
فقری را در دنیا و آخرت باز می‌کند و هر کس در بخششی را برای مردم به
خاطر خدا باز کند، خداوند او را خیر دنیا و آخرت عطا می‌فرماید.

کنز العمال، ح 16745.

حدیث - 128

امام موسی کاظم علیه السلام می فرمایند:

أداء الأمانة والصدق يجلبان الرزق، والخيانة والكذب يجلبان الفقر والنفاق؛
ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغگویی باعث
فقر و نفاق می شود.

بحار الأنوار، ج 78، ص 327.

حدیث - 129

امام صادق علیه السلام :

إنَّ اللهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَالتَّجَمُّلَ وَ يُبْغِضُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ؛
خداوند زیبایی و آراستگی را دوست دارد و با فقر و تظاهر به فقر دشمن
است.

کافی، ج 6، ص 440، ح 14.

حدیث - 130

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

ان أشقى الاشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب الآخرة
بدبختترین بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد .

(کنز العمال، ج 6، ص 470، ح 16593)

حدیث - 131

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند:

ان أشقى الاشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب الاخرة؛
بدبخت ترین بدبختان کسی است که فقر دنیا و عذاب آخرت را با هم دارد .
(کنز العمال، ج 6، ص 470، ح 16593)

حدیث - 132

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند:

من ولهه الفقرُ ابطرهُ الغنى؛
آن که نداری حیرانش کند، توانگری سرمستش می سازد.
(بحار الانوار، ج ???، ص ???)

حدیث - 133

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْعَفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ، وَالشُّكْرُ زِينَةُ الْغِنَى.
خویشتن داری، زینت فقر است و سپاس گزاری زینت غنا و توانگری.
(تحف العقول ص 75)

حدیث - 134

حضرت امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند:

نیکوکاری و صدقه دادن پنهانی فقر را از بین می برد، عمر را زیاد و هفتاد
مرگ بد و ناگوار را دفع می کند.
میزان الحکمه، ج 1، ص 475.

حدیث - 135

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

من ضمانت می کنم که هر که میانه روی پیشه کند، فقیر نشود.
حضال شیخ صدوق، ص 9.

حدیث - 136

حضرت امام محمد باقر علیه السلام می فرمایند:

نیکوکاری و صدقه دادن پنهانی فقر را از بین می برد، عمر را زیاد و هفتاد
مرگ بد و ناگوار را دفع می کند.
میزان الحکمه، ج 1، ص 475.

حدیث - 137

امام باقر علیه السلام :

أَلْبِرُ وَالصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعُمْرِ وَيُدْفَعَانِ عَنْ صَاحِبَيْهِمَا سَبْعِينَ مَبِيتَةً سَوْءًا ؛

کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند.
ثواب الاعمال ، ص 141 .

حدیث - 138

امام صادق علیه السلام :

إِغْسِلُوا أَيْدِيَكُمْ قَبْلَ الطَّعَامِ وَبَعْدَهُ فَإِنَّهُ يَنْفِي الْفَقْرَ وَيَزِيدُ فِي الْعُمْرِ؛
دست‌هایتان را قبل و بعد از غذا خوردن بشویید، که فقر را می‌برد و بر عمر می‌افزاید.

محاسن ، ج 2، ص 202، ح 1594 .

حدیث - 139

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

ضمنت لمن اقتصد ان لا يفتقر؛

من ضمانت می‌کنم که هر که میانه روی پیشه کند، فقیر نشود.

حضال شیخ صدوق، ص 9.

حدیث - 140

امام علی عَلِيٌّ می فرمایند:
آن که میانه روی کند، تهی دست نخواهد شد.
نهج البلاغه، حکمت 140.

حدیث - 141

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند :
خَلَقَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ التَّوَانِيَّ وَالْكَسَلَ ، فَزَوَّجَهُمَا فَوُلِدَ بَيْنَهُمَا الْفَاقَةُ؛
خداوند سستی و تنبلی را آفرید و میان آن دو را پیوند داد ؛ پس از آن دو ،
فقر زاده شد .

الفردوس : 2 / 188 / 2940

جهاد اقتصادی

حدیث - 1

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم :
ما أكل العبدُ طعاماً أحبَّ إلى الله من كدِّ يده ، ومن باتَ كالألِّ من عمَلِهِ باتَ
مَغفُوراً لَهُ ؛

پیامبر خدا ﷺ فرمودند :

هیچ بنده ای خوراکی نخورده است که نزد خدا دوست داشتنی تر از حاصل
دسترنج وی باشد؛ و هر که خسته از کار خویش روز را به شب رساند، آمرزیده
روز را به شب رسانده است .

کنز العمال : 9228 / 9 / 4 .

حدیث - 2

رسول الله ﷺ :

سَبْعَةٌ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ . . . رَجُلٌ خَرَجَ ضَارِباً فِي الْأَرْضِ
يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عِزَّ وَجَلَّ؛ يَكْفُ بِه نَفْسَهُ، وَيَعُودُ بِهِ عَلَى عِيَالِهِ؛

روزی که هیچ سایه ای جز سایه عرش نباشد ، هفت تن زیر سایه آنند .
[یکی از ایشان] کسی است که در زمین گام می زند تا از فضل خدا [روزی]
بجوید و از آن ، نیاز خود را برطرف کند و با آن ، به سوی خانواده اش بازگردد

دعائم الإسلام : 2 / 15 / 8 ، عوالی الآلی : 3 / 194 / 9 وليس فيهما
«سبعة» .

حدیث - 3

رسول الله ﷺ :

مَنْ أَمَسَى كَالاً مِنْ عَمَلٍ يَدِيهِ ؛ أَمَسَى مَغْفُوراً لَهُ ؛

هر کس ، خسته از کارِ خود ، روز را به پایان ببرد ، آمرزیده روزش را به
پایان برده است .

کنز العمال : 4 / 7 / 9214 .

حدیث - 4

رسول الله ﷺ :

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ تَعَبًا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ ؛

هر آینه خدای تعالی دوست می دارد که بنده اش را ببند که در طلبِ روزی
رنج می برد .

کنز العمال : 4 / 4 / 9200

حدیث - 5

امام علی عليه السلام فرمودند:

غُدْوَةٌ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَعْظَمِ مِنْ غُدْوَتِهِ يَطْلُبُ لَوْلَدِهِ وَعِيَالِهِ مَا يُصْلِحُهُمْ

؛

بامدادان برون شدن یکی از شما [برای جهاد] در راه خدا ، ارجمندتر از
بامدادان برون شدنش برای سامان بخشیدن به زندگی فرزندان و خانواده اش
نیست .

دعائم الإسلام : 2 / 15 / 9 ، عوالی الآلی : 3 / 194 / 6 .

حدیث - 6

رسول الله ﷺ :

السَّاعِي عَلَى وَالِدَيْهِ لِيَكْفَهُمَا أَوْ يُغْنِيَهُمَا عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَمَنْ سَعَى
عَلَى زَوْجٍ أَوْ وَلَدٍ لِيَكْفَهُمْ وَيُغْنِيَهُمْ عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَالسَّاعِي عَلَى نَفْسِهِ
لِيُغْنِيَهَا وَيَكْفَهَا عَنِ النَّاسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَالسَّاعِي مُكَاثِرَةً فِي سَبِيلِ الشَّيْطَانِ ؛
آن که بکوشد تا پدر و مادرش را تأمین کند یا آنان را از مردم بی نیاز سازد
، [کارش] در راه خدا است ؛ و آن کس که بکوشد تا همسر یا فرزندانش را
کفاف بخشد و از مردم بی نیاز کند ، [نیز] در راه خدا است ؛ و آن که تلاش می
کند تا خودش را بی نیاز کند و از مردم مستغنی سازد ، [نیز] در راه خدا است ؛
و آن که تلاش می کند تا بر دارایی خود بیفزاید ، در راه شیطان است .
کنز العمال : 4 / 10 / 9237 .

حدیث - 7

رسول الله ﷺ :

مَنْ سَعَى عَلَى نَفْسِهِ لِيُعِزَّهَا وَيُغْنِيَهَا عَنِ النَّاسِ فَهُوَ شَهِيدٌ ؛

هر کس بکوشد تا خود را عزیز و از مردم بی نیاز دارد، [هم رتبه] شهید است .

کنز العمال : 4 / 607 / 11760

حدیث - 8

رسول الله ﷺ :

إِنَّ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ قَالَ : خُلِقَ النَّهَارُ لِتُؤَدَّى فِيهِ الصَّلَاةَ الْمَفْرُوضَةَ الَّتِي عَنْهَا تُسْأَلُ وَبِهَا تُحَاسَبُ ، وَبِرِّ وَالِدَيْكَ ، وَأَنْ تَضْرِبَ فِي الْأَرْضِ تَبْتَغِيَ الْمَعِيشَةَ ؛ مَعِيشَةً يَوْمَكَ ؛

هر آینه عیسی بن مریم علیه السلام فرمود: «روز آفریده شد تا در آن نماز واجب را ادا کنی که از آن بازخواست و با آن حسابرسی خواهی شد؛ و تا به پدر و مادرت نیکی کنی؛ و تا در زمین گام زنی و در بی گذران زندگی روزانه خود برآیی.»

بحار الأنوار: 38/ 208/58.

حدیث - 9

امام علی علیه السلام فرمودند :

مَنْ تَوَرَّطَ فِي الْأُمُورِ غَيْرِ نَاطِرٍ فِي الْعَوَاقِبِ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِمُفْطَعَاتِ النَّوَائِبِ ، وَالتَّدْبِيرُ قَبْلَ الْعَمَلِ يُؤْمِنُكَ مِنَ النَّدَمِ ؛

هر که بدون عاقبت اندیشی ، در کارها فرو رود ، خود را به بلاهای سخت رسواکننده دچار کند . و برنامه ریزی پیش از هر کار ، از پشیمانی ایمنت خواهد ساخت .

الكافی : 4 / 19 / 8

حدیث - 10

امام علی علیه السلام فرمودند :

يُسْتَدَلُّ عَلَى الْإِدْبَارِ بِأَرْبَعٍ : سَوْءِ التَّدْبِيرِ وَقُبْحِ التَّبْذِيرِ ، وَقِلَّةِ الْإِعْتِبَارِ ، وَكَثْرَةِ الْإِعْتِدَارِ ؛

نشانه های بخت برگستگی چهار چیزند : بدی برنامه ریزی ، زشتی ریخت و پاش ، اندکی عبرت گیری ، و فراوانی عذرخواهی .
غرر الحکم : 10958 .

حدیث - 11

الإمام الرضا علیه السلام : إِنَّ رَجُلًا أَتَى جَعْفَرًا - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ - شَبِيهَا بِالْمُسْتَنْصِحِ لَهُ ، فَقَالَ لَهُ : يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، كَيْفَ صِرْتَ أَتَّخَذْتَ الْأَمْوَالَ قِطْعًا مُتَفَرِّقَةً ؛ وَلَوْ كَانَتْ فِي مَوْضِعٍ (وَاحِدٍ) كَانَتْ أَيْسَرَ لِمَوْنَتِهَا وَأَعْظَمَ لِمَنْفَعَتِهَا !؟
فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام : أَتَّخَذْتُهَا مُتَفَرِّقَةً ؛ فَإِنْ أَصَابَ هَذَا الْمَالَ شَيْءٌ سَلِمَ هَذَا الْمَالُ ، وَالصُّرَّةُ تُجْمَعُ بِهَذَا كُلِّهِ ؛

امام رضا علیه السلام : مردی نزد امام صادق علیه السلام آمد و چنان که می خواهد پندش دهد ، به وی گفت : «ای ابو عبدالله ! چرا دارایی هایت را بخش بخش کرده ای ،

حال آن که اگر یکجا بود ، هم کم هزینه تر بود و هم پر سودتر؟» امام صادق علیه السلام فرمود: «آن را پراکنده ساختم ؛ زیرا اگر آن یک را آسیبی رسد ، این یک از آن آسیب دور می ماند و بدین سان ، مجموعه مال حفظ می شود» .
الکافی : 1 / 91 / 5

حدیث - 12

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم :
ما أخافُ على أمتي الفقرَ ، ولكن أخافُ عليهم سوءَ التدبيرِ ؛
بر ائمت خویش ، نه از فقر ، که از برنامه ریزی نادرست بیم دارم .
عوالی اللآلی : 4 / 39 / 134 .

حدیث - 13

امام علی علیه السلام فرمودند:
حُسنُ التدبیرِ یُنمی قلیلَ المالِ ، وسوءُ التدبیرِ یفنی کثیرَهُ ؛
برنامه ریزی درست ، مال کم را افزایش می بخشد ؛ و برنامه ریزی نادرست ، مال بسیار را نابود می کند .
غرر الحکم : 4833 .

حدیث - 14

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم :
مَنْ أَحْسَنَ تَدْبِيرَ مَعِيشَتِهِ رَزَقَهُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ؛

هر کس برای گذرانِ زندگانی خویش به درستی برنامه ریزی کند ، خدای تبارک و تعالی روزی اش می بخشد .

کنز العمال : 7 / 188 / 18614 نقلاً عن ابن النجّار وكلاهما عن أبي السليل عن أبيه .

حدیث - 15

رسول الله ﷺ :

مِنْ فِقْهِ الرَّجُلِ أَنْ يُصْلِحَ مَعِيشَتَهُ ، وَلَيْسَ مِنْ حُبِّ الدُّنْيَا طَلَبُ مَا يُصْلِحُكَ ؛
نشان ژرف اندیشی هر فرد این است که گذرانِ زندگی اش را به سامان آورد .
این که در جست و جوی سامانِ زندگی ات باشی ، دنیادوستی شمرده نمی شود .

شُعْبُ الإِيمَانِ : 5 / 254 / 6563 عن ابن عمر ، كنز العمال : 3 / 50 / 5439 عن أبي الدرداء .

حدیث - 16

رسول الله ﷺ :

إِنَّ مِنْ عَقْلِ الرَّجُلِ اسْتِصْلَاحَ مَعِيشَتِهِ ؛
همانا نشانه عاقل بودن انسان آن است که گذرانِ زندگی اش سامان بخشد .
الفردوس : 1 / 214 / 815 عن أبي الدرداء .

حدیث - 17

امام علی علیه السلام فرمودند:

صَلَّاحُ الْعَيْشِ التَّدْبِيرُ؛

سامان بخشِ گذرانِ زندگی ، برنامه ریزی است .

غرر الحکم : 5794 .

حدیث - 18

امام علی علیه السلام فرمودند:

التَّدْبِيرُ نِصْفُ الْمَعُونَةِ؛

برنامه ریزی ، نیم دستمایه [ی زندگی] است .

غرر الحکم : 566 .

حدیث - 19

امام علی علیه السلام فرمودند:

قِوَامُ الْعَيْشِ حُسْنُ التَّقْدِيرِ ، وَمِلاَكُهُ حُسْنُ التَّدْبِيرِ؛

مایه پایداری زندگی ، خوب سنجیدن است و پایه آن ، برنامه ریزی است .

غرر الحکم : 6807 .

حدیث - 20

امام علی علیه السلام فرمودند:

حُسْنُ التَّدْبِيرِ وَتَجَنُّبُ التَّبْذِيرِ مِنْ حُسْنِ السِّيَاسَةِ ؛

نشانه سیاست درست ، برنامه ریزی صحیح و پرهیز از ریخت و پاش است .

غرر الحکم : 4821 .

حدیث - 21

امام علی علیه السلام فرمودند:

الْقَلِيلُ مَعَ التَّدْبِيرِ أَبْقَى مِنَ الْكَثِيرِ مَعَ التَّبْذِيرِ ؛

مال اندک با برنامه ریزی، پایدارتر از مال فراوانی است که ریخت و پاش

شود .

غرر الحکم : 1948 .

حدیث - 22

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

لَيْسَ الْجِهَادُ أَنْ يَضْرِبَ بِسَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ؛ إِنَّمَا الْجِهَادُ مَنْ عَالَ وَالِدَيْهِ

وَعَالَ وَكَلَدَهُ ، فَهُوَ فِي جِهَادٍ . وَمَنْ عَالَ نَفْسَهُ يَكْفُهَا عَنِ النَّاسِ فَهُوَ فِي جِهَادٍ ؛

جهاد [فقط] آن نیست که [کسی] در راه خدا شمشیر زند ؛ هر آینه جهاد ، آن

[نیز] است که فرد ، پدر و مادر و فرزندانش را سرپرستی کند ؛ پس چنین کسی

در حال جهاد است . و [نیز] آن کس که خود را تأمین می سازد تا از مردم بی نیاز باشد ، او هم در حال جهاد است .
کنز العمال : 16 / 469 / 45494 .

حدیث - 23

امام سجاد علیه السلام :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاحْبِبْنِي عَنِ السَّرَفِ وَالْإِزْدِيَادِ، وَقَوْمِي بِالْبِذْلِ وَالْإِقْتِصَادِ، وَعَلِّمْنِي حُسْنَ التَّقْدِيرِ، وَأَقْبِضْنِي بِلُطْفِكَ عَنِ التَّبْدِيرِ؛
بارخدایا! بر محمد و خاندانش درود فرست و مرا از ولخرجی و زیاده روی دورکن و با بخشش و میانه روی، برپا و استوارم دار و اندازه نگه داشتن نکو را به من بیاموز و به لطف خویش از ریخت و پاش، بازم دار.
صحیفه سجادیه ، دعای 30 .

حدیث - 24

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند :

مَنْ اقْتَصَدَ اغْنَاهُ اللَّهُ وَمَنْ بَدَّرَ أَفْقَرَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ وَمَنْ تَجَبَّرَ قَصَمَهُ اللَّهُ؛

هر کس میانه روی کند، خداوند بی نیازش سازد و هر کس ریخت و پاش نماید، خداوند نادرش کند، هر کس فروتنی پیشه کند، خداوند بلندش نماید و هر کس بزرگی کند، خداوند خردش نماید.

کافی، ج 4 ، ص 95، ح 1

حدیث - 25

امام رضا علیه السلام فرمودند:

انَّ الَّذِي يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ يَكْفُ بِهِ عِيَالَهُ أَكْبَرُ أَجْرًا مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

؛

آن که با کار و کوشش، در جست و جوی مواهب زندگی برای تأمین خانواده خویش است، پاداشی بزرگ تر از مجاهدان راه خدا دارد.

تحف العقول، ص 808

حدیث - 26

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

جاهدوا المشركين بأموالكم و أنفسكم و ألسنتكم؛

با اموال و جانها و مال های خود با مشرکان جهاد کنید.

نهج الفصاحه

حدیث - 27

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

التَّوَدُّ و الإِقْتِصَادُ و السَّمْتُ الْحَسَنُ جُزْءٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ و عِشْرِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبَوَّةِ؛

تأنی و صرفه جوئی و نیکنامی یک جزء از بیست و چهار جزء پیامبری

است.

نهج الفصاحه

حدیث - 28

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

إِنَّ قَلِيلَ الْعَمَلِ مَعَ الْعِلْمِ كَثِيرٌ وَكَثِيرَ الْعَمَلِ مَعَ الْجَهْلِ قَلِيلٌ؛

کار اندک که با بصیرت و دانش انجام گیرد بسیار است و کار بسیار که با نادانی صورت پذیرد اندک است.

نهج الفصاحه

حدیث - 29

امام علی عَلِيٌّ فرمودند:

أَفْضَلُ النَّاسِ عَقْلًا أَحْسَنُهُمْ تَقْدِيرًا لِمَعَاشِهِ وَأَشَدُّهُمْ اهْتِمَامًا بِإِصْلَاحِ مَعَادِهِ؛

عاقل ترین مردم کسی است که بهتر بتواند امور زندگی اش را برنامه ریزی کند و برای اصلاح آخرتش بیشتر همت نماید.

(غررالحکم، ح 3340.)

حدیث - 30

پیامبر خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند :

مَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ فِي طَلَبِ الْحَلَالِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛

هرکس در جست و جوی حلال، برای گذران زندگی خانواده اش

بکوشد، [تلاش] او در راه خدا است.

کنز العمال : 4 / 12 / 9252 .

قرض الحسنه

حدیث - 1

قال رسول الله ﷺ: مَنْ ارَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيُفْرَجْ عَن مُّعْسِرٍ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که مایل است خداوند دعایش را مستجاب نموده و غم و اندوهش را بزدايد، پس بايد تلاش کند که غم و اندوه انسان تنگدست را برطرف نمايد.

«کنز العمال، ح 15398»

حدیث - 2

قال رسول الله ﷺ: رَأَيْتُ لَيْلَةً أُسْرِي بِي عَلِيٌّ بَابَ الْجَنَّةِ مَكْتُوباً الصَّدَقَةَ بِعَشْرِ امْتَالِهَا وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ. فَقُلْتُ: يَا جَبْرَائِيلُ

رسول خدا ﷺ فرمودند: شبی که به معراج برده شدم دیدم که روی درب بهشت این چنین نوشته بود: صدقه ده برابر پاداش دارد و قرض هیجده برابر. به جبرئیل گفتم: چرا قرض برتر از صدقه است؟ گفت: چون قرض گیرنده فقط به خاطر نیازش قرض می گیرد ولی سائل تقاضای کمک می کند، اگر چه بی نیاز باشد.

«کنز العمال، ح 15374»

حدیث - 3

قال رسول الله ﷺ : مَنْ اقْرَضَ مُومِنًا قَرْضًا يَنْتَظِرُ بِهِ مَيْسُورَهُ كَانَ مَالُهُ فِي زَكَاةٍ وَ كَانَ هُوَ فِي صَلَاةٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّى يُوَدِّيَهُ إِلَيْهِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: هر کس به مومنی قرض بدهد و منتظر بماند تا قرض گیرنده فراخی یابد، آن مال ثواب زکات خواهد داشت و قرض دهنده مورد درود فرشتگان می باشد تا این که قرضش ادا شود.

«بحار الانوار، ج 103، ص 139»

حدیث - 4

قال النبي ﷺ وسلم : مَنْ يُمِطُّ عَلَى ذِي حَقٍّ حَقَّهُ وَ هُوَ يَقْدِرُ عَلَى ادَاءِ حَقِّهِ فَعَلِيهِ كُلُّ يَوْمٍ خَطِيئَةٌ عَشْرًا.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: کسی که قادر به پرداخت حق دیگران است، اگر طلبکار را معطل کند، در مقابل هر روز تاخیر، گناه شخص باج گیر در نامه علمش ثبت خواهد شد.

«بحار الانوار، ج 103، ص 146»

حدیث - 5

قال رسول الله ﷺ: مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُؤْمِنٍ وَهُوَ مُعْسِرٌ، يَسَّرَهُ اللهُ عَلَيْهِ حَوَائِجَهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که با انسان تنگدست مؤمن مدارا نماید (در گرفتن قرض خود به او مهلت داده و یا آن را ببخشد)، خداوند در برآوردن حوائج دنیا و آخرت او مدارا خواهد کرد.
«بحار الانوار، ج 103، ص 152»

حدیث - 6

عن النبي ﷺ: كَمَا لَا يَحِلُّ لِغَرِيمِكَ أَنْ يُمِطَّكَ وَهُوَ مُؤَسِّرٌ، فَكَذَلِكَ لَا يَحِلُّ لَكَ أَنْ تُعْسِرَهُ إِذَا عَلِمْتَ أَنَّهُ مُعْسِرٌ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: همان طور که برای کسی که از تو قرض گرفته و توانگر است (توان پرداخت قرضش را دارد)، جایز نیست که اداء آن را به تاخیر اندازد، برای تو هم جایز نخواهد بود که با اینکه می دانی او تنگدست است، از او مطالبه قرضت را بکنی.

«بحار الانوار، ج 103، ص 139»

حدیث - 7

قال رسول الله ﷺ : مَنْ ارَادَ ان يُظْلَهُ اللهُ فِي ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ فَلْيَنْظُرْ مُغْسِراً أَوْ لِيَدْعَ لَهُ عَنْ حَقِّهِ.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: کسی که مایل است (در روز قیامت) زیر سایه خدا باشد، روزی که هیچ سایه ای جز سایه خدا نیست، پس به انسان تنگدست بدهکار مهلت دهد یا اینکه به نفع او از حَقِّش بگذرد.

«بحار الانوار، ج 103، ص 150»

حدیث - 8

من وصايا امير المؤمنين عليه السلام لابنه الحسن عليه السلام : وَ اغْتَنِمِ مَنْ اسْتَقْرَضَكَ فِي حَالِ غِنَاكَ لِيَجْعَلَ قِضَاءَهُ لَكَ فِي يَوْمِ عُسْرَتِكَ.

امام علی علیه السلام در وصیت به فرزندشان امام حسن علیه السلام فرمودند: اگر کسی در حال بی نیازی ات از تو قرض خواست، آن را غنیمت بشمار تا اینکه در روز تنگدستی و احتیاج، او نیز قرض تو را جبران نماید.

«نهج البلاغه، نامه 31»

حدیث - 9

قال الامام الرضا عليه السلام : انَّ اجْرَ القَرْضِ ثمانيةَ عَشَرَ ضِعْفاً من اجْرِ الصَّدَقَةِ لانَّ القَرْضَ يَصِلُ الى مَنْ لا يَضَعُ نَفْسَهُ لِلصَّدَقَةِ لِأَخْذِ الصَّدَقَةِ.

امام رضا عليه السلام فرمودند: پاداش قرض دادن هجده برابر اجر صدقه است، زیرا قرض به کسی می رسد که خود را برای گرفتن صدقه، ضایع (و کوچک) نمی کند.

«بحار الانوار، ج 103، ص 140»

حدیث - 10

قال الامام الباقر عليه السلام : كلُّ ذَنْبٍ يَكْفُرُهُ القَتْلُ في سَبِيلِ اللهِ الاّ الدِّينَ لا كَفَّارَةَ لَهُ الاّ اِداؤُهُ او يَقْضَى صاحِبُهُ، او يَعْفُوَ الَّذِي لَهُ الحَقُّ.

امام باقر عليه السلام فرمودند: هر گناهی با شهادت در راه خدا بخشیده و پاک می شود، مگر قرض که کفاره ای ندارد جز اینکه توسط شخص بدهکار یا شخص دیگری پرداخت شود و یا اینکه طلب کار گذشت نماید.

«وسائل الشیعه، ج 13، ص 83»

حدیث - 11

قال الامام علی بن الحسین علیه السلام : طَلَبُ الْحَوَائِجِ إِلَى النَّاسِ مَذَلَّةٌ لِلْحَيَاةِ وَ مَذْهَبَةٌ لِلْحَيَاءِ وَ اسْتِخْفَافٌ بِالْوَقَارِ وَ هُوَ الْفَقْرُ الْحَاضِرُ

امام سجاد علیه السلام فرمودند: دست نیاز به سوی مردم دراز کردن، سبب ذلت و خواری در زندگی خواهد بود و نیز موجب از بین رفتن حیا و خوار و ناچیز شدن شخصیت و وقار خواهد گشت به طوری که همیشه احساس نیاز و تنگدستی نماید و هر چه کمتر به مردم رو بیندازد و درخواست کمک کند، بیشتر احساس بی نیازی و خود کفائی خواهد داشت.

«بحار الانوار، ج 75، ص 136»

حدیث - 12

قال الامام الباقر علیه السلام : اربعٌ من کُنُوزِ البرِّ: کتمانُ الحاجةِ وَ کتمانُ الصدقةِ وَ کتمانُ الوجعِ وَ کتمانُ المصيبةِ .

امام باقر علیه السلام فرمودند: چهار چیز از گنج های خیر و نیکی است: پوشاندن حاجت و نیاز خود از دیگران، دادن صدقه و کمک به افراد به صورت مخفیانه، کتمان رنج و ناراحتی ها و تحمل مصیبت.

«بحار الانوار، ج 75، ص 175»

حدیث - 13

قال الامام الصادق عليه السلام : «مَنْ اقْرَضَ قَرْضًا فَضَرَبَ لَهُ اجْلاً فَلَمْ يُؤْتْ بِهِ عِنْدَ ذَلِكَ الاجْلِ، فَإِنَّ لَهُ مِنَ الثَّوَابِ

امام صادق عليه السلام فرمودند: هر گاه انسان به شخصی قرض دهد و برای باز پرداخت آن زمان مشخص نماید، چنانچه در موعد مقرر مال او پرداخت نشود، یک دینار صدقه، به ازای هر روز در نامه عملش ثبت خواهد شد.

«بحار الانوار، ج 103، ص 139»

حدیث - 14

قال الامام الصادق عليه السلام : إِنْ لَمْ يَنْظُرْ إِلَى مَيْسِرَةٍ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ أَنْظَارَ الْمُعْسِرِ وَ مَنْ كَانَ عَزِيمُهُ مَعْسِرًا فَعَلَيْهِ أَنْ يَنْظُرَهُ إِلَى مَيْسِرَةٍ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: خداوند متعال مهلت دادن به تنگدست را دوست دارد و کسی که بدهکارش تنگدست است، باید به او مهلت دهد تا بتواند گردد.

«بحار الانوار، ج 103، ص 153»

حدیث - 15

قال الامام الصادق عليه السلام : ... فان اعطاهُ اكثرَ ممَّا اخذهُ من غير شرطٍ بينهما فهو مباحٌ له، و ليسَ له عندَ اللهِ ثوابٌ فيما اقرضَه .
امام صادق عليه السلام فرمودند: اگر قرض گیرنده بدون قرار قبلی، سودی به صاحب مال بدهد مباح است، ولی آن قرض دهنده پاداشی از خدا نخواهد گرفت.

«بحار الانوار، ج 103، ص 157»

حدیث - 16

قال ابی موسی: قلت لابی عبدالله عليه السلام : جُعِلْتُ فداک یستقرضُ الرجلُ و یحُجُّ؟ قال: نَعَمْ، قلتُ:
ابو موسی می گوید: به امام صادق عليه السلام عرض کردم، فدایت شوم، آیا شخصی می تواند قرض بگیرد و فریضه حج را با آن انجام دهد؟ فرمودند: آری. عرض کردم: آیا می تواند برای ازدواج قرض بگیرد؟ فرمودند: آری، قرض کند و ازدواج نماید و شب و روز منتظر روزی خدا باشد.

«وسائل الشیعه، ج 13، ص 82»

حدیث - 17

قال الامام الصادق عليه السلام : ما من مؤمنٍ اقرضَ مؤمناً يلتمسُ به وجه الله الاّ حسب الله له أجره بحساب الصدقة حتى يرجع اليه ماله.

امام صادق عليه السلام فرمودند: هیچ مومنی نیست که به خاطر خدا به مؤمن دیگری قرض دهد، جز آنکه خداوند هر روز ثواب صدقه دادن آنرا به حساب وی ثبت کند تا زمانی که آن مال به او باز گردد.

«الكافي، ج 4، ص 34»

حدیث - 18

قال الامام الصادق عليه السلام : لَانُ اقرضَ قرضاً أحبُّ إلىَّ من انْ أصلَ بمثلِهِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: قرض دادن مال را بیشتر دوست دارم تا آن که آن را ببخشم.

بحار الانوار، ج 103، ص 139

حدیث - 19

قال الامام الصادق عليه السلام : عَلَى بابِ الجَنَّةِ مَكْتُوبٌ: الْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَ الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: بر روی درب بهشت این گونه نوشته شده است: قرض دادن هیجده برابر پاداش دارد و صدقه ده برابر.

«بحار الانوار، ج 103، ص 138»

حدیث - 20

قال رسول الله ﷺ: الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ بِثَمَانِيَةِ عَشْرٍ وَصَلَةُ الْإِخْوَانِ بِعَشْرِينَ وَصَلَةُ الرَّحْمِ بِأَرْبَعَةٍ وَعَشْرِينَ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: پاداش صدقه ده برابر، پاداش قرض هیکده برابر، پاداش پیوند و ارتباط با برادران دینی بیست برابر و پاداش صله رحم و پیوند با خویشاوندان، بیست و چهار برابر می باشد.

«الكافی، ج 4، ص 10»

حدیث - 21

عن رسول الله ﷺ: ... وَ مَنْ أَقْرَضَ إِخَاهُ الْمَوْمِنَ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أَقْرَضَهُ وَزْنَ جَبَلٍ أَحَدٍ وَ جَبَلٍ رِضْوَانٍ وَ طُورٍ سَيْنَاءَ حَسَنَاتٍ

رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که به برادر مومن خود قرض بدهد، در برابر هر درهمی که قرض داده هم وزن کوه أحد، رضوان و طور سینا، حسنات خواهد داشت و اگر برای باز پس گیری آن مدارا کند، از پل صراط همچون برق جهنده، بدون حساب و عذاب خواهد گذشت.

«ثواب الاعمال، ص 414»

حدیث - 22

قال رسول الله ﷺ : مَنْ احتاجَ إليه أخوه المسلمُ في قرضٍ و هو يَقْدِرُ عليه فلمْ يفعلْ حرمَ الله عليه ریحَ الجنةِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که برادر مسلمانش به او برای قرض احتیاج داشته باشد و او با وجود این که قادر به پرداخت این قرض است، از دادن آن امتناع کند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام خواهد کرد.

«بحار الانوار، ج 103، ص 138»

حدیث - 23

قال رسول الله ﷺ : مَطْلُ الغنیِّ ظلمٌ.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: تاخیر در پرداخت قرض توسط انسان توانمند و غنی، ظلم است.

«وسائل الشیعه، ج 13، ص 90»

تجارت و معامله

حدیث - 1

قال الامام علیؑ: لَا تِجَارَةَ كَالْعَمَلِ الصَّالِحِ وَلَا رِبْحَ كَالثَّوَابِ.
امام علیؑ فرمودند: هیچ تجارتی همانند عمل صالح و هیچ سودی مانند پاداش الهی نیست.
«میزان الحکمه، ج 1، ص 522»

حدیث - 2

قال الامام علیؑ: إِذَا طُفِّتِ الْمَكَائِلُ أَخَذَهُمُ اللَّهُ بِالسِّنِينَ وَالْفُحُطِ.
امام علیؑ فرمودند: وقتی پیمانها را کاهش دهند خداوند ایشان را گرفتار قحط و کمبود سازد.
«بحار الانوار، ج 103، ص 107»

حدیث - 3

قال الامام علیؑ: الْأَخْتِكَارُ شَيْمَةٌ الْأَشْرَارِ.
امام علیؑ فرمودند: اختکار راه و رسم اشرار است.
«میزان الحکمه، ج 2، ص 286»

حدیث - 4

قال الامام علی عليه السلام: أَنَّهُ دَخَلَ السُّوقَ فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ اللَّحَّامِينَ مَنْ نَفَخَ مِنْكُمْ فِي اللَّحْمِ فَلَيْسَ مِنَّا.

امام علی عليه السلام (هنگامی که داخل بازار شد) فرمودند: هان ای گوشت فروشان هر کدامتان که در گوشت بدمد (و آن را چاق نشان دهد) از ما (مسلمانان) نیست.

«بحارالانوار، ج 103، ص 102»

حدیث - 5

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ عَنْ بَيْعِ الْمُضْطَرِّينَ.

امیرالمؤمنین عليه السلام فرمودند: رسول اکرم صلى الله عليه وآله از خرید اموال اشخاصی که ناچار به فروش شده اند منع فرموده است.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 521»

حدیث - 6

قال الامام علی عليه السلام: تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَاتِ فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غِنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينَ.

امام علی عليه السلام فرمودند: دست به انواع بازرگانی بزنید که تجارتها عامل بی نیازی شما از اموال مردم است و براستی خداوند شخص صاحب حرفه درستکار را دوست دارد.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 520»

حدیث - 7

قال الامام علی علیه السلام : اذا طاف فی الأسواقِ و وعظهم، یا معشر التجار قدموا
الاستخارة و تبرکوا بالسهولة و اقتربوا من المتتبعين و تزینوا بالحلم و تنازهوا عن
اليمين و جانبوا الکذب و

امام علی علیه السلام وقتی در بازار می گشت و موعظه می فرمود چنین می گفت:
هان ای گروه بازرگانان در آغاز از خدا خیر بخواهید و با سهل گیری برکت
بجوئید و به خریداران نزدیک شوید (اخلاقاً و مکاناً) و به حلم و بردباری
آراسته باشید و از سوگند باز ایستید و از دروغ دوری گزینید و از ستمگری
کناره بگیرید و حق مظلومین را بپردازید و به ربا نزدیک نشوید و پیمانہ و ترازو
را کامل کنید و از اموال مردم کم نگذارید و در زمین فساد نکنید.

«بحار الانوار، ج 78، ص 54»

حدیث - 8

قال الامام علی علیه السلام : یا معشر التجار، الفقه ثم المتجر، الفقه ثم المتجر، الفقه
ثم المتجر.

امام علی علیه السلام فرمودند: ای بازرگانان، اول فقاهت (شناخت دین و احکام
معاملات)، سپس تجارت، اول فقاهت سپس تجارت، اول فقاهت سپس تجارت.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 520»

حدیث - 9

عَنِ الْإِمَامِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْمُسْلِمُونَ عِنْدَ شُرُوطِهِمْ إِلَّا مَا خَالَفَ كِتَابَ اللَّهِ.
امام صادق علیه السلام فرمودند: مسلمانان به شروط خود وفا دارند مگر شرطی که
برخلاف کتاب خدا (قرآن) باشد.
«بحار الانوار، ج 103، ص 137»

حدیث - 10

قال الامام الصادق عليه السلام: ان الله ليبيغض المنفق سلعته بالايمن.
امام صادق علیه السلام فرمودند: همانا کسی که با کمک قسم کالای خود را
بفروشد، مورد خشم خداست.
«بحار الانوار، ج 103، ص 99»

حدیث - 11

قال الامام الصادق عليه السلام: ثلاثة يدخلهم الله الجنة بغير حساب، امام عادل و
تاجر صدوق و شيخ أفنى عمره في طاعة الله.
امام صادق علیه السلام فرمودند: خداوند سه کس را بدون حساب وارد بهشت
می نماید: پیشوای عادل، بازرگان راستگو، پیری که عمر خود را در اطاعت خدا
گذرانیده باشد.
«میزان الحکمه، ج 1، ص 528»

حدیث - 12

قال الامام الصادق عليه السلام: التَّجَارَةُ تَزِيدُ فِي الْعَقْلِ.
امام صادق عليه السلام فرمودند: تجارت مایه افزونی خرد است.
«میزان الحکمه، ج 1، ص 518»

حدیث - 13

قال الامام الصادق عليه السلام: أَرْبَعَةٌ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ أَقَالَ
نَادِمًا أَوْ أَغَاثَ لَهْفَانَ أَوْ عَتَقَ نَسِمَةً أَوْ زَوَّجَ عَزَبًا.
امام صادق عليه السلام فرمودند: در روز قیامت چهار کس مورد رحمت خداوند
متعال قرار می گیرند: کسی که معامله شخص نادمی را فسخ نماید، آن که اندوه
زده‌ای را فریاد رسی کند، کسی که برده‌ای را آزاد سازد و یا کسی که زن یا مرد
مجردی را همسر دهد.
«وسائل الشیعة، ج 12، ص 4»

حدیث - 14

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: إِذَا اشْتَرَيْتَ بَيْعًا فَلَا تَبِعْهُ حَتَّى تَقْبِضَهُ.
رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم فرمودند: وقتی چیزی خریدی پیش از آن که او را تحویل
بگیری، نفروش.
«کنز العمال، ج 4، ص 15»

حدیث - 15

قال رسول الله ﷺ : مَنْ تَمَنَّأَ عَلَى أُمَّتِي الْغَلَاءَ لَيْلَةً وَاحِدَةً أَحْبَطَ اللَّهُ عَمَلَهُ أَرْبَعِينَ سَنَةً.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: هر کس یک شب در آرزوی گرانی برای امت من باشد خداوند اعمال چهل سال او را تباه خواهد کرد.
«کنز العمال، ج 4، ص 98»

حدیث - 16

قال رسول الله ﷺ : لَا يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: هیچ یک از شما بر علیه معامله برادر دینی اش، معامله نکند.

«کنز العمال، ج 4، ص 69»

حدیث - 17

قال رسول الله ﷺ : يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ، أَسْفَلُ هَذَا مِثْلَ أَغْلَاهُ؟ مَنْ غَشَّ الْمُسْلِمِينَ، فَلَيْسَ مِنْهُمْ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: ای فروشنده طعام، آیا زیر این کالا همانند روی آن است؟ هر کس به مسلمانان خیانت کند، مسلمان نیست.

«کنز العمال، ج 4، ص 60»

حدیث - 18

قال رسول الله ﷺ: الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ بَاعَ مِنْ أَخِيهِ بَيْعاً فِيهِ عَيْبٌ إِلَّا بَيْنَهُ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: مسلمان با مسلمان برادر است و جایز نیست به برادرش چیز معیوبی را بفروشد مگر آن که به او اعلام نماید.
«کنز العمال، ج 4، ص 59»

حدیث - 19

قال رسول الله ﷺ: الْمَغْبُونُ لَا مَحْمُودٌ وَلَا مَا جُورٌ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: کسی که مغبون می شود نه نزد خلق پسندیده است و نه نزد خدا دارای پاداش است.
«بحار الانوار، ج 103، ص 94»

حدیث - 20

قال رسول الله ﷺ: النَّاجِشُ خَائِنٌ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: کسی که قیمت جنسی را بالا می برد بدون آن که قصد خرید داشته باشد، خائن است.
«بحار الانوار، ج 103، ص 81»

حدیث - 21

قال رسول الله ﷺ: لعن الله الخمرَ وعاصِرَها و غارسَها و شاربَها و ساقِها و بايعَها و مُشترِها و اكلَ ثمنِها و حاملَها و المحمُولَ اِليْه. رسول اكرم ﷺ فرمودند: خداوند لعن کرده است مشروب و فشارنده آن و کارنده درخت آن و نوشنده و ساقی آن و فروشنده و خریدار و مصرف کننده بهای آن و حامل آن و کسی که به سوی او می‌برند. «بحار الانوار، ج 103، ص 44»

حدیث - 22

نهی رسول الله ﷺ: أَنْ يَدْخُلَ الرَّجُلُ فِي سَوْمِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ. رسول اكرم ﷺ نهی فرمودند: از این که کسی در معامله برادر مسلمان خود داخل شود. «وسائل الشيعة، ج 12، ص 338»

حدیث - 23

قال رسول الله ﷺ: البِيعانِ بالخيارِ حتَّى يفتَرَقا. رسول اكرم ﷺ فرمودند: مشتری و فروشنده تا از هم جدا نشده‌اند اختیار فسخ (معامله را) دارند. «وسائل الشيعة، ج 12، ص 245»

حدیث - 24

قال رسول الله ﷺ: «الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ».
رسول اکرم ﷺ فرمودند: تهیه کننده (نیازمندی های مردم، از لطف و رحمت الهی) بهره مند می گردد و احتکار کننده ملعون است.
«وسائل الشیعة، ج 12، ص 313»

حدیث - 25

قال رسول الله ﷺ: «أَيُّمَا رَجُلٍ اشْتَرَى طَعَامًا فَكَسَبَهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، يُرِيدُ بِهِ غَلَاءَ الْمُسْلِمِينَ ثُمَّ بَاعَهُ فَتَصَدَّقَ بِثَمَنِهِ، لَمْ يَكُنْ كَفَّارَةً لِمَا صَنَعَ».
رسول اکرم ﷺ فرمودند: هر کس طعامی (غذایی) بخرد و چهل روز برای ایجاد گرانی نگهدارد، سپس بفروشد و قیمت آن را در راه خدا صدقه بدهد کفاره احتکار خود را نداده است.
«بحار الانوار، ج 103، ص 98»

حدیث - 26

قال رسول الله ﷺ: «غَبْنُ الْمُسْتَرْسِلِ رِبَاً».
رسول اکرم ﷺ فرمودند: مغبون ساختن (متضرر کردن) کسی که کار را به انصاف خود انسان سپرده، در حکم ربا است.
«بحار الانوار، ج 103، ص 104»

حدیث - 27

قال رسول الله ﷺ: إِنَّ اللَّهَ غَافِرٌ كُلِّ ذَنْبٍ إِلَّا مَنْ جَحَدَ مَهْرًا أَوْ اغْتَصَبَ أَجِيرًا أَجْرَهُ أَوْ بَاعَ رَجُلًا حُرًّا.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: خداوند تمام گناهان را می‌آمرزد، مگر کسی که مهر زنی را انکار کند یا مزد کارگری را غصب کند و یا شخص آزادی را بفروشد.

«بحار الانوار، ج 103، ص 129»

حدیث - 28

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: شَرُّ الْكَسْبِ كَسْبُ الرَّبِّا.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: بدترین درآمدها، درآمدی است که از راه ربا بدست آید.

«بحار الانوار، ج 103، ص 115»

حدیث - 29

قال رسول الله ﷺ: يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ، إِنَّ التُّجَّارَ يُبْعَثُونَ فُجَّارًا إِلَّا مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَبَرََّ وَصَدَقَ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: هان ای بازرگانان! همانا بازرگانان در قیامت گنه کار برانگیخته می‌شوند مگر کسی که تقوای الهی پیشه کرده و نیکویی کند و راستگو باشد.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 527»

حدیث - 30

قال رسول الله ﷺ: يَا وَزَانَ، زِنْ وَارْجَحْ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: ای توزین گر! وزن کن و اندکی بیافزای.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 523»

حدیث - 31

قال رسول الله ﷺ: التَّاجِرُ الْأَمِينُ الصَّدُوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: بازرگان امین، راستگو و مسلمان، روز قیامت با

شهیدان محشور خواهد بود.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 528»

حدیث - 32

قال رسول الله ﷺ: التَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: بازرگان راستگو روز قیامت در زیر سایه ی

عرش است.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 528»

حدیث - 33

قال رسول الله ﷺ : من أقال نادماً أقاله الله يوم القيامة .
رسول اکرم ﷺ فرمودند: هر کس معامله شخص پشیمان را فسخ کند،
خداوند روز قیامت از گناهان او بگذرد.
«میزان الحکمه، ج 1، ص 523»

حدیث - 34

قال رسول الله ﷺ : من باع و اشترى فليجتنب خمس خصال و الا فلا
يبين و لا يشتري : الربا، و الحلف و كتمان العيب و الحمد اذا باع و الذم اذا
اشترى .
رسول اکرم ﷺ فرمودند: فروشنده و خریدار باید از پنج خصلت دوری
گزینند و الا از خرید و فروش خودداری کنند: 1. رباخواری 2. سوگند خوردن
3. نهان داشتن عیبها، 4. ستایش کالا هنگام فروش 5. نکوهش کالا هنگام
خرید.
«بحار الانوار، ج 103، ص 95»

حدیث - 35

قال الامام علي عليه السلام : التاجر الجبان محروم و التاجر الجسور مرزوق .
امام علی علیه السلام فرمودند: بازرگان ترسو محروم است و بازرگان شجاع
بهره مند.
«وسائل الشيعة، ج 12، ص 323»

حرام خواری و ربا

حدیث - 1

قال الامام علی عليه السلام : معاشر الناس الفقه ثم المتجر و الله لربا في هذه الأمة أخفى من ديب النمل على الصفا.
امام علی عليه السلام فرمودند: ای مردم! ابتدا فقه و احکام دینی (را فرا گیرید) و سپس تجارت کنید، به خدا قسم ربا در میان این امت، پنهان تر از حرکت آرام مورچه بر روی سنگ صاف است.
«بحار الانوار، ج 103، ص 117»

حدیث - 2

قال الامام علی عليه السلام : غَضُّ الطَّرْفِ عن محارم الله أفضلُ العبادة.
امام علی عليه السلام فرمودند: بالاترین عبادت، چشم پوشی از حرام های خداوند است.
«جامع الاحادیث الشیعة، ج 13، ص 323»

حدیث - 3

قال الامام علی عليه السلام : الكريم من تجنَّب المحارم و تنزَّه عن العيوب.

امام علی علیه السلام فرمودند: بخشنده، کسی است که از حرام های الهی دوری کرده و از عیوب، مبراً و پاک باشد.
«غرر الحکم، ص 56»

حدیث - 4

قال الامام علی علیه السلام : بئسَ الطعمُ الحرام.
امام علی علیه السلام فرمودند: بد خوراکی است، مال حرام!
«غرر الحکم، ص 170»

حدیث - 5

قال الامام علی علیه السلام : الحرامُ سُحتٌ.
امام علی علیه السلام فرمودند: مال حرام، پلید و مایه ننگ است.
«غرر الحکم، ص 27»

حدیث - 6

قال الامام علی علیه السلام : لیس بولی لنا من اکل مال مؤمن حراماً.
امام علی علیه السلام فرمودند: ولی و دوست دار ما نیست، کسی که مال مؤمنی را به حرام و ناحق بخورد.
«بحار الانوار، ج 104، ص 296»

حدیث - 7

قال الامام العسکری علیه السلام: لا خیرَ فی شیءٍ أصله حرام و لا یحلُّ استعماله.
امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند: مالی که اصل و بنیانش از حرام باشد،
خیری در آن نیست و استفاده از آن حلال نمی باشد.
«الکافی، ج 5، ص 125»

حدیث - 8

قال الامام کاظم علیه السلام: انَّ الحرامَ لا یَنمی و انَّ نَمی لا یُبارک له فیهِ و ما
أنفقهُ لم یُوجَرَ علیه و ما خَلَّفهُ کان زاده إلى النار.
امام کاظم علیه السلام فرمودند: مال حرام رشد و نمو نمی کند و اگر ظاهراً زیاد
شود برکتی در آن نیست و از آن هر چه انفاق و بخشش نماید، اجر و پاداشی
نگیرد و هر چه بعد از خود بر جای نهد، زاد و توشه اش به سوی آتش دوزخ
گردد.
«الکافی، ج 5، ص 125»

حدیث - 9

قال الامام الباقر عليه السلام : إنَّ الرجل إذا أصابَ مالاً من حرامٍ لم يُقبل منه حجٌّ و لا عمرةٌ و لا صلةٌ رَحِم حتى أنه يفسدُ فيه الفرج.

امام باقر عليه السلام فرمودند: اگر مردی از راه حرام مالی به دست آورد، حج و عمره و صله رحم از آن مال پذیرفته نمی شود و حتی باعث فساد و تباهی ناموس می گردد.

«بحارالانوار، ج 99، ص 125»

حدیث - 10

قال الامام الصادق عليه السلام : إذا اكتسبَ الرجلُ مالاً من غير حِلِّه ثم حجَّ فَلَبَّى نُودِي: لا لبيك و لا سعديك

امام صادق عليه السلام فرمودند: کسی که از غیر راه حلال مالی به دست آورد و با آن حج به جا آورد، هنگام انجام اعمال حج وقتی می گوید: لبیک، به او پاسخ داده می شود: لا لبیک و لا سعدیک، اما اگر از راه حلال به دست آورده باشد نداء داده می شود: لبیک و سعدیک.

«الكافي، ج 5، ص 124»

حدیث - 11

قال الامام الصادق عليه السلام : كسبُ الحرام يُبينُ في الذُّرِّيَّةِ.
امام صادق عليه السلام فرمودند: (اثر) کسب حرام در ذریه و فرزندان آشکار می گردد.

«الكافی، ج 5، ص 125»

حدیث - 12

قال الامام الصادق عليه السلام : ... و أحاطوا بالحسين من كل جانب ... حتى قال لهم: ... فقد مُلئت بطونكم من الحرام و طُبع على قلوبكم.
امام صادق عليه السلام فرمودند: (در روز عاشورا هنگامی که) لشکر عمر سعد، امام حسین عليه السلام را از هر طرف احاطه کردند و دور وی حلقه زدند، حضرت از آنها خواست که ساکت شوند (تا آنها را موعظه نماید)، اما ساکت نشدند و به سخنش گوش فرا ندادند، حضرت خطاب به آنها فرمودند: ... شکم هایتان از حرام پر شده و بر دل هایتان مهر خورده است.

«بحارالانوار، ج 45، ص 8»

حدیث - 13

قال الامام الباقر عليه السلام : يقول الله تعالى: يا بن آدم اجتنب ما حرمتُ عليك تكن من أورع الناس.

امام باقر عليه السلام فرمودند: خدای بزرگ می فرماید: ای فرزند آدم! از آنچه بر تو حرام کرده ام دوری کن تا از پارساترین مردم باشی.
«تحف العقول، ص 340»

حدیث - 14

قال الامام الرضا عليه السلام : لا ورع أنفع من تجنب محارم الله.
امام رضا عليه السلام فرمودند: هیچ پارسایی سودمندتر از اجتناب از حرام های الهی نیست.

«بحارالانوار، ج 72، ص 348»

25. قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : العبادة مع أكل الحرام كناقيل الماء في المنخل.
رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم فرمودند: عبادت کردن همراه با خوردن مال حرام، مانند انتقال آب با آبکش است.

«بحارالانوار، ج 103، ص 12»

حدیث - 15

قال الامام الباقر عليه السلام : اخبثُ المكاسبِ الربا .
امام باقر عليه السلام فرمودند: پست ترین کسب ها، ربا است.
«وسائل الشیعه، ج 12، ص 423»

حدیث - 16

قال الامام الرضا عليه السلام : انَّ الربا حرامٌ سُحِتْ من الكبائر و ممّا قد وعد اللهُ
عليه النارَ فنعوذُ بالله منها و هو محرّمٌ على لسان كلِّ نبیّ و فی كل كتاب .
امام رضا عليه السلام فرمودند: ربا خواری، حرام، پلید، از گناهان کبیره و از جمله
چیزهایی است که خداوند بر آن وعده آتش داده است، پناه می بریم به خدا از
آن، ربا خواری بر زبان همه پیامبران و در همه کتاب های (آسمانی) حرام شده
است.
«فقه الرضا عليه السلام ، ص 256»

حدیث - 17

قال الامام الصادق عليه السلام : انَّ النبی صلی الله علیه و آله و سلم نهی عن اكل الربا ... و قال: انَّ اللهَ
لعنَ اكلَ الربا و مؤكِّله و كاتبه و شاهديه .
امام صادق عليه السلام فرمودند: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم از ربا خواری نهی کرد و
فرمودند: خداوند، ربا خوار، ربا دهنده، نویسنده (سند ربا) و دو شاهد آن را
لعنت کرده است.

«وسائل الشیعه، ج 12، ص 430»

حدیث - 18

قال رسول الله ﷺ : يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا أَكَلَ الرِّبَا، فَن لَمْ يَأْكُلْهُ أَصَابَهُ مِنْ غُبَارِهِ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرمودند: زمانی بر مردم فرا می رسد که احدی باقی نمی ماند مگر این که ربا خوار می شود و اگر کسی هم ربا نخورد، از گرد و غبار آن به او می رسد.

«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 333»

حدیث - 19

قال رسول الله ﷺ : الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جِزَاءً وَ أَفْضَلُهَا جِزَاءٌ طَلَبُ الْحَلَالِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: عبادت دارای هفتاد جزء است و برترین آنها به دست آوردن روزی حلال است.

«بحار الانوار، ج 103، ص 7»

حدیث - 20

قال رسول الله ﷺ : ... تُحْشَرُ عَشْرَةُ اصْنَافٍ مِنْ أُمَّتِي اشْتَاتًا قَدْ مَيَّزَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ... وَبَعْضُهُمْ مُنْكَسُونَ أَرْجُلُهُمْ مِنْ فَوْقٍ وَوُجُوهُهُمْ مِنْ تَحْتٍ ثُمَّ يَسْحَبُونَ عَلَيْهَا

رسول خدا ﷺ فرمودند: ... روز قیامت ده گروه از امت من به صورت پراکنده محشور می شوند که خدای بزرگ آنها را از سایر مسلمانان متمایز و جدا کرده است ... بعضی از آنها در حالی که پاهایشان به سمت بالا و صورت هایشان رو به پایین است بر روی صورت کشیده می شوند ... آن نگون ساران، همان ربا خواران هستند.

«تفسیر مجمع البیان، ج 5، ص 423»

حدیث - 21

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم : لا يقبلُ اللهُ صلاةَ خمسةِ نفرٍ: ... و آكلُ الربا.

رسول خدا ﷺ فرمودند: خداوند، نماز پنج نفر را قبول نمی کند: بنده ای که از صاحب خود فرار کند، زنی که شوهرش از وی راضی نباشد، شراب خوار، عاق والدین و ربا خوار.

«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 332»

حدیث - 22

قال رسول الله ﷺ : إذا أكلتُ أمتي الربا كانت الزلزلةُ و الخسف .
رسول خدا ﷺ فرمودند: هرگاه امت من ربا خوار شوند گرفتار زلزله و
فرو رفتن در زمین می گردند.
«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 333»

حدیث - 23

قال رسول الله ﷺ : إذا ظهرَ الزَّنى و الربا فى قريةٍ أُذنَ فى هلاكها .
رسول خدا ﷺ فرمودند: هرگاه زنا و ربا خواری، در سرزمینی رواج یابد،
در نابودی اهلس اذن داده شود.
«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 332»

حدیث - 24

قال رسول الله ﷺ : مَنْ أَكَلَ الرِّبَا مَلَأَ اللهُ عِزَّوَجِلَّ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا
أَكَلَ و إنِ اكْتَسَبَ مِنْهُ مَالاً لَا يَقْبَلُ مِنْهُ شَيْئاً مِنْ عَمَلِهِ و لَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللهِ و
الملائكةِ ما كان عندهُ قيراطٌ واحداً .
رسول خدا ﷺ فرمودند: هر کس ربا بخورد، خدای بزرگ و بلند مرتبه،
شکمش را به اندازه ربایی که خورده از آتش دوزخ پر کند و اگر از طریق ربا
مالی به دست آورد، خداوند چیزی از اعمالش را نپذیرد و تا زمانی که قیراطی

(یک بیست و چهارم دینار) از مال ربا نزدش باشد، پیوسته در لعنت و نفرین خدا و فرشتگان خواهد بود.

«بحارالانوار، ج 71، ص 364»

حدیث - 25

قال رسول الله ﷺ: شَرُّ الكسبِ كسبُ الربِّا.

رسول خدا ﷺ فرمودند: بدترین در آمدها، به دست آوردن ربا است.

«بحارالانوار، ج 103، ص 115»

حدیث - 26

قال رسول الله ﷺ: انَّ أَخوفَ ما اخافُ على أُمَّتى مِنْ بعدى هذه المكاسبُ الحرام و الشهوة الخفية و الربِّا.

رسول خدا ﷺ فرمودند: چیزهایی که از آن بیشترین ترس را نسبت به

امتم پس از خودم دارم، در آمدهای حرام، شهوت پنهان و ربا خواری است.

«الکافی، ج 5، ص 124»

حدیث - 27

قال رسول الله ﷺ: ازهدُّ الناسَ مِنْ اجتنابِ الحرام.

رسول خدا ﷺ فرمودند: زاهدترین مردم، کسی است که از حرام دوری

کند.

«بحارالانوار، ج 71، ص 112»

حدیث - 28

قال رسول الله ﷺ: لَرُدُّ دَانِقٍ مِّنْ حَرَامٍ يَّعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ سَبْعِينَ أَلْفَ حِجَّةٍ مَّبْرُورَةٍ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: برگرداندن یک ششم (درهم) از مال حرام (به صاحبش)، نزد خدا برابر است با هفتاد هزار حج قبول شده.
«بحار الانوار، ج 103، ص 12»

حدیث - 29

قال رسول الله ﷺ: تَرَكَ دَانِقٍ حَرَامٍ أَحَبُّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ مِائَةِ حِجَّةٍ مِنْ مَالٍ حَلَالٍ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: دوری کردن از یک ششم (درهم) مال حرام، دوست داشتنی تر است نزد خدای متعال، از صد حج که از مال حلال بجای آورده شود.
«تنبيه الخواطر، ص 360»

حدیث - 30

رسول خدا ﷺ فرمودند: دوری کردن از یک لقمه مال حرام، محبوب تر است نزد خدا، از دو هزار رکعت نماز مستحبی.
«تنبيه الخواطر، ص 360»

حدیث - 31

قال رسول الله ﷺ: إِنَّ قَوْمًا يَجِيئُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَهُمْ مِنَ الْحَسَنَاتِ أَمْثَالُ الْجِبَالِ فَيَجْعَلُهَا اللَّهُ هَبَاءً مَنْثُورًا ثُمَّ يُؤَمَّرُ بِهِمْ إِلَى النَّارِ

رسول خدا ﷺ فرمودند: گروهی روز قیامت وارد صحرای محشر می شوند در حالی که حسنات و کارهای نیکی به بزرگی کوه ها دارند، خداوند حسنات ایشان را همچون ذرات غبار در هوا پراکنده می سازد، سپس فرمان می دهد آنها را به آتش دوزخ اندازند. سلمان عرض کرد: یا رسول الله! آنها را برای ما توصیف نما. فرمودند: آنها کسانی هستند که روزه می گرفتند، نماز می خواندند و شب زنده داری می کردند، اما هنگامی که به حرامی دست می یافتند بر آن هجوم می بردند.

«مستدرک الوسائل، ج 11، ص 63»

حدیث - 32

قال رسول الله ﷺ: لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ نَبَتَ لَحْمَهُ مِنَ السُّحْتِ، النَّارُ أَوْلَى بِهِ .

رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که گوشتش از مال حرام بروید، وارد بهشت نمی گردد، آتش به او سزاوارتر است.

«تنبيه الخواطر، ص 49»

حدیث - 33

قال رسول الله ﷺ : مَنْ أَصَابَ مَالاً مِنْ مَأْتَمٍ فَوَصَلَ بِهِ رَحِمًا أَوْ تَصَدَّقَ بِهِ أَوْ أَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ جَمِيعاً ثُمَّ قَذَفَهُ فِي النَّارِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: هر کس مالی از (راه) گناه به دست آورد و با آن صله رحم کند یا صدقه دهد یا در راه خدا انفاق نماید، خداوند همه آنها را جمع کرده، در آتش اندازد.

«محجة البيضاء، ج 3، ص 205»

حدیث - 34

قال رسول الله ﷺ : الْعِبَادَةُ مَعَ أَكْلِ الْحَرَامِ كَالْبِنَاءِ عَلَى الرَّمْلِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: عبادت کردن همراه با خوردن مال حرام، مانند ساختن بنایی بر روی شن است.

«بحار الانوار، ج 103، ص 12»

حدیث - 35

قال رسول الله ﷺ : مَنْ اِكْتَسَبَ مَالاً حَرَاماً لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ صَدَقَةً وَلَا عِتْقاً وَلَا حَجًّا وَلَا اعْتِمَاراً.

رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که مال حرامی به دست آورد خداوند از او صدقه دادن، برده آزاد کردن و حج و عمره اش را قبول نمی کند.

«بحار الانوار، ج 103، ص 17»

حدیث - 36

قال رسول الله ﷺ : مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً حَرَامٍ لَمْ تُقْبَلْ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَلَمْ تُسْتَجَبْ لَهُ دَعْوَةٌ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا وَكُلُّ لَحْمٍ يَنْبِتُهُ الْحَرَامُ فَالْنَّارُ أَوْلَى بِهِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: هر کسی لقمه حرامی بخورد تا چهل شبانه روز نمازش قبول و دعایش مستجاب نمی شود و هر گوشتی که با لقمه حرام در بدن روید، آتش به آن سزاوارتر است.

«بحار الانوار، ج 66، ص 314»

حدیث - 37

قال رسول الله ﷺ : إِذَا وَقَعَتِ اللَّقْمَةُ مِنْ حَرَامٍ فِي جَوْفِ الْعَبْدِ لَعَنَهُ كُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: هنگامی که لقمه ای حرام در شکم بنده ای قرار گیرد، تمام فرشتگان آسمان ها و زمین او را لعنت می کنند.

«بحار الانوار، ج 103، ص 16»

حدیث - 38

قال رسول الله ﷺ : إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ حَرَّمَ الْجَنَّةَ جَسَدًا غُذِيَ بِحَرَامٍ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: خدای بزرگ و بلند مرتبه بهشت را بر بدنی که با مال حرام تغذیه شود، حرام کرده است.

«تنبيه الخواطر، ص 49»

حدیث - 39

قال الامام علی علیه السلام : مَنْ أَتَجَرَ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَلَا بَدَّ لَهُ مِنْ أَكْلِ الرِّبَا وَ لَا بَدَّ لِأَكْلِ الرِّبَا مِنَ النَّارِ .

امام علی علیه السلام فرمودند: کسی که بدون آگاهی (از احکام دینی) به تجارت بپردازد، ناگزیر به ربا کشیده می شود و برای ربا خوار چاره ای جز آتش جهنم نیست.

«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 332»

کسب مال حلال

حدیث - 1

قال الامام الصادق عليه السلام: اِيَّاكَ وَ الضَّجْرَ وَ الْكَسَلَ، اِنَّهُمَا مِفْتَاحُ كُلِّ سُوءٍ؛ اِنَّهُ مَنْ كَسَلَ لَمْ يُؤَدِّ حَقًّا وَ مَنْ ضَجَرَ لَمْ يَصْبِرْ عَلٰى حَقٍّ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: از افراط در کار و تلاش بیش از حد بپرهیز و نیز از سستی و مسامحه کاری اجتناب نما، که این دو کلید تمام بدی ها و بدبختی ها است، زیرا افراد مسامحه کار حق کار را ادا نمی کنند و (کار را آن طور که باید انجام نمی دهند) و افراد زیاده رو، در مرز حق، توقف نمی نمایند و از حد آن تجاوز می کنند.

«وسائل الشیعه، ج 4، ص 105»

حدیث - 2

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: مَا فَعَلَ عُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ؟ قُلْتُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ أَقْبَلَ عَلَى الْعِبَادَةِ وَ تَرَكَ التِّجَارَةَ. فَقَالَ وَيْحَهُ، أَمَا عَلِمَ أَنَّ تَارِكَ الطَّلَبِ لَا يُسْتَجَابُ لَهُ دَعَوَاتٌ.

(علی بن عبدالعزیز می گوید) امام صادق عليه السلام به من فرمودند: عمر بن مسلم چه کرد؟ عرض کردم: فدایتان شوم او به عبادت خدا روی آورده و تجارت را ترک گفته است. حضرت از عمل او اظهار تأسف کرد و فرمودند: مگر نمی داند

که هرکس کار خود را در طلب معاش ترک نماید، دعای مستجابی در پیشگاه الهی نخواهد داشت.

«لثالی الاخبار، ص 133»

حدیث - 3

قال الامام الصادق عليه السلام : قال كلُّ ذی صِنَاعَةٍ مُضْطَرٌّ اِلی
امام صادق عليه السلام فرمودند: هر صاحب حرفه و صنعتی ناچار باید دارای سه خصلت باشد تا بتواند به وسیله آن تحصیل درآمد کند. اول آن که در رشته علمی خویش مهارت داشته باشد، دیگر آن که با درستکاری و امانت رفتار کند، سوم آن که با کارفرمایان حسن برخورد داشته باشد و نسبت به آنان ابراز تمایل نماید.

«بحار الانوار، ج 17، ص 182»

حدیث - 4

قال الامام الصادق عليه السلام : كُنُوزُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ مَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبُّ اِلی اللَّهِ مِنَ الزَّرْعَةِ وَ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا اِلاَّ زَارِعًا اِلاَّ اِدْرِيسَ عليه السلام فَانَّهُ كَانَ خَيَّاطًا.
امام صادق عليه السلام فرمودند: گنج های الهی در زمین نهفته است و هیچ کاری نزد خداوند محبوب تر از زراعت نیست و خدا مبعوث نکرد پیامبری را مگر اینکه کشاورز بود جز ادریس عليه السلام که کارش دوزندگی بود.

«وسائل الشیعه، ج 4، ص 103»

حدیث - 5

قال الامام الصادق عليه السلام : ازرعوا وَاغْرِسُوا وَاللَّهِ مَا عَمِلَ النَّاسُ عَمَلًا أَحَلَّ وَ لَا أَطِيبَ مِنْهُ.

امام صادق عليه السلام فرمودند: زراعت کنید و درخت بکارید به خدا قسم هیچ عملی مباح تر و پاکیزه تر از آن نیست.
«بحار الانوار، ج 23، ص 20»

حدیث - 6

قال الامام الكاظم عليه السلام : جاء رجلٌ إلى النبي صلى الله عليه وآله فقال يا رسول الله ما حقُّ ابني هذا؟ قال: تُحَسِّنُ اسْمَهُ وَادَّبَهُ وَضَعَهُ مَوْضِعًا حَسَنًا.

امام کاظم عليه السلام فرمودند: مردی شرفیاب محضر رسول اکرم صلى الله عليه وآله شد، عرض کرد بچه ام بر من چه حقی دارد؟ حضرت در جواب فرمودند: او را به اسم خوبی نام گذاری کن، سپس بدرستی و خوبی تربیتش نما و سرانجام او را به کار خوبی بگمار.

«وسائل الشیعه، ج 5، ص 126»

حدیث - 7

قال الامام الكاظم عليه السلام : مَنْ طَلَبَ هَذَا الرِّزْقَ عَنْ حِلِّهِ لِيُعُودَ بِهِ عَلَيَّ نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ كَانَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

امام کاظم عليه السلام فرمودند: کسی که از پی روزی حلال برود تا خود و خانواده خود را منتفع سازد، اجر او در پیشگاه الهی مانند اجر مجاهدی است که در راه خدا جهاد می کند.

«قرب الاسناد، ص 146»

حدیث - 8

قال الامام علي عليه السلام : مَنْ وَجَدَ مَاءً وَ تُرَابًا ثُمَّ افْتَقَرَ فَابْعَدَهُ اللَّهُ.

امام علی عليه السلام فرمودند: کسی که آب و خاک در اختیار دارد و با فقر و گدائی می گذراند، خداوند او را از رحمت خود دور ساخته است.

«بحار الانوار، ج 23، ص 19»

حدیث - 9

عَنْ الامام علي عليه السلام : ... فَقَوْلُهُ تَعَالَى هُوَ اَنْشَاكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَ اسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاعْلَمْنَا سُبْحَانَهُ اَنَّهُ قَدْ اَمَرَهُمْ بِالْعِمَارَةِ ...

امام علی عليه السلام در تفسیر آیه (هُوَ اَنْشَاكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَ اسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا) فرمودند: بدان که خداوند به مردم امر کرده است زمین را با کشاورزی آباد

سازند تا به این وسیله خوراکشان از غلات و حبوبات و میوه ها و سایر روئیدنی ها تأمین گردد و در آسایش زندگی کنند.

«مستدرک الوسائل، ج 2، ص 426»

حدیث - 10

قال الامام علی عليه السلام : تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَاتِ فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا غِنًى عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْأَمِينَ.

امام علی عليه السلام فرمودند: دست به انواع بازرگانی بزنید که تجارت‌ها عامل بی‌نیازی شما از اموال مردم است و براستی خداوند شخص صاحب حرفه درست‌کار و امین را دوست دارد.

«میزان الحکمه، ج 1، ص 520»

حدیث - 11

قال رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم : اِعْمَلُوا فَكُلُّ مَيْسَرٍ لِمَا خُلِقَ لَهُ.

رسول اکرم صلى الله عليه وآله وسلم فرمودند: کار و کوشش نمائید، (ولی متوجه باشید) هر کس برای کاری که آفریده شده که می‌تواند آن را انجام دهد، (یعنی هر کسی لایق کاری در حد توان خودش است).

«بحارالانوار، ج 5، ص 157»

حدیث - 12

سئل عن النبی ﷺ : أَيُّ كَسْبِ الرَّجُلِ أَطْيَبُ. قَالَ: عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ.
از رسول خدا ﷺ پرسیدند: پاک ترین کسب ها کدام است؟ حضرت
فرمودند: محصول دسترنج.
«مستدرک الوسائل، ج 2، ص 417»

حدیث - 13

قال رسول الله ﷺ : مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ يَكُونُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِي عِدَادِ الْأَنْبِيَاءِ
وَ يَأْخُذُ ثَوَابَ الْأَنْبِيَاءِ.
رسول خدا ﷺ فرمودند: کسی که از دسترنج مشروع خود زندگی کند در
قیامت با پیامبران محشور و مانند آنان ثواب می برد.
«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 24»

حدیث - 14

قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ
وَ مُسْلِمَةٍ.
رسول خدا ﷺ فرمودند: بدست آوردن مال حلال (برای تأمین زندگی و
گذران معاش) بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است.
«بحار الانوار، ج 23، ص 6»

حدیث - 15

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : يَا عَلِيُّ حَقَّ الْوَلَدِ عَلِيٌّ وَالِدِهِ أَنْ يُحْسِنَ اسْمَهُ وَأَدَبَهُ وَ يَضَعَهُ مَوْضِعاً صَالِحاً.

رسول اکرم ﷺ به امام علی عَلِيٌّ فرمودند: یا علی حق فرزند بر پدرش این است که برای او اسم خوب انتخاب کند، خوب تربیتش نماید و در کار شایسته ای مستقرش سازد.

«بحار الانوار، ج 17، ص 18»

حدیث - 16

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : طُوبَى لِعَبْدٍ طَابَ كَسْبُهُ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: خوشا به حال کسی که کسبش پاک و طیب باشد.

«تاریخ یعقوبی، ج 2، ص 59»

حدیث - 17

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءً أَفْضَلُهَا طَلَبُ الْحَلَالِ.

رسول اکرم ﷺ فرمودند: عبادت هفتاد جزء است که برترین آنها کسب روزی حلال است.

«الکافی، ج 5، ص 78»

حدیث - 18

قال رسول الله ﷺ: الْكَادُ عَلَى عِيَالِهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.
رسول خدا ﷺ فرمودند: اجر کسی که برای زندگی خود و عائله اش
زحمت می کشد، مانند اجر مجاهدی است که در راه خدا جهاد می کند.
«مستدرک الوسائل، ج 13، ص 55»

حدیث - 19

قال الامام الصادق عليه السلام: لِيَكُنْ طَلْبُكَ الْمَعِيشَةَ فَوْقَ كَسْبِ الْمُضْيِعِ وَدُونَ
طَلَبِ الْحَرِيصِ الرَّاضِي بِدُنْيَاهُ الْمُطْمَئِنِّ إِلَيْهَا.
امام صادق عليه السلام فرمودند: تلاش تو در راه کسب معاش باید بیشتر از عمل
مسامحه گر (که بر اثر سستی حق کار را ضایع کرده است) و کمتر از کار
حریص باشد (که به زیاده روی و افراط گرائیده است)، حریص و فرومایه ای که
به دنیای خویش دلگرم و مسرور است و به آن اطمینان پیدا کرده.
«مجموعه ورام، ج 1، ص 13»

فهرست مطالب

3	بایدهای اقتصادی
3	حدیث - 1
3	حدیث - 2
4	حدیث - 3
4	حدیث - 4
5	حدیث - 5
5	حدیث - 6
6	حدیث - 7
6	حدیث - 8
6	حدیث - 9
7	حدیث - 10
7	حدیث - 11
8	حدیث - 12
8	حدیث - 13
8	حدیث - 14
9	حدیث - 15
9	حدیث - 16
10	حدیث - 17
10	حدیث - 18
10	حدیث - 19
11	حدیث - 20

11	حدیث - 21
11	حدیث - 22
12	حدیث - 23
12	حدیث - 24
12	حدیث - 25
13	حدیث - 26
13	حدیث - 27
13	حدیث - 28
14	حدیث - 29
14	حدیث - 30
15	حدیث - 31
15	حدیث - 32
16	حدیث - 33
16	حدیث - 34
16	حدیث - 35
17	حدیث - 36
17	حدیث - 37
17	حدیث - 38
18	حدیث - 39
18	حدیث - 40
18	حدیث - 41
19	حدیث - 42
19	حدیث - 43
19	حدیث - 44

20	45 - حدیث
20	46 - حدیث
20	47 - حدیث
21	48 - حدیث
21	49 - حدیث
22	50 - حدیث
22	51 - حدیث
23	52 - حدیث
23	53 - حدیث
23	54 - حدیث
24	55 - حدیث
24	56 - حدیث
24	57 - حدیث
25	58 - حدیث
25	59 - حدیث
25	60 - حدیث
26	61 - حدیث
26	62 - حدیث
27	63 - حدیث
27	64 - حدیث
28	65 - حدیث
28	66 - حدیث
28	67 - حدیث
29	68 - حدیث

29	حدیث - 69
30	حدیث - 70
30	حدیث - 71
30	حدیث - 72
31	حدیث - 73
31	حدیث - 74
31	حدیث - 75
32	حدیث - 76
32	حدیث - 77
32	حدیث - 78
33	حدیث - 79
33	حدیث - 80
33	حدیث - 81
34	حدیث - 82
34	حدیث - 83
34	حدیث - 84
35	حدیث - 85
35	حدیث - 86
35	حدیث - 87
36	حدیث - 88
36	حدیث - 89
36	حدیث - 90
37	حدیث - 91
37	حدیث - 92

38	حدیث - 93
38	حدیث - 94
38	حدیث - 95
39	حدیث - 96
39	حدیث - 97
39	حدیث - 98
40	حدیث - 99
40	حدیث - 100
40	حدیث - 101
41	حدیث - 102
41	حدیث - 103
42	حدیث - 104
42	حدیث - 105
42	حدیث - 106
43	حدیث - 107
43	حدیث - 108
44	حدیث - 109
44	حدیث - 110
45	حدیث - 111
45	حدیث - 112
45	حدیث - 113
46	حدیث - 114
46	حدیث - 115
46	حدیث - 116

47	حدیث - 117
47	حدیث - 118
47	حدیث - 119
48	حدیث - 120
48	حدیث - 121
49	حدیث - 122
49	حدیث - 123
49	حدیث - 124
50	حدیث - 125
50	حدیث - 126
50	حدیث - 127
51	حدیث - 128
51	حدیث - 129
52	حدیث - 130
52	حدیث - 131
52	حدیث - 132
53	حدیث - 133
53	حدیث - 134
53	حدیث - 135
54	حدیث - 136
54	حدیث - 137
54	حدیث - 138
54	حدیث - 139
55	حدیث - 140

55	حدیث - 141
56	حدیث - 142
56	حدیث - 143
56	حدیث - 144
57	حدیث - 145
57	حدیث - 146
57	حدیث - 147
58	حدیث - 148
58	حدیث - 149
59	حدیث - 150
59	حدیث - 151
59	حدیث - 152
60	حدیث - 153
60	حدیث - 154
61	حدیث - 155
61	حدیث - 156
62	حدیث - 157
62	حدیث - 158
62	حدیث - 159
63	حدیث - 160
63	حدیث - 161
64	حدیث - 162
64	حدیث - 163
64	حدیث - 164

65	حدیث - 165
65	حدیث - 166
66	حدیث - 167
66	حدیث - 168
66	حدیث - 169
67	حدیث - 170
67	حدیث - 171
68	حدیث - 172
68	حدیث - 173
68	حدیث - 174
69	حدیث - 175
69	حدیث - 176
69	حدیث - 177
70	حدیث - 178
70	حدیث - 179
70	حدیث - 180
71	حدیث - 181
71	حدیث - 182
72	حدیث - 183
72	حدیث - 184
72	حدیث - 185
73	حدیث - 186
73	حدیث - 187
73	حدیث - 188

74	حدیث - 189
74	حدیث - 190
74	حدیث - 191
75	حدیث - 192
75	حدیث - 193
75	حدیث - 194
76	حدیث - 195
76	حدیث - 196
76	حدیث - 197
77	حدیث - 198
77	حدیث - 199
77	حدیث - 200
78	حدیث - 201
78	حدیث - 202
78	حدیث - 203
79	حدیث - 204
79	حدیث - 205
80	حدیث - 206
80	حدیث - 207
80	حدیث - 208
81	حدیث - 209
81	حدیث - 210
81	حدیث - 211
82	حدیث - 212

82	حدیث - 213
82	حدیث - 214
82	حدیث - 215
83	حدیث - 216
83	حدیث - 217
83	حدیث - 218
84	حدیث - 219
84	حدیث - 220
84	حدیث - 221
85	نبایدهای اقتصادی
85	حدیث - 1
85	حدیث - 2
86	حدیث - 3
86	حدیث - 4
86	حدیث - 5
87	حدیث - 6
87	حدیث - 7
87	حدیث - 8
88	حدیث - 9
88	حدیث - 10
88	حدیث - 11
89	حدیث - 12
89	حدیث - 13
89	حدیث - 14

90	15 - حدیث
90	16 - حدیث
90	17 - حدیث
91	18 - حدیث
91	19 - حدیث
91	20 - حدیث
92	21 - حدیث
92	22 - حدیث
93	23 - حدیث
93	24 - حدیث
93	25 - حدیث
94	26 - حدیث
94	27 - حدیث
94	28 - حدیث
95	29 - حدیث
95	30 - حدیث
95	31 - حدیث
96	32 - حدیث
96	33 - حدیث
96	34 - حدیث
97	35 - حدیث
97	36 - حدیث
97	37 - حدیث
98	38 - حدیث

99	حدیث - 39
99	حدیث - 40
100	حدیث - 41
100	حدیث - 42
100	حدیث - 43
101	حدیث - 44
101	حدیث - 45
102	حدیث - 46
102	حدیث - 47
102	حدیث - 48
103	حدیث - 49
103	حدیث - 50
103	حدیث - 51
104	حدیث - 52
104	حدیث - 53
104	حدیث - 54
105	حدیث - 55
105	حدیث - 56
105	حدیث - 57
106	حدیث - 58
106	حدیث - 59
107	حدیث - 60
107	حدیث - 61
107	حدیث - 62

108.....	حدیث - 63
108.....	حدیث - 64
108.....	حدیث - 65
109.....	حدیث - 66
109.....	حدیث - 67
109.....	حدیث - 68
110.....	حدیث - 69
110.....	حدیث - 70
111.....	حدیث - 71
111.....	حدیث - 72
112.....	حدیث - 73
112.....	حدیث - 74
113.....	حدیث - 75
113.....	حدیث - 76
114.....	حدیث - 77
114.....	حدیث - 78
114.....	حدیث - 79
115.....	حدیث - 80
115.....	حدیث - 81
115.....	حدیث - 82
116.....	حدیث - 83
116.....	حدیث - 84
116.....	حدیث - 85
117.....	حدیث - 86

117	87 - حدیث
117	88 - حدیث
118	89 - حدیث
118	90 - حدیث
118	91 - حدیث
119	92 - حدیث
119	93 - حدیث
119	94 - حدیث
120	95 - حدیث
120	96 - حدیث
120	97 - حدیث
121	98 - حدیث
121	99 - حدیث
121	100 - حدیث
122	101 - حدیث
122	102 - حدیث
122	103 - حدیث
123	104 - حدیث
123	105 - حدیث
124	106 - حدیث
124	107 - حدیث
124	108 - حدیث
125	109 - حدیث
125	110 - حدیث

126	حدیث - 111
126	حدیث - 112
126	حدیث - 113
127	حدیث - 114
127	حدیث - 115
128	حدیث - 116
128	حدیث - 117
129	حدیث - 118
129	حدیث - 119
129	حدیث - 120
130	حدیث - 121
130	حدیث - 122
130	حدیث - 123
131	حدیث - 124
131	حدیث - 125
131	حدیث - 126
132	حدیث - 127
132	حدیث - 128
132	حدیث - 129
132	حدیث - 130
133	حدیث - 131
133	حدیث - 132
133	حدیث - 133
134	حدیث - 134

134	حدیث - 135
135	حدیث - 136
135	حدیث - 137
136	حدیث - 138
136	حدیث - 139
136	حدیث - 140
137	حدیث - 141
137	حدیث - 142
137	حدیث - 143
138	حدیث - 144
138	حدیث - 145
139	حدیث - 146
139	حدیث - 147
139	حدیث - 148
140	حدیث - 149
140	حدیث - 150
140	حدیث - 151
141	حدیث - 152
141	حدیث - 153
141	حدیث - 154
142	حدیث - 155
142	حدیث - 156
143	فقر و غنا
143	حدیث - 1

143	حدیث - 2
143	حدیث - 3
144	حدیث - 4
144	حدیث - 5
144	حدیث - 6
145	حدیث - 7
145	حدیث - 8
145	حدیث - 9
146	حدیث - 10
146	حدیث - 11
146	حدیث - 12
147	حدیث - 13
147	حدیث - 14
147	حدیث - 15
148	حدیث - 16
148	حدیث - 17
148	حدیث - 18
149	حدیث - 19
149	حدیث - 20
150	حدیث - 21
150	حدیث - 22
150	حدیث - 23
151	حدیث - 24
151	حدیث - 25

151	حدیث - 26
152	حدیث - 27
152	حدیث - 28
152	حدیث - 29
153	حدیث - 30
153	حدیث - 31
154	حدیث - 32
154	حدیث - 33
155	حدیث - 34
155	حدیث - 35
155	حدیث - 36
156	حدیث - 37
156	حدیث - 38
157	حدیث - 39
157	حدیث - 40
158	حدیث - 41
158	حدیث - 42
158	حدیث - 43
159	حدیث - 44
159	حدیث - 45
159	حدیث - 46
160	حدیث - 47
160	حدیث - 48
160	حدیث - 49

161	حدیث - 50
161	حدیث - 51
162	حدیث - 52
162	حدیث - 53
163	حدیث - 54
163	حدیث - 55
164	حدیث - 56
164	حدیث - 57
164	حدیث - 58
165	حدیث - 59
165	حدیث - 60
165	حدیث - 61
166	حدیث - 62
166	حدیث - 63
166	حدیث - 64
167	حدیث - 65
167	حدیث - 66
167	حدیث - 67
168	حدیث - 68
168	حدیث - 69
168	حدیث - 70
169	حدیث - 71
169	حدیث - 72
170	حدیث - 73

170.....	حدیث - 74
171.....	حدیث - 75
171.....	حدیث - 76
171.....	حدیث - 77
172.....	حدیث - 78
172.....	حدیث - 79
172.....	حدیث - 80
173.....	حدیث - 81
173.....	حدیث - 82
174.....	حدیث - 83
174.....	حدیث - 84
174.....	حدیث - 85
175.....	حدیث - 86
175.....	حدیث - 87
175.....	حدیث - 88
176.....	حدیث - 89
176.....	حدیث - 90
176.....	حدیث - 91
177.....	حدیث - 92
177.....	حدیث - 93
177.....	حدیث - 94
178.....	حدیث - 95
178.....	حدیث - 96
178.....	حدیث - 97

179	98	-	حدیث
179	99	-	حدیث
179	100	-	حدیث
180	101	-	حدیث
180	102	-	حدیث
180	103	-	حدیث
181	104	-	حدیث
181	105	-	حدیث
181	106	-	حدیث
182	107	-	حدیث
182	108	-	حدیث
182	109	-	حدیث
183	110	-	حدیث
183	111	-	حدیث
184	112	-	حدیث
184	113	-	حدیث
185	114	-	حدیث
185	115	-	حدیث
185	116	-	حدیث
186	117	-	حدیث
186	118	-	حدیث
187	119	-	حدیث
187	120	-	حدیث
187	121	-	حدیث

188.....	حدیث - 122
188.....	حدیث - 123
188.....	حدیث - 124
188.....	حدیث - 125
189.....	حدیث - 126
189.....	حدیث - 127
190.....	حدیث - 128
190.....	حدیث - 129
190.....	حدیث - 130
191.....	حدیث - 131
191.....	حدیث - 132
191.....	حدیث - 133
192.....	حدیث - 134
192.....	حدیث - 135
192.....	حدیث - 136
193.....	حدیث - 137
193.....	حدیث - 138
193.....	حدیث - 139
194.....	حدیث - 140
194.....	حدیث - 141
195.....	جہاد اقتصادی
195.....	حدیث - 1
195.....	حدیث - 2
196.....	حدیث - 3

196	حدیث - 4
196	حدیث - 5
197	حدیث - 6
197	حدیث - 7
198	حدیث - 8
198	حدیث - 9
199	حدیث - 10
199	حدیث - 11
200	حدیث - 12
200	حدیث - 13
200	حدیث - 14
201	حدیث - 15
201	حدیث - 16
202	حدیث - 17
202	حدیث - 18
202	حدیث - 19
203	حدیث - 20
203	حدیث - 21
203	حدیث - 22
204	حدیث - 23
204	حدیث - 24
205	حدیث - 25
205	حدیث - 26
205	حدیث - 27

206	حدیث - 28
206	حدیث - 29
206	حدیث - 30
207	قرض الحسنہ
207	حدیث - 1
207	حدیث - 2
208	حدیث - 3
208	حدیث - 4
209	حدیث - 5
209	حدیث - 6
210	حدیث - 7
210	حدیث - 8
211	حدیث - 9
211	حدیث - 10
212	حدیث - 11
212	حدیث - 12
213	حدیث - 13
213	حدیث - 14
214	حدیث - 15
214	حدیث - 16
215	حدیث - 17
215	حدیث - 18
215	حدیث - 19
216	حدیث - 20

216.....	حدیث - 21
217.....	حدیث - 22
217.....	حدیث - 23
218.....	تجارت و معاملہ
218.....	حدیث - 1
218.....	حدیث - 2
218.....	حدیث - 3
219.....	حدیث - 4
219.....	حدیث - 5
219.....	حدیث - 6
220.....	حدیث - 7
220.....	حدیث - 8
221.....	حدیث - 9
221.....	حدیث - 10
221.....	حدیث - 11
222.....	حدیث - 12
222.....	حدیث - 13
222.....	حدیث - 14
223.....	حدیث - 15
223.....	حدیث - 16
223.....	حدیث - 17
224.....	حدیث - 18
224.....	حدیث - 19
224.....	حدیث - 20

225	حدیث - 21
225	حدیث - 22
225	حدیث - 23
226	حدیث - 24
226	حدیث - 25
226	حدیث - 26
227	حدیث - 27
227	حدیث - 28
227	حدیث - 29
228	حدیث - 30
228	حدیث - 31
228	حدیث - 32
229	حدیث - 33
229	حدیث - 34
229	حدیث - 35
230	حرام خواری و ربا
230	حدیث - 1
230	حدیث - 2
230	حدیث - 3
231	حدیث - 4
231	حدیث - 5
231	حدیث - 6
232	حدیث - 7
232	حدیث - 8

233	حدیث - 9
233	حدیث - 10
234	حدیث - 11
234	حدیث - 12
235	حدیث - 13
235	حدیث - 14
236	حدیث - 15
236	حدیث - 16
236	حدیث - 17
237	حدیث - 18
237	حدیث - 19
238	حدیث - 20
238	حدیث - 21
239	حدیث - 22
239	حدیث - 23
239	حدیث - 24
240	حدیث - 25
240	حدیث - 26
240	حدیث - 27
241	حدیث - 29
241	حدیث - 30
242	حدیث - 31
242	حدیث - 32
243	حدیث - 33

243	حدیث - 34
243	حدیث - 35
244	حدیث - 36
244	حدیث - 37
244	حدیث - 38
245	حدیث - 39
246	کسب مال حلال
246	حدیث - 1
246	حدیث - 2
247	حدیث - 3
247	حدیث - 4
248	حدیث - 5
248	حدیث - 6
249	حدیث - 7
249	حدیث - 8
249	حدیث - 9
250	حدیث - 10
250	حدیث - 11
251	حدیث - 12
251	حدیث - 13
251	حدیث - 14
252	حدیث - 15
252	حدیث - 16
252	حدیث - 17

253.....	حدیث - 18
253.....	حدیث - 19
254.....	فہرست مطالب